

Turinys

Iš redakcijos pašto

„Pajutau, kad esu laimingas“ 2

Kronika

Kun. Artūras KAZLAUSKAS
Tiesos autoritetas 3

Evangelija mažiesiems 4

Dr. Jonas MALINAUSKAS
Dalė GUDŽINSKIENĖ
Bažnyčios pulsas 6

Dr. Daiva K. KUZMICKAITĖ MVS
Visa atnaujinti Kristuje 8

Antanas GAILIUS
Sektini pavyzdžiai 10

Didelės ir mažos kryžkelės

Antanas SAULAITIS SJ
Septynios auklybos pamokos 11

Kun. Danielius DIKEVIČIUS
Viešpaties Dievo įstatymas –
diktatas ar autoritetas? 12

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC
Tėvų meilė gimdo ir brandina 13

Bryanas BRADLEY
Gyvosios Bažnyčios autoritetas 14

Dalia LUKĖNIENĖ
Ar gerbti reiškia paklusti? 16

Dr. Daiva KARKOCKIENĖ
Sutuoktinis juk iš kitos šeimos 17

Zita VASILIAUSKAITĖ
Tėvų autoritetas: keliai ir klystkeliai 19

Dr. Ramunė JURKUVIENĖ
Tėviško autoriteto akimirkos 21

Laura ALEKNIENĖ
Paauglystė ir raudonos kojinės 22

Vaikai apie autoritetus 23

Dr. Birutė OBELENIENĖ
Lytiškumas skirtas meilei 24

Jaunimo iššūkis

Gintarė MINKEVIČIENĖ
Autoritetas broliškoje meilėje 26

O mes kitokie

Regina GIEDRIENĖ
Kitoks ikimokyklinukas 27

Akiračiai

Vanda IBIANSKA
Šeimai, tautai ir valstybei 29

Atokvėpio valandai

Giovannino GUARESCHI
„Be kunigo – su dūdomis“ 32

Sveikata

Kad mažyliui būtų patogų ir gera 34

Gyvenimas kaip senas vynas

Vanda IBIANSKA
Nealkoholiniai kokteiliukai 35

Sveiki gyvi, mieli „Artumos“ skaitytojai,

tikiuosi, tikrai esate sveiki ar bent jau gyvi po tokios audringiausios vasaros per šimtmetį!? Gal pamenate – praėjusį rugsėjį gyriausi Jums nuostabiu bičiulių medumi iš Rokų Miško Kelmyno kaimo; gi dabar ten beliko tik siaubingas miško kelmynas... Tačiau, nors ir be elektros, ir be miško, ir po baisaus sukrėtimo, tie draugai džiaugiasi, kad gyvi sveiki liko! Ir dar sako – kažkoks neįtikėtinas dalykas, jog siaučiant šitokiai vėtrai – žmonės, namai ir biteles pačiame miško viduryje išliko sveikutėliai!

Rugsėjo „Artumos“ viršelis – tai dar vienas sykiu džiugus, skaudus ir viltingas reikalas. Šimtams tūkstančių Lietuvos (ir ne tik) katalikų rugsėjo pradžia neatsiejama nuo Šiluvos didžiųjų atlaidų malonės ir atgaivos. Bet ar daug kas bepamena, kad Šilinės itin išskilmingai šventos dar ir Labanore, nuostabiame Aukštaitijos ežerų bei šilų glėbyje. Taigi, žurnalo viršelyje – vadinamoji *Labanorinė*, t. y. Dievo Motinos su Kūdikiu atvaizdas iš Labanoro bažnyčios Didžiojo altoriaus. Turbūt girdėjote – per praėjusias Kalėdas iki pamatų sudegė ir bažnyčia, ir paveikslas... Nesudegė tik žmonių meilė Dievui ir Jo Motinai! Atvirkščiai – gal net pabudo ar dar labiau sustiprėjo, nes šią vasarą pats mačiau, su koku užsidegimu, tikėjimu ir kupini vilties parapijiečiai atstatinėja šią bažnytėlę! Todėl labai norėjau, kad būtent šio paveikslas kopija darsyk pažvelgtų į mus, o mes į ją ir gal pažadintų ar pastiprintų ir mūsų Meilę, Viltį ir Tikėjimą. O tada jau kaip kam išeis – kas malda, kas rankomis, kas aukomis gal prisidėsime – dėl Dievo meilės!

Na, o šios „Artumos“ turinys vėl kupinas kito rugsėjo džiaugsmo bei rūpesčio – naujieji mokslo metai ir mūsų atžalos. Nežinau kaip Jums, mielieji, bet man labai smagu aplink matyti vis daugiau tokių tėvų, kurie išleisdami vaikus į darželius, mokyklas, universitetus, labiau rūpinasi ne tuo, kokio dydžio „krepšeliai“ priklauso jų vaikeliams, kokioje valgykloje jie valgys, kiek visko daug išmoks... tačiau labiausiai rūpi jiems, kokiais žmonėmis jie augs tame darželyje, toje mokykloje, tame universitete. Ogi žinia, kad šiame kelyje niekas taip nepaveikia jaunų žmonių, kaip tai, kas tampa jiems autoritetais. Taigi ir bandome svarstyti – kas yra tas *autoritetas*? Kita vertus, juk gyvenimo universitetai nesibaigia niekada; tad ir autoritetai svarbūs mums visiems ir visada, ne tik jaunuoliams ir jų tėveliams.

O pabaigoje negaliu nepasidalyti su Jumis nuostabiai mūsų svarstymus apibendrinančiu popiežiaus Pauliaus VI sakiniu:

Šiandienis žmogus mieliau klauso liudytojų, ne mokytojų, o jei klauso mokytojų, tai dėl to, kad jie yra liudytojai.

Ką aš liudiju?.. Kas manęs klauso?..

Darius Chmieliauskas

Viršelyje – Labanoro Švč. Mergelė Marija.
XIX a. kopija, buvusi Didžiajame altoriuje.
VšĮ „Paveldas“ leidyklos „Savastis“ nuotrauka.

„Pajutau, kad esu laimingas“

Kiekviena vasara dovanoja puokštę naujų įspūdžių, neišdildomų prisiminimų. Kasmet turiu daug džiaugsmo stebėti krikščioniškose stovyklose atostogaujančius įvairaus amžiaus vaikus. Kartais tiesiog kvapą užima pamačius, kaip paauglys visai paprastuose dalykuose atranda Dievo veikimą. Kaip padykęs, į stovyklą močiutės užrašytas vaikėzas pradeda klausinėti apie Bažnyčią, kaip akys tuoju sublizga, kai pajunta, jog gali kuo nors padėti per Mišias: „Ir aš noriu indelius kunigui paduoti!“

Per pačias pamaldas nuo bažnyčios pastogės nukrito ir atsitrenkęs į koloną užsimušę šikšnosparnis. Vaikai panoro šį Dievo kūrinėlį iškilmingai palaidoti, pagiedoti ir pastatyti kryžių. Štai kunigui nepakartojama proga gyvai padiskutuoti su paaugliais jiems nelabai patrauklia tema, apie amžinąjį gyvenimą – kam jis skirtas ir kodėl.

Vėlai vakare, kai visi į piliakalnį nešė po didelę sausuolę šaką laužui, daugelis sakė besijaučiantys svarbūs ir reikalingi, nes gali kažkuo prisidėti. Kai vidurnaktį prie laužo užkimusiais balsais, besišypsantiems murzinais veidais traukėm giesmes ir dainas, net ir labiausiai išvargusieji vis dar nenorėjo keliauti į nakvynės vietą. O kai vis dėlto pajudėjome prie savo miegmaišių, vienas vaikas lyg koks teologas prasiartinė: „Vis dar svarsčiau, ar Dievas yra ir ar Jis globoja žmogų, bet kai dainavom, pajutau, kad esu laimingas ir kad mane neša per gyvenimą Jo ranka.“

Saugau per daugelį metų vaikų stovyklose parašytus laiškus kaip rimtus dokumentus, kurie patys byloja apie gilius paauglių išgyvenimus, savitas Dievo patirtis.

► „Nuostabu, kad atvykau į stovyklą, kuri mane labai įkvėpė. Supratau, ką reiškia žodis ATŠIVERTIMAS. Manau, kad stovykla padėjo man žengti šį žingsnį. Mylėti Dievą yra tokia didžiulė dovana, kad neįmanoma nė apsaityti. Jau atradau, kad Dievas niekada mūsų nepalieka.“

► „Stovykla – tai galimybė patirti žmonių ir Dievo rūpestį bei šilumą. Čia kvėpuoju Dievo buvimu.“

► „Visuose pasaulio kraštuose maži

žmonės dirbdami mažus darbus keičia pasaulio veidą. Labai dėkojame, kad turėjome progos dalyvauti stovykloje. Čia buvo nuostabiai praleistas laikas!“

► „Gerai, kad matau nuostabių pavyzdžių, kaip tikėti ir mylėti. Lauksime kvietimo dalyvauti kitais metais, mes jau pasirengę dirbuotis kaip vadovai :).“

► „Tokios stovyklos – labai didelis plusas mano ateičiai. Čia randu vis naujų draugų, sužinau labai daug naujų dalykų, po truputį stengiuosi savarankiškai gyventi ir padėti kitiems. Jei ne pirmoji stovykla, tai nė nežinia, kokia būtų mano vaikystė. Gal panaši į daugelio bendraamžių, kurie niekuo nesidomi, o bažnyčią apsuka dideliu ratu. Džiaugiuosi, kad per stovyklas priartėjau prie Dievo, išmokau groti gitara, giedoti jaunatviškas giesmes ir turėjau galimybę pakeliauti po tuos Lietuvos kampelius, kurių net nežinojau. Dabar, kur nuvažiuoju, ten randu draugų, pažįstamų iš stovyklų. Ačiū už stovyklas! Jei reikės pagalbos – pasistengsiu visiems padėti!“

► „Aš nustebęs, kad tiek tokio skirtingo jaunimo tiki į Dievą ir gali taip gražiai susidraugauti. Stovyklautojai mielieji, Jūs man palikote neišdildomą įspūdį. Stovyklos šiluma, nuoširdumas yra tikras lobis. Kiekvieną dieną būdavo tikrai labai linksma žaisti bulvę, tinklinį, eiti į naktinį žygį, melstis, giedoti, klausytis svečių, valgyti, bendrauti. Stovyklos jaunimas tikrai didis, nes juo rūpinasi pats Dievas.“

► „Po šios stovyklos noriu būti kitoks. Daug geresnis. Savo tėvams, draugams. Ir Dievui.“

► „Šiandien bažnyčioje girdejau tą

Evangelijos ištrauką, kurią stovykloje vaidino mūsų grupelė. Širdį taip suspaudė, kad jau nėra stovyklos, bet apsidžiaugiau ir padėkojau Dievui, kai prisiminiau, kad kitą vasarą vėl su draugais stovykliausiu.“

Tokie įspūdžiai padeda suprasti, jog tikrai verta rengti krikščioniškas vaikų stovyklas, ieškoti rėmėjų ir uolių atsidausių savanorių, lydinčių ir prižiūrinčių padykėlius. Labai miela stebėti jaunimą, kuris nedrįsta per metus bažnyčioje skaityti nei vieno skaitinio, nei jau atmintinai išminktų visuotinės maldos kreipinių, o stovykloje per Mišias spontaniškai meldžiasi už draugus, šeimą, netikinčius, sergančius. Nuostabu, kad net ir pasibaigus stovyklai jie susiburia, nori kartu ką nors veikti, pasišvesti tarnystei kitiems, auginti savo tikėjimą ir tarpusavio draugystę. Milžiniškas uždavinys kunigui, parapijos katechetams – per metus jaunimo entuziazmą palaikyti.

Net jei Dievo artumos akimirkos, bendruomeniško šventimo ir džiugaus pasidalijimo patirtys išgyvenamos tik stovykloje, nes vaiką tiesiog praryja pasaulio dvasia gyvenanti aplinka, netikinti šeima, vis dėlto verta tokius vajus vaikams rengti. Stovyklos patirtys – tarytum grūdai. Nežinia, ką Viešpats panorės iš jų išdaiginti. Verta stovyklauti ir dėl to, kad galima išmokyti krikščioniškai, blaiviai, džiugiai atostogauti, atrasti jaunatvišką, giedančią Bažnyčią, kuri sugeba nuskaidrinti ir kaimo senučių tikėjimą. Vos per savaitę žaismingai įgyta patirtis kartais neprilygsta kelis metus trukusiam vadovėlių kalimui. Čia viskas vyksta žaismingai, o paauglys ima ir visai rimtai paklausia „ne į temą“: „Kodėl Jėzus prisikėlė? Kam Dievui reikia būti gailestingam? Iš kur atsiranda kunigai?“ Kartu ieškome atsakymų.

Kun. Saulius BUŽAUSKAS

Tiesos autoritetas

Rugsėjo kalendorius

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Sakraliojo meno paskaitose universitete kalbėjome apie modernųjį meną ir moderniškumą. Anot profesoriaus, prasidėjusi

Didžiaja prancūzų revoliucija, nuvertusia... visus prigimtinius autoritetus. Daug metų praėjo, bet šios paskaitos įtaką jaučiu kasdien, bandydamas skaityti laiko ženklus. Jais Dievas mus kalbina, tad bandau ir aš suvokti, koks yra mano, kaip kunigo, svarbiausias uždavinys. Prancūzų revoliucionieriai vertė visus autoritetus – karaliaus, Bažnyčios, mokytojų, tėvų. Žinoma, ir Dievo. Negi pasaulis dabar gyvena be jų? Anaipol. Tik yra didžiulis skirtumas. Anksčiau autoritetą žmogus paveldėdavo, dabar pasirenka pats. Galėtume dejuoti dėl sugedusio pasaulio. Neverta. Kiekvienam, kas norėtų daryti jam įtaką, reikia tapti autoritetu. Tokiu, kurį pasirinktų, kuris būtų paveikus...

Rugsėjo pradžia paženklinta reikšmingu Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje įvykiu. Pirmąkart istorijoje bus išventintas vyskupo ir perims Katedrą Šv. Ignoto bažnyčioje Vilniuje Lietuvos kariuomenės ordinaras. Kaip nelinkėti vyskupui Gintarui autoriteto kariuomenėje, privalančioje saugoti ir ginti taiką bei ramybę. Ir ne tik Lietuvoje.

Rugsėjo pradžia vėl pakvies tūkstančius piligrimų keliauti į Šiluvą, Trakus. **Dievo Gimdytojos Gimtadienis** kadaise paskatino Vytautą Didįjį ir jo žmoną Julijoną priimti karaliaus vainiką būtent šią dieną. Atrodo, kad nevainikuotasis karalius Mariją buvo pasirinkęs savo autoritetu. Paskui ne kartą pasiaukojimo aktais tai darė ir tauta. Iš daugybės savybių, kurių moko Mergelė Marija, esminė – Dievą laikyti svarbiausiu autoritetu. Tik čia

jau prašau dėmesio. Kadaise džiaugdavomės, kad vienas ar kitas didis žmogus tiki į Dievą. Mums galvas susuko judaizmo, krikščionybės ir islamo teiginiai, kad Dievas yra vienas vienintelis. Šiandien, kaip, beje, ir anksčiau, yra daug dievų. Kartais man atrodo, kad net mūsų liturginiuose susirinkimuose kiek tikinčiųjų, tiek ir jų išpažįtamų dievų. Kiekvienam vis kitoks, vis kitas. Ar ne tai išduoda posakis „mano dievas“? Net ir Dievas šiandien turi išsikvoti savo autoritetą. Religijų „turgus“ gausus savo pasiūla. Iš Marijos Gimusysis daugeliui šiandien tėra vienas iš daugybės religinių mokytojų. Net kas sekmadienį einantys į bažnyčią ne visada pasiremia Jėzaus autoritetu iškilus painiems gyvenimo klausimams. Budos, satja sai babos, moonai, palmyros, perkūnai, likimai ir kiti man negirdėti mokytojai autoritetingai atsakinėja į užduodamus klausimus.

Net didysis autoritetas – sąžinė – jau ne autoritetas. Dievo tarnas Jonas Paulius II kadais pastebėjo, kad modernaus žmogaus sąžinė iškreipta ir jau neleidžia pamatyti tiesos apie pasaulį ir save patį. Ne kartą per TV mačiau niekšus, kurie tiesiai į kameros objektyvą kalbėdavo apie tai, kad jų sąžinė rami, ko tad kaltinate... Benediktas XVI pradėjo savo pontifikatą, primindamas apie reliatyvizmo pavojų. Kiekvienas dabar turi savo tiesą. Ir ji aukščiausias visa ko matas. Kartu su Bažnyčia ir aš kartoju, kad tiesa yra ne šiaip sau idėja ar sąvoka, bet Asmuo. Dievas, tapęs žmogumi. Jėzus iš Nazareto. Ar man Jis yra autoritetas?

Naujieji mokslo metai kai kam bus palaimintas laikas, kai kam – prakeiktas. Jaunimui linkiu sutikti autoritetų tarp mokytojų ir bendramokslių, kurie parodytų visaverčio ir pilnakraujo gyvenimo kelią. Visiems vyresniesiems – sugebėti būti autoritetingais Tiesos nešėjais.

- 1 T 1 Kor 3, 1–9; Ps 33; Lk 4, 38–44
- 2 K 1 Kor 3, 18–23; Ps 24; Lk 5, 1–11
- 3 P 1 Kor 4, 1–5; Ps 37; Lk 5, 33–39
- 4 Š 1 Kor 4, 6b–15; Ps 145; Lk 6, 1–5
- 5 S Išm 9, 13–19; Ps 90; Fm 9b–10. 12–17; Lk 14, 25–33 (III sav.)
- 6 P 1 Kor 5, 1–8; Ps 5; Lk 6, 6–11
- 7 A 1 Kor 6, 1–11; Ps 149; Lk 6, 12–19
- 8 T Mch 5, 1–4a; Ps 13; Mt 1, 1–16. 18–23
- 9 K 1 Kor 8, 1b–7. 11–13; Ps 139; Lk 6, 27–38
- 10 P 1 Kor 9, 16–19. 22b–27; Ps 84; Lk 6, 39–42
- 11 Š 1 Kor 10, 14–22a; Ps 116; Lk 6, 43–49
- 12 S Iš 32, 7–11. 13–14; Ps 51; 1 Tim 1, 12–17; Lk 15, 1–32 (IV sav.)
- 13 P 1 Kor 11, 17–26; Ps 40; Lk 7, 1–10
- 14 A Sk 21, 4–9; Ps 78; Jn 3, 13–17
- 15 T Žyd 5, 7–9; Ps 31; Jn 19, 25–27
- 16 K 1 Kor 15, 1–11; Ps 118; Lk 7, 36–50
- 17 P 1 Kor 15, 12–20; Ps 17; Lk 8, 1–3
- 18 Š 1 Kor 15, 35–37. 42–49; Ps 56; Lk 8, 4–15
- 19 S Am 8, 4–7; Ps 113; 1 Tim 2, 1–8; Lk 16, 1–13 (I sav.)
- 20 P Pat 3, 27–34; Ps 15; Lk 8, 16–18
- 21 A Ef 4, 1–7. 11–13; Ps 19; Mt 9, 9–13
- 22 T Pat 30, 5–9; Ps 119; Lk 9, 1–6
- 23 K Koh 1, 2–11; Ps 90; Lk 9, 7–9
- 24 P Koh 3, 1–11; Ps 144; Lk 9, 18–22
- 25 Š Koh 11, 9–12, 8; Ps 90; Lk 9, 43b–45
- 26 S Am 6, 1a. 4–7; Ps 146; 1 Tim 6, 11–16; Lk 16, 19–31 (II sav.)
- 27 P Job 1, 6–22; Ps 17; Lk 9, 46–50
- 28 A Job 3, 1–3. 11–17. 20–23; Ps 88; Lk 9, 51–56
- 29 T Dan 7, 9–10. 13–14; Ps 138; Jn 1, 47–51
- 30 K Job 19, 21–27; Ps 27; Lk 10, 1–12

Rugsėji popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad mažiau pažengusiuose pasaulio kraštuose skelbiamas Dievo žodis atgaitintų žmonių širdis, padragintų jas asmeniškai prisidėti prie veiksmingos socialinės raidos;

misijų – kad, žmonėms meilei atvėrus širdis, būtų padarytas galas karams ir konfliktams, per kuriuos pasaulyje vis dar praliejamas kraujas.

Evangelija mažiesiems

Dievas niekada nepaliks (XXIII eilinis sekmadienis, rugsėjo 5 d.)

– Kaip galima atsižadėti mamos, tėčio, dviračio, katino ar mobiliojo telefono? Ar Jėzus nori mus į kitą planetą perkelti? Tėtis ir mama labai mieli, mumis rūpinasi, katinas – mūsų draugas, o mobiliųjį ir dviratį man seneliai padovanojo, – sunerimsta Dominykas.

– Jėzui nereikia nei mūsų katino, nei tavo dviračio, nei mobiliojo. Jis primena mums, kad būdami jo mokiniais nepamirštume: Dievas svarbiau už viską, – aiškina Benedikta.

– Bet gal įmanoma namiškius ir reikalingus daiktus pasilaikyti ir su Jėzumi draugauti? – klausia broliukas.

– Na, reikia iš anksto apsigalvoti, – nukerta sesutė.

– Tikrai nelengva būti krikščionimi. Jei tau labiau

rūpi dviratis, kompiuteris, draugystė su Jėzumi

jau pralaimėjai. Šios draugystės negali

pakeisti jokie daiktai ir net geriau-

si žmonės. Nebijok, Dievas, rūpi-

nasi mumis net ir tada, kai mes jį

pamirštame. Jis didis, sumanus ir

rūpinasi visais.

Jėzus – rūpestingas ganytojas (XXIV eilinis sekmadienis, rugsėjo 12 d.)

– Jei turėčiau šimtą avių – jos netilptų mūsų kieme. Jei viena nuklystų – turbūt tos pasiklydėlės neieškočiau. Juk vilkas atlėkęs išpjautų kitas, kol tos vienos dairyčiausi ir dar vargu ar rasčiau, – svarsto Benedikta.

– Jėzus panašus į rūpestingą ganytoją. Jis ieško tos, kuri neklausė, pasiklydo ir neranda kelio namo, brangina ją, – palyginimą bando aiškinti Dominykas.

– Bet kitoms avims baisu laukti, kol grįš ganytojas su žiopiuke paklydėle. O jei tikrai vilkas, meška ar plėšikas ateitų? Aš bijočiau... – gūžteli pečiais Benedikta.

– Laukti reikėtų neilgai. Pavojuje galima garsiai surikti, pavyzdžiui: „Gaisras!“ Tuojau atsirastų pagalba, – drąsina broliukas. – O jei mums patiems tektų pasiklysti kaip nerūpestingai avelei, kur nors nuriedėti kaip smulkiam pinigėliui arba paklysti kaip tam nelaimingam sūnui palaidūnui? Juk pasimetus taip gera žinoti, kad kažkas tavęs nepamiršo, laukia, ieško ir rūpinasi.

– Tas „kažkas“ – tai pats Dievas. Jis laukia ir ieško kiekvieno pasiklydusio, padariusio daug nuodėmių, – randa atsakymą Benedikta.

Padėk Ganytojui surasti krūmuose pasiklydusią avele

Jėzus moko sukčiauti? (XXV eilinis sekmadienis, rugsėjo 19 d.)

– Nesitikėjau, kad Jėzus gali mokyti sukčiauti, – nustemba Benedikta.
– Ką čia paistai? Jis niekada nemokė elgtis netinkamai, – atšauna Dominykas.

– Bet Jėzus pasakoja apie pagyrimo sulaukusį švaistūną ūkvedį, kuris turėjo būti atleistas. Tas sukčius, norėdamas, kad jį įvertintų, savavališkai sumažino skolas, kurias jo viršininkui turėjo atiduoti kiti. Kaip negražu nusukti tai, ką reikia grąžinti! – sušunka Benedikta.

– Matai, Jėzus tokiomis istorijomis kartais mus stebina, kviečia galvoti, kas svarbiausia, – bando spėti broliukas. – Jei ūkvedžiui rūpėjo tik pinigai, jis labai nelaimingas. Prie Dangaus vartų nuliūs, nes ten nereikės pinigų.

– O jei norėsiu nusipirkti ledų ar kramtomosios gumos? Gal ten bus žetonai ar bilietai? – susirūpina sesutė.

– Geriausi bilietai, kurie galioja ir čia, ir Dangaus karalystėje, – tai didelė ar maža pagalba kitiems, noras padėti ir visada su Dievu draugauti. O tu, kas saldu, Dievas arba jo angelai tikrai pasirūpins, – nutaria Dominykas.

Reikia dalytis (XXVI eilinis sekmadienis, rugsėjo 26 d.)

– Ar sunku tam turtuoliui buvo paduoti vargšui kelias bandeles? Tada ir žemėje, ir Danguje abiem būtų buvę linksmiau. Kai būsiu milijonierius, nupirksiu vargšams sausainių ir dešrelių, – išdidžiai pareiškia Dominykas.

– Galiu tave pagirti, kad dabar taip manai. Bet žinok – dideli turtai žmones apakina. Jie nebenori dalytis, viską tik sau pasilieka, – išmintingai taria Benedikta. – Būdamas turtingas, vargšus pamiršti.

– Ką daryti, kad nevirstum gobšuoliu? – teiraujasi broliukas.

– Skaityti pasakojimus apie Jėzų, klausytis jų ir spalvinti, – atsakymą randa sesutė. – Jis dažnai primena, kad nepamirštume silpnesniųjų, padėtume jiems, tuomet pasaulis bus laimingesnis.

Užrašė kun. Saulius BUŽAUSKAS,
nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ,
nuspalvino

Bažnyčios pulsas

Popiežius ir visuotinė Bažnyčia

Šiomet popiežius neatostogavo, tiksliau sakant, atsisakė įprastinių poros savaitės atostogų kalnuose ir visą vasaros metų nusprendė praleisti už miesčio rezidencijoje, Kastelgandolfo miestelio Popiežių rūmuose. Pastarąsias penkerias savo pontifikato atostogas, sekdamas Jono Pauliaus II pavyzdžiu, Benediktas XVI praleisdavo Alpėse – arba saleziečių vasarvietėje Aostos slėnyje, netoli Monblano, arba Italijos Belluno vyskupijai priklausančioje viloje rytinėje Alpių kalnų dalyje.

Vieną kartą jis atostogavo ir Pietų Tirolio Brixen-Bressanone'o kunigų seminarijoje, kurioje dar kaip kardinolas ne kartą yra praleidęs po porą vasaros savaitės. Atsisakymą keliauti į kalnus popiežius paaiškino labai paprastai: atostogoms kalnuose reikia mobilizuoti dešimtis žmonių, o štai Kastelgandolfo rezidencijoje jau viskas paruošta, be to, ir aplinka labai tinkama ramiai leisti laiką ir kurti.

Popiežiui vos persikėlus į vasaros rezidenciją buvo pranešta, kad jis pradėjo rašyti savo knygos „Jėzus iš Nazareto“ trečiąją dalį. Apie šio sumanymo priešistorę kelis kartus įvairiomis progomis buvo užsiminęs pats Šventasis Tėvas. Dar gerokai prieš išrinkimą jis buvo sumanęs šia knyga vainikuoti savo kaip teologo

kūrybą ir rašyti ją manė išėjęs į pensiją. Broliai Ratzingeriai (būsimasis popiežius ir prelatas Georgas) buvo netgi pasistatydinę namus Pentlingo miestelyje Bavarijoje, kur palaidoti jų tėvai ir sesuo. Pagal pirmąją kardinolo Josepha Ratzingerio sumanymą tritomo „Jėzaus iš Nazareto“ pirmoji dalis turėjo būti skirta vadinamosioms „vaikystės Evangelijoms“, antroji – veiklai nuo krikšto Jordane iki atsimainymo, trečioji – kančiai ir prisikėlimui. Į užtarnautą poilsį besirengiančiam kardinolui planus teko keisti, nes 2005 m. balandžio 19 d. jis buvo išrinktas Petro įpėdiniu. Tapęs popiežiumi knygos rašymo neatsisakė, tačiau numatydamas laiko stoką nusprendė rašyti tik dvi dalis, praleisdamas tą žemiškojo Jėzaus gyvenimo laikotarpį, apie kurį evangelistas tik lakoniškai sako: jis „augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse“.

Savo knygą popiežius rašė atostogaudamas ir kitu nuo tiesioginių ganytojo pareigų atliekamam laikui, kurio, nesunku įsivaizduoti, būna nedaug. Pirmoji knygos „Jėzus iš Nazareto“ dalis pasirodė jau 2007 m. pavasarį. Jos pristatymas buvo suderintas su popiežiaus aštuoniasdešimties metų jubiliejumi tą metų balandžio 16 d.

Išėjus pirmajai daliai, Šventasis Tėvas tuoj ėmėsi rašyti ir kitą dalį. Tam jis skyrė kone visas 2008 m. atostogas. Knygą tikėjosi užbaigti per atostogas 2009 m., tik, deja, vos nuvykęs į kalnus susilaužė ranką. Tai, žinoma, gerokai sutrukdė planus greit parašyti ir antrąją tomą. Galiausiai jau šiomet buvo pranešta, kad baigta ir antroji knygos „Jėzus iš Nazareto“ dalis. Vokiečių

kalba parašytos knygos tekstas buvo perduotas dviem leidėjams – Vokietijos Herderio leidyklai ir Vatikano leidyklai. Knygos „Jėzus iš Nazareto“ antrąją tomą Herderio leidykla įtraukė į savo leidžiamus Josepha Ratzingerio raštus. Organizuoti leidimus kitomis kalbomis patikėta Vatikano leidyklai – jai priklauso visų popiežiaus raštų autorinės teisės. Antrasis tomas knygynuose dar nepasirodęs, nes norima popiežiaus knygą pristatyti iš karto keliomis kalbomis.

Sėkmingai užbaigęs rašyti du tomus, Benediktas XVI nusprendė sugrįžti prie pirmąsios knygos plano ir pradėjo rašyti trečiąją knygos dalį, pagal anksčiau sumanymą turėjusią būti pirmąja dalimi ir skirtą „vaikystės Evangelijoms“. Kada pasirodys ši dabar tik pradedama rašyti dalis, kol kas per anksti kalbėti. Juo labiau kad dar laukiame knygynuose pasirodant knygos „Jėzus iš Nazareto“ antrojo tomo.

Šia proga dera priminti, kad „Jėzaus iš Nazareto“ pirmoji dalis išversta ir į lietuvių kalbą (iš vokiečių kalbos vertė Gediminas Žukas, išleido *Katalikų pasaulio leidiniai* 2007 m.).

Popiežiaus veikla vasaros mėnesiais – tai, žinoma, ne tik knygos rašymas. Nors susitikimų ir darbų ritmas lėtesnis, negu kitu metų laiku, tačiau ir vasarą vyksta Šventojo Tėvo bendrosios audiencijos, sekmadieniais kartu su maldininkais jis kalba Vidudienio maldą. Pagal italų papročius pačią „atostogiškiausią“ vasaros dieną, rugpjūčio 15-ąją, kartu su Kastelgandolfo parapijiečiais popiežius šventė Žolinę. Jis pėsčiomis atėjo į miestelio pagrindinėje aikštėje priešais rūmus esančią šv. Tomui Vilanoviečiui dedikuotą parapijos bažnyčią, aukojo Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų iškilmės Mišias ir, tarsi klebonas, be iš anksto parengto teksto pasakė pamokslą.

Bažnyčia Lietuvoje

Šiometinę, karščiausią, kaip sinoptikai sako, šimtmečio vasarą išgyvenome retą mūsų gamtos šėlsmą ir bent dalelę patyrėme tai, ką dažnai matome tik televizorių ekranuose, stichijų išgąsdintų kitų kraštų gyventojų veiduose.

Bet ir ši vasara leido už daug ką Dievui dėkoti – kad apsaugojo nuo sausros ir baisių liūčių, kad leido ilgiau gėrėtis vešlia žaluma, kad turime nuostabų kraštą ir žmonių, kurie nori jame kurti savo gyvenimą. Štai JAV gimęs ir išsimokslinęs mons. G. Grušas 1994 m. Lietuvoje buvo išventintas į kunigus ir čia darbuojasi Bažnyčios labui, o **liepos 2 d. popiežius Benediktas XVI mons. Gintarą Grušą nominavo vyskupu ir paskyrė Lietuvos kariuomenės ordinaru** (*išsamiau apie naująjį ganytoją – žr. antrajame viršelio puslapyje*).

Popiežius savo ganytojiškąją dėmesį Lietuvai parodė ir liepos 1 d., paskelbdamas Dievo tarnaitę Šv. Kazimiero seserų kongregacijos steigėją motiną Mariją Kaupaitę.

Dėkui Dievui ir už tai, kad Lietuvoje nepritrūkstame žmonių, kurie supranta, kas yra jų gyvenimo Viešpats ir kam šlovę už tai atiduoti. Ir šiemet, nepaisydami kai kada buvusių ekstremalių oro sąlygų, gausybė jų dalyvavo didžiųjų atlaidų aštuondieniuose ir iškilmėse su Lietuvos vyskupais. Kryžių kalne aktyviai vasaros piligrimystėse dalyvavęs apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi sakė: „Dėkojame Tau, kad davei Lietuvai Kryžių kalną kaip *tikėjimo, vilties ir laisvės šventovę, kaip tikrojo žmogiškumo šaltinį*, kaip vietą, kur gaudami Tavo Dvasią tampame pajėgūs mylėti taip, kaip Tu myli.“ Šitaip turbūt galėtume apibūdinti ir kitų garsių šventovių – Žemaičių Kalvarijos, Marijampolės bazilikos, Pivašiūnų, Krekenavos ir kt. – dvasinę vertę. Šios šventovės, tęsdamos sovietmečiu naikintas, bet nenutrūkusias šimtmetes piligrimystės tradicijas, iš anksto plačiomis programomis iškilmėms pasirengdamos, tūkstančiams šių laikų žmonių vėl tapo unikaliomis susitikimo su Dievu ir kitais vietomis;

jose melsta dvasinės gerovės savo kraštui, šeimoms, namams.

Ir buvusieji atlaiduose, ir per TV transliacijas, be abejo, pastebėjo daug jaunų veidų. Patarnaudami, adoruodami, giedodami, savanoriaudami jaunuoliai atlaiduose ne tik palaikė piligrimystės tradiciją, bet ir suteikė jai šiuolaikiškesnį, patrauklesnį veidą. Štai Kryžių kalne giedojo specialiai atlaidams suburtas jungtinis jaunimo choras, o Pivašiūnuose jaunieji savanoriai atliko ne ką mažesnę – artimo meilės tarnystę dalydami vandenį karščio kamuojamiems maldininkams.

Tokie pat svarbūs kartų mainai perduodant tikėjimą ir visuomeninį idealizmą vyko ir Ateitininkų federacijos 100-mečio minėjimo renginiuose: kartų stovykloje Berčiūnuose ir Vilniuje rugpjūčio pradžioje vykusiame kongrese, kurio dalyviais

buvo šimtai įvairaus amžiaus Lietuvos ir išeivijos ateitininkų bei svečių. Per šešis tūkstančius narių vienijanti federacija savo naująją pirmininkę išsirinko Rozvitą Vareikienę (*išsamiau apie ateitininkijos šimtmetį žr. p. 8*).

Tradicijas tęsė ir Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordinas, šįsyk Kretingoje rugpjūčio 13–15 d. surengdamas VIII kongresą „Iš Evangelijos į gyvenimą ir iš gyvenimo į Evangeliją“. Būtent Kretingoje 1922 m. surengtu I kongresu ir vėlesniais nuolat gaivinamas šv. Pranciškaus patikėtas pašaukimas – pasak Tarptautinės pasauliečių pranciškonų ordino tarybos nario br. Neriiaus Čapo OFS, „eiti ir atstatyti gyvąją Bažnyčią pradedant nuo mūsų vietinių brolių, mūsų šeimų, savęs pačių“.

Per 700 Gyvojo rožinio draugijos narių Panevėžio vyskupijoje rugpjūčio 8 d. šeštąją kartą dalyvavo kongrese Kupiškyje drauge su šios brangios

maldos puoselėtojai iš kitų Lietuvos vyskupijų.

Vasarą netrūko rekolekčių, seminarų. Į šlovintojų mokymus susirinkusieji Pakutuvėnuose liepos 17 d. Palangos vasaros estradoje surengė šlovinimo vakarą, pritraukusį ne mažiau dalyvių, nei įprastesni šiai scenai atlikėjai.

Vis populiarnesnės tampa vaikų ir jaunimo stovyklos, šiemet rengtos Kaulakuvoje, Berčiūnuose, Nemunaityje, Kaulakuvoje, Mardasave, Baltriškėse, Palendriuose ir kitur. Jaunuoliai iš Kauno, Vilniaus, Panevėžio ir kt. dalyvavo

Ateitininkų federacijos 100-mečio minėjimo dalyviai prie Vilniaus arkikatedros. *Kristinos Šmulskytės nuotrauka*

antrąkart rengtoje pašaukimų stovykloje – piligriminėje kelionėje po Lietuvos šventoves ir vienuolynus.

Stovyklavo ir Kauno arkivyskupijos ministrantai, o Vilkaviškio vyskupijoje bendra stovykla surengta ministrantams, adoruotojoms ir giedotojams. Beje, grupelė ministrantų iš Lietuvos dalyvavo ir Tarptautiniame ministrantų kongrese Romoje drauge su 50 tūkst. bendraamžių iš 17 Europos šalių.

Jaunieji lietuviai piligrimai, rugpjūtį keliavę į Taizė, drauge su pasaulio jaunimu minėjo šios bendruomenės 70-metį. Į klases rudenį šitaip stovyklavę, keliavę moksleiviai atsineš kiek kitokios atostogų ir bendrystės patirties, kad tik išdrįstų ir būtų skatinami ja pasidalyti su bendraamžiais.

Dr. Jonas MALINAUSKAS,
Dalė GUDŽINSKIENĖ

Visa atnaujinti Kristuje!

Ateitininkų sąjūdžio šimtmetį minint

Dr. Daiva Kristina KUZMICKAITĖ MVS

2010 m. vasarą per Lietuvą nuvilnijo Ateitininkų federacijos renginiai, skirti organizacijos šimtmečio jubiliejui paminėti. Rugsėjo 6–8 d. kongresas Vilniaus filharmonijoje sutraukė per 700 įvairaus amžiaus dalyvių iš Lietuvos, Europos šalių ir Šiaurės Amerikos. Ateitininkai jubiliejų šventė, prisimindami istorines organizacijos ištakas, veiklos principus ir kryptis, svarstydami šiandienos visuomenės aktualijas ir iššūkius, siekdami įsivardyti savo organizacijos narių užduotis. Sveikinimą ir apaštališkąjį palaiminimą kongreso dalyviams atsiuntė popiežius Benediktas XVI; ateitininkus sveikino Lietuvos vyskapai bei apaštališkasis nuncijus; taip pat visi trys mūsų valstybės vadovai atsiuntė sveikinimo laiškus. Kongreso programa – teminės diskusijų grupės, vakaronė bei akcija „Man Lietuvoje gera“, ateitininkijos talentų koncertas sostinės Filharmonijoje – buvo atvira visiems. Ne tik ateitininkus šiandien labai stokojamo krikščioniškojo idealizmo ir visuomeninio pasišventimo neabejotinai mokys jubiliejaus proga išleista prof. K. Skrupskelio knyga „Ateities draugai“, J. Matonio ir V. Damaševičiaus sukurtas filmas „Šimtas ateities metų“, surengta paroda „Rašytojai ateitininkai“ Kauno lietuvių literatūros muziejuje. Čia trumpai apžvelkime ateitininkijos ištakas ir jų idėjinę reikšmę nūdienai.

Dvidešimtojo amžiaus pradžioje *Ateities* sąjūdis ištryško gaivių šaltiniu tautinio judėjimo dirvoje ir išsiliejo galinga srove Lietuvos krikščioniškosios kultūros, švietimo ir valstybės valdymo baruose. Carinio režimo prispaustoje Lietuvoje slaptai telkėsi moksleiviai ir studentai, siekdami pasipriešinti rusinimui ir prievarta brukamai stačiatikybei. Šis judėjimas tapo visuotinis, pasireiškęs atskirų būrelių spaudos leidimu. Ilgainiui, ypač po 1905 m. revoliucijos Rusijoje, daugelio šių sambūrių veikla pakrypo socialistinių, liberalių ar ateistinių idėjų linkme.

Katalikiškoji lietuvių studentija, panašiai kaip ir kitų Vakarų Europos šalių katalikai, atsiliepė į tuometinį popiežiaus Pijaus X kvietimą *Visa atnaujinti Kristuje!* Šis kvietimas tapo lietuvių studentų ir moksleivių katalikų veiklos kryptį rodantis ženklas. Maskvos universitete studijavęs Pranas Dovydaitis parašė straipsnį „Trys pamatiniai klausimai“, kurį 1911 m. prel. A. Jakštas-Dambrauskas išspausdino „Draugijos“ 50 numerio priede „Ateitis“ (Vasario 1911 m. Nr. 1. S. Banaičio spaustuvė. Kaunas). Ši pirmoji „Ateitis“ sutelkė įvairių Lietuvos gimnazijų moksleivius, pasivadinusius ateitininkais, o P. Dovydaičio straipsnis tapo pagrindu

dine ateitininkų veiklos deklaracija, nepraradusia aktualumo ir praėjus šimtui metų.

Straipsnyje P. Dovydaitis klausė:

Kuo mes save vadiname ir kodėl?

Ką aplink save matome?

Ką mes turime daryti?

Į pirmąjį klausimą autorius duoda atsakymą: todėl, kad tikime Dievo Apreiškimu, įsikūnijusiu Jėzuje Kristuje ir iki galo apsireikšusiu Katalikų Bažnyčioje, kuri yra tikrosios tiesos atrama ir pamatas; todėl žinome, jog pasaulyje vyksta kova tarp Jėzaus Kristaus tiesos ir netikėjimo arba dalinio tikėjimo. Ši kova yra pasaulio istorijos turinys. Esame kviečiami ne tik kovoti, bet nešti gyvybės Evangeliją visam pasauliui. Todėl su šv. Pacijanu galime pasakyti, kuo save vadiname: „mano vardas krikščionis, o pavardė – katalikas.“

Į klausimą, ką aplink save matome, P. Dovydaitis atsako: žmonės ir žmonių institucijas, kurios, siekdamos išsaugoti asmens vertę ir laisvę, atmeta Dievą. Dovydaitis įspėja, kad atmesdamas Dievą žmogus renkasi pikto vergiją, o nuo Dievo atpuolusio asmens savybė – nervų atšipimas, slankiojimas tamsoje. Toks žmogus be Dievo sukuria stabą „žmonijos labui“ ir siekia jį

Pranas Dovydaitis. 1920 m.

primesti kitiems; taip daugėja slankiojančių be šviesos ir krypties. Tokie stabai yra kultūra, mokslas, protas, šviesa, kurie be aukštesnio tikslo tampa pražūtimi. Bažnyčia, anot P. Dovydaičio, yra nuo visų ligų gydantis šaltinis, Dievo ranka pasodintas medis, nuo kurio šakų, kas tik nori, gali skinti vaisius, kad daugiau nebealktų. Todėl ateitis yra katalikybė Kristuje. Nors pasaulis labiausiai nekenčia Katalikų Bažnyčios, mes sakome: „Pas ką mes eisime, tu turi amžinojo gyvenimo žodžius.“

Trečią pamatinį klausimą P. Dovydaitis skiria ateitininko pareigoms nusakyti. Jis tvirtina, kad pasilikę Katalikų Bažnyčioje siekiame *Visa atnaujinti Kristuje!* Todėl mūsų gyvenimo faktas turi būti gyvasis Kristus – Alfa ir Omega – tikriausias iš visų tikrovių. Kodėl nesame krikščionys daugiau, nei įrašas metrikuose – kas mus varžo? – klausė P. Dovydaitis prieš šimtą metų. Ir atsakė: paruoštų pasiteisinimų dėl nepajėgumo būti krikščionimi visada turime, nes nenorime pamesti savo stabų. Todėl autorius pakartoja, jog jau laikas gyvenimo faktų padaryti tiesą, kad yra Dievas ir jis gyvena su mumis. P. Dovydaičio vizijoje ateitininkija – vienybės laukas, kuriame vieni kitiems sąjūdžio nariai padeda siekti visa naujinti Kristuje. Ateitininkai siekia kryžiaus krikščionybės, nebodami sunkumų ir tikėdami, kad šitaip – per kančią – pasieks gyvenimo pilnatvę. P. Dovydaitis tikrovės neidealizavo, teigė, jog pasirinkdami tokį gyvenimo būdą ateitininkai bus pajaukami, laikomi atgyvenomis. Tačiau kad ir ką kiti manytų ar sakytų, jis kvietė ateitininkus šv. Pauliaus žodžiais „turėti savo širdyse Kristų ir liudyti apie mumyse esančią viltį“. Tai būdas siekti tikėjimo ir mokslo vienovės. Anot P. Dovydaičio, „ieškantis tiesos protas susitiks tikėjimo angelą ir atpažins broliai esą. Taip įgis tikrąją išmintį“. Šios išminties ateitininkai ieškos padėdami vieni kitiems įgyti tikrų žinių gamtos moksluose, studijuodami filosofiją, pasaulio ir Bažnyčios istoriją, teologiją. Svarbus ateitininkų siekis – prieš ateizmo katekizmą pasigaminti tiesos pradžiamokslį.

Apsisprendę savo veiklos pagrindu ir centru pasirinkti Kristų, ateitininkai porą dešimtmečių veikė stiprėdami kaip organizacija. 1927 m. reorganizacinėje konferencijoje Palangoje buvo priimta S. Šalkauskio kelerius metus rengta ateitininkų veiklos ideologija, pagrįsta pareigomis, kylančiomis iš penkių ateitininkų principų: **katalikiškumo, tautiškumo, visuomeniškumo, inteligentiškumo ir šeimyniškumo**. S. Šalkauskio parengtoji ateitininkų ideologija ateitininkams tiesiogiai, o Lietuvai per ateitininkų veiklą buvo svarbi tuo, kad pratęsė ir susistemino P. Dovydaičio ir kitų ateitininkų idėjinių vadovų lūkesčius bei siekius. S. Šalkauskio įžvalgumas ateitininkų pasaulėžiūrai suteikė ideologinę prasmę, tai yra aiškas ugdymosi ir veiklos kryptis bei gaires.

P. Dovydaičio „Trys pamatiniai klausimai“, S. Šalkauskio „Ateitininkų ideologija“ ir kiti ateitininkų visuomenininkų tekstai bei praktinė veikla sutelktai atspindėjo katalikų studentų ir moksleivių nuostatas bei veiklos gaires

siekiant laisvės savo tautai ir kuriant jos krikščioniškąją kultūrą. Kaip teigia ką tik išleistoje ateitininkų istorijoje prof. K. Skrupskelis, pirmosios Lietuvos nepriklausomybės uždavinys buvo laimėti savo kraštą, nes „XX a. pradžioje mūsų (Lietuvos, *aut. past.*) inteligentams buvo matyti tik du keliai: arba išlikti katalikais ir tapti lenkais, arba išlikti lietuviais ir tapti laisvamaniais. Ir dauguma pasauliečių inteligentų pasirinko antrąjį kelią. Ateitininkų reikšmė ta, kad jie sukūrė trečią galimybę: lavintis, išliekant kartu ir kataliku, ir lietuviu“ (p. 9–10, K. Skrupskelis. Ateities

Pirmoji Ateitininkų federacijos valdyba 1927 m. Sėdi iš kairės: kan. P. Kuraitis, Ateitininkų federacijos dvasios vadas; S. Šalkauskis, Ateitininkų federacijos vadas; E. Turauskas, Ateitininkų federacijos tarybos pirmininkas. Stovi iš kairės: J. Leimonas, Studentų ateitininkų sąjungos pirmininkas; kun. P. Bielskis, Ateitininkų sendraugijų sąjungos pirmininkas; K. Šapalas, Ateitininkų federacijos generalinis sekretorius; V. Viliamas, Moksleivių ateitininkų sąjungos pirmininkas

draugai. Ateitininkų istorija iki 1940 m.). Ateitininkai ne tik lavinosi. Jie kūrė turtingą savo istoriją, kuri, anot K. Skrupskelio, tapo vientisa lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės kūrimo istorijos dalimi. Pavyzdžiui, 1936 m. paskelbta jaunųjų ateitininkų deklaracija „Į organiškiosios valstybės kūrybą“ iki šiandienos nesulaukė panašios politinės valstybės valdymo programos. Ateitininkai tiek praktinėje veikloje, tiek mokslo ir kūrybos srityse išėjo į pirmąsias Lietuvos kultūrinio gyvenimo gretas.

Užklupus sovietų okupacijai ir Antrajam pasauliniam karui ateitininkai žaibiškai reagavo į to meto iššūkius ir uždavinius, rasdami būdų, kaip pasipriešinti tiek sovietų, tiek ir vokiečių okupacijai: pasitraukus prezidentui sukūrė Laikinąją vyriausybę, planavo ateities darbus užimtame krašte, galiausiai – ryžosi paimiti ir ginklą į rankas. Ateitininkų gretas išsklaidė bei praretino vokiečių ir sovietų lageriai, mirties bausmės, tremtys. Per pasaulį nuvilnijusios, taip pat ir Lietuvą sukrėtusios istorinės krizės tapo stipriausiu gyvenimo išbandymu tiems, kurie patys sau ir jaunajai ateitininkų kartai buvo deklaravę kryžiaus krikščionybę ir įsitikinimą, kad tik per kančią pasiekama gyvenimo pilnatvė. Pirmosios ateitininkų kartos idealai buvo išgryninti kančioje ir dažnai mirtyje už gyvąjį Kristų, tikrąją viltį, brangintą labiau už gyvenimą.

Tęsinys kitame „Artumos“ numeryje

Sektini pavyzdžiai

Antanas GAILIUS

Kažkaip neseniai pagalvojau, kaip per kelias dešimtis metų pasikeitė knygos apie „didžiųjų žmonių“ gyvenimus. Kitados jos ir rašomos buvo mėginant kone nuo kūdikystės atskleisti aprašomos asmenybės didybę ir stengiantis nutylėti ar bent sušvelninti tuos jos gyvenimo aspektus, kurie lyg ir nederą su žodžiu „didis“. Tokios knygos buvo rašomos jaunuomenei ugdyti ir mokyti, jomis stengiasi skiepyti idealus, pateikti sektinų pavyzdžių. Šiandien regime veikiau priešingas tendencijas. Tiesa, biografijos žanras tikrai nenunyko, tačiau vis dažniau pastebime, kad stengiamasi „didį žmogų“ truputuką pamažinti, kartais net su pasimėgavimu ryškinant jo ydas ir silpnybes. Net pats žodžių junginys „didžiųjų žmonių gyvenimai“ regisi tik užsilikęs iš gūdžios senovės.

Ar tai turėtų reikšti, kad mums nebereikia sektinų pavyzdžių? Aš taip nemanau. Be autoritetų turbūt joks žmogus neišsiverčia – jau vien todėl, kad nuo pat kūdikystės daugelį įgūdžių ir gebėjimų įgyjame tiesiog mėgdžiodami kitus. Ir kol esame maži ar nors jauni, į žmones, mokančius tuos dalykus, kurie mums tikrai rūpi, esame linkę žvelgti kaip į gyvenimo pavyzdžius visais klausimais. Čia galime prisiminti, pavyzdžiui, su koku susižavėjimu patys pasakojame apie savo pirmuosius mokytojus arba sportininkai pasakoja apie pirmuosius trenerius. Supratimas, kad nėra žmogaus, kuris galėtų būti mums autoritetas visais gyvenimo atvejais, ateina drauge su branda, ir juo brandesni daromės, juo mažiau neginčijamų autoritetų mums lieka.

Mokslininkai mane taršytų už tokius palyginimus, bet vis dėlto drįsiu pasaky-

ti, kad paskiro žmogaus ir visuomenės branda yra truputuką panašūs. Ir žmogaus, ir visuomenės branda gali būti skirtingo lygio. Ar ne todėl tad dvidešimtas šimtmetis, regėjęs du pasaulinius karus, sovietų ir nacių lagerius ir gausybę kitokių baisių, liovėsi aklai kliojęs didžiųjų žmonių pavyzdžiais. Besaikį liaupsinimą ir garbinimą pakeitė blavus ir brandus žvilgsnis į žmogų, kad ir kokių didžių darbų jis būtų nuveikęs. Jei būsimame nuosirdūs, turėsime pripažinti, kad keičiasi net mūsų požiūris į šventuosius ir kad dvidešimtojo šimtmečio šventieji jau gerokai kitokie nei, pavyzdžiui, penkioliktojo ar šešioliktojo.

Dabar tektų paklausti, kokia gi mūsų šios Lietuvos visuomenės branda. Jei ir toliau kalbėsime apie iškilų žmonių gyvenimus, ko gero, pačios populiariausios Lietuvoje yra Stefano Zweigo knygos. Be abejonės, šis autorius geba rašyti labai įtaigiai, ir tikrai nemanau, kad jo nereikėtų skaityti. Tačiau mūsų kalbamuojų požiūriu tai, sakyčiau, tarpinis variantas tarp „didžiųjų žmonių gyvenimų“ ir šiuolaikinės biografijos. Stefanus Zweigas jau suvokia, kad jo vaizduoja-

mų herojų silpnybių ir ydų negalima nutylėti. Tačiau jis iš paskutiniųjų stengiasi vis dėlto parodyti, kad tas žmogus tikrai, tikrai „didis“. Jei ne savo žygiais, tai bent aistromis. Taigi mūsų ypatinga meilė tokio pobūdžio knygoms, ko gero, yra mūsų nebrandos ženklas.

Kitas ir galbūt dar ryškesnis mūsų visuomenės nebrandumo įrodymas yra rinkimai. Štai jau dvi dešimtis metų vis tikimės, kad atsiras toks pranašas, kuris už mus išspręs visus mūsų gyvenimo rūpesčius. Žvelgiame ne į partiją ir jos programą, net ne į komandą, kurią viena ar kita partija galėtų pasiūlyti, bet į vieną vedlį, į vieną asmenį ir į jį dedame visas viltis. Paskui neišvengiamai tuo asmeniu nusiviliame, ir ratas pradeda suktis iš naujo. Miklesni vedliai išsilaiko ilgiau, ilgiau geba kurstyti mūsų vaikiškas iliuzijas, bet gyvenimas nuo to nesidaro nei geresnis, nei išmintingesnis. O apmaudžiausia man būna tada, kai matau net jau visai išvirkščią autoritetų mėgdžiojimą. Pavyzdžiui, kai taip dažnai gaunu išgirsti argumentą, kad valdžios vyrai visi vagys, tai kodėl paprastas žmogus turėtų nevogti?

Beje, kartais man atrodo, kad Lietuvos jaunuomenė bręsta sparčiau, nei geba tatau suprasti jos ugdytojai. Ši jaunuomenė irgi turi savus autoritetus ir sektinus pavyzdžius, ir neturėtume visada piktintis, kad ji renkasi ne tai, ką mes būtume linkę siūlyti. Kartais net nieko nesakydama, o tiesiog veikdama ji duoda mums suprasti jau žinant, kad autoritetus dera gerbti, bet ne garbinti ir kad sektini pavyzdžiai yra mums sektini tol, kol suprantame, kad jokio žmogaus gyvenimas negali būti kito gyvenimo kartojimas.

O vis tiek turiu pasakyti, kad vieną tikrai sektiną pavyzdį turime. Jis paliko mums Gerąją naujieną. Bet ir Jis juk perspėjo, kad Jo keliai nėra mūsų keliai.

Erlendo Bartulio nuotrauka

Septynios auklybos pamokos

Antanas SAULAITIS SJ

Gera auklybos dalis – atsitiktinė patirtis, pastaba, pavyzdys, papildantis pagrindinį ugdymą šeimoje ir lavinimą mokykloje. Išmokstame net iš nepažįstamų žmonių, skaitybos, menų, neformalaus mokymosi jaunimo sąjūdžiuose. Kai kurios patirtys jauga ir lieka gyvenimo palydovėmis.

Mūsų Šv. Juozapo bažnyčioje senutė Barbora savo ilgą maldos laiką pailgindavo valydamą žmonių uždegamas žvakutes. Prie altorių rausvuose ar gelsvuose indeliuose jos degdavo parą, o norinčių ligonį prisiminti, keliaujančius palaikyti, už vaikus melstis, mirusį minėti ateidavo kasdien. Barbora, ir taip neaukšta, pasilenkusi prie žvakučių eilių dar sumažėdavo. Pradinukui užeidavo noras padėti, suodžiais išteptų rankų nevengti. Malonioji davatkėlė už pagalbą padėkodavo, kartkartėmis į vaiko rankas pinigėlių įspausdavo tais laikais, kai įprastinė suaugusiojo auka sekmadienio rinkliavai būdavo pusės valandos darbo vertės – 25 centai.

Nuotrauka iš Vilniaus arkikatedros parapijos archyvo

Gimnazijoje anglų kalbos ir literatūros mokytoja buvo aukšta vienuolė. Atrodė, kad ūgis padėjo jai griežtai mokinius lavinti, tiksliai galvoti, sklandžiai kalbėti, įsijausti į literatūros kūrinių mintį ir esmę. Linksmiesiems devintokams nebuvo lengva Šekspyro „Julij Cezarį“ klasėje dalimis išvaidinti. Siekdama auklėtinių mąstymą ugdyti, aptardavo ir klausinėdavo. Kai gimnazistas nuomonę reikšti pradėdavo: „Nemanau, kad...“, mokytoja tuoj pat įsiterpdavo: „Jei ne-

manai, tai nekalbėk.“ Tekdavo iš naujo pradėti: „Manau, kad ne...“ Išmokė mus prieš kalbant pagalvoti.

Biologijos mokytoja taip pat buvo vienuolė. Iš anksto nenujaustum, kad šis gimnazistas tiek su ja susidraugavo, kad iki jos mirties 95 m. amžiaus susirašinėjo, dažnai apie gamtos dalykus, ir bendravo, nes jos kepti pyragaičiai pralenkė visas galimas kepyklas. Mokytoja pajuto, kad kai kuriuos mokinius reikia padrąsinti, palaikyti. Taip ir išliko ausų atmintyje jos sakinelis: „Tavo pastangos bus sėkmingos.“

Labai smagus užsiėmimas gimnazijoje buvo dvisavaitinis mokyklos laikraštis. Redakcijoje susidraugavome, išmokome paruošti, nuvežti spaustuvėn, korektūrą taisyti. Iš to viso linksmumo kartais užeidavo noras bendradarbius paerzinti. Redakcijos globėja visam gyvenimui sudraudė: „Esi kilęs iš geros šeimos. Taip ir elkis.“

Skautavimas savaime yra neformalus ugdymas, auklybos ir saviuoklos sąjūdis. Tais laikais mūsų stovyklose būdavo prof. Ignas Končius su savo mažu peiliuku. Senelis sėdėdavo ir be perstojo droždavo. Surasdavo kokią nors šaknį ar savotišką pagaliuką, juose pamatydavo būsimą skulptūrėlę, koplytėlę, sege, kaklaraiščio žiedą, papuošimą. Su juo pabuvojęs išmokdavai drožinėti ir mažus, smulkius dalykus vertinti.

Jėzuitų naujo-kyne, kaip ir parengiamaisiais kunigų seminarijos metais, mokomasi Šventojo Rašto, tikėjimo dalykų, maldos.

Uolieji jaunuoliai maldai nustatytą laiką atbūna, neretai kovodami su nuobodu-liu, blaškymusi, snauduliu. Vieno popietinio mąstymo metu naujokų mokytojas savo kambarėlyje klūpantį jaunuolį kviečia pasirūpinti kitais: „Atvyko netikėtų svečių, eiki jų priimti. Bus geriau negu tavo malda“, – taria šypsodamasis.

Gavę reikalingus leidimus, lietuvių jaunimo stovykloje prie šulinio krikštijame stovykloje vadovais dirbančių antrąją vaiką – dukrytę. Stovyklautojai kelias dienas rengėsi sakramento apeigoms ir lietuviškiems krikštynų papročiams. Bažnytinės apeigos pagal apeiginą baigiasi motinos ir tėvo palaiminimu. Norėdamas krikšto tėvus malda palydėti, kunigas savais žodžiais laimina juos ir ruošiasi visus peržegnoti. Tarp tėvelių įsispraudęs krikštijamosios broliukas kunigo klausia: „O aš?“ Teko ir broliuką maldele palaiminti. Nuo tada be bažnytinės vyresybės žinios visi krikštynose esantys jauni žmonės maldele ir rankų uždėjimu laiminami, kad ir toliau pratintųsi Dievą ir žmones mylėti, kaip Jėzus mus moko.

Man regis, mums sunku išryškinti tikybės mokytojo(-s) ir katecheto(-ės) savybes, abi sąvokas žodžiais ir gyvenimu suliejame. Iš esmės katechetas yra asmuo, kuris sugeba pasitaikiusią progą panaudoti tikėjimui perduoti. Kai tėvai atsaiko į vaiko klausimus, aptaria kasdienius įvykius, savo elgseną aiškinančiu žodžiu patvirtina, jie tikrai vykdo savo pašaukimą būti pirmaisiais tikėjimo liudytojais savo vaikams. Katecheto pašaukimas apima kiekvieną krikštytą asmenį, kaip čia surašytos pamokėlės vaizduoja.

Viešpaties Dievo įstatymas – diktatas ar autoritetas?

Adomas ir Ieva. Miniatiūra iš El Escorial Apokalipsės komentaro. Ispanija X a.

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Pirmieji žmonės Adomas ir Ieva buvo gavę iš Viešpaties Dievo tam tikras nuorodas/instrukcijas, kurias drąsiai vadintume „įstatymais/įsakymais“. Šitie įsakai buvo pozityvūs ir negatyvūs. Pirmieji liepdavo ką nors daryti (pvz., būti vaisingiems, plg. *Pr 1, 28*), antrieji – drausdavo (pvz., nevalgyti nuo gero ir pikto pažinimo medžio, plg. *Pr 2, 17*). Kai kuriuos iš jų pirmieji žmonės geranoriškai vykdė (pvz., dauginosi, plg. *Pr 4, 1–2*), o kai kurių lengvabūdiškai nepaisė (pvz., Adomo ir Ievos palikuonys, užuot apsigyvenę visoje žemėje, kaip reikalavo Viešpaties Dievo palaiminimas, plg. *Pr 1, 28*, norėjo nuolat gyventi tikrai vienoje vietoje, plg. *Pr 11, 4*).

Tad kyla klausimas: kodėl? Atsakymas paprastas. Pirmieji žmonės laikėsi tų įsakymų, kuriuos pripažino esant jiems naudingus, t. y. pripažino juos *autoritetais*. Ir, priešingai, nesilaikė tų, kurių nauda jiems atrodė abejotina arba visai neigiama. Kitaip tariant, pastariesiems buvo suteiktas *įsakymo-diktato* statusas. Taigi įstatymo, visapusiškai trukdančio ir varžančio jų gyvenimą, statusas. Iš kur tai žinome? Ne, tai nėra iš piršto laužta žinia! Jos pagrindas – pasakojimas apie nupuolimą (plg. *Pr 3, 1–7*). Anot jo, pirmieji žmonės, žalčio sugundyti (plg. *Pr 3, 1*), sulaužė Viešpaties Dievo duotą jiems įsaką (plg. *Pr 2, 17*) ir valgė nuo gero ir pikto pažinimo medžio (plg. *Pr 3, 6*).

Nors visas tekstas vertas daugiau dėmesio, panagrinėkime tik 3 eil. Tai moters replika į 1 eil. žalčio žodžius. Moteris gina Viešpatį Dievą. Jis yra geras ir leidžia maitintis sodo medžių vaisiais (plg. *Pr 3, 2*). *Tik apie vaisių*

medžio sodo viduryje Dievas sakė: Jūs nuo jo nevalgysite nei jo liesite, kad nemirtumėte (*Pr 3, 3*). Tačiau moteris du kartus suklysta. Pirmoji jos klaida – sodo viduryje stovinčio medžio, t. y. gyvybės medžio, vaisiai (plg. *Pr 2, 9*) nebuvo uždrausti (plg. *Pr 2, 16*). Draudimas buvo skirtas tikrai gero ir pikto pažinimo medžio vaisiams (plg. *Pr 2, 17*), t. y. vaisiams to medžio, kuris augo Edeno sode, bet ne jo viduryje. Sodo vidurys jau buvo užimtas – gyvybės medžio (plg. *Pr 2, 9*). Antroji klaida – Viešpats Dievas buvo įsakęs nevalgyti gero ir pikto pažinimo medžio vaisių, bet nebuvo uždraudęs jų liesti (plg. *Pr 2, 17*). Ar moteris suklydo tyčia? Taip! Ji suklydo tyčia! Negana to! Jinai visiškai nesuklydo! Ir moters vyras – įsakymas buvo duotas tikrai jam (plg. *Pr 2, 15–17, 18*) – jos irgi nesuklydino. Šiomis dviem neva klaidomis ištraukos autorius, gyvenęs X a. pr. Kr., siekė paaiškinti teologinį-psichologinį mechanizmą, kaip laužomi Dievo įsakymai.

Paaiškėja, kad pirmieji žmonės visiškai nesuprato Viešpaties Dievo draudžiamąjį įsakymo prasmės, t. y. nesuteikė jam *autoriteto* rango. Viešpaties įsakas buvo jų išskirtinai vertinamas kaip *diktatas*, t. y. kaip gyvenimą varžantis veiksnys. Moteris tyčia supainioja medžių vietas, manydama, kad gyvenimo pilnatvė bus visiškai prieinama tik visai atmetant Viešpaties Dievo draudžiamąjį įsakymą. Taip manydama – suklydo! Dievo įsakymas buvo duotas tikrai žmonių gerovei (hebr. *šalom*) – *nes kai tik nuo jo užvalgysi, turėsi mirti* (*Pr 2, 17*). Moteris ir vyras skynėsi bei valgė (plg. *Pr 3, 6*), bet iš karto nemirė. Adomas gyveno net 930 metų (plg. *Pr 5, 5*).

Uždrausto vaisiaus valgymas tiesiogiai sukėlė vienintelį padarinį – pirmųjų tėvų nuogumą. *Tuomet abiejų akys atsivėrė ir jiedu suprato esą nuogi* (*Pr 3, 7*). Ką tai reiškia? Tai, kad pirmųjų žmonių gyvenimo kokybė smarkiai nukentėjo. Jų žvilgsniai tapo paviršutiniški. Dingo dvasios ir kūno harmonija. Atsirado chaosas. Kitas žmogus tapo pavojingas. Ir tai – dėl klaidingos Viešpaties Dievo įstatymo sampratos. Autoriteto sąvoka yra kilusi iš lotynų kalbos žodžio *auctoritas*, o jis turi plačią semantiką ir reiškia ne tik tai valdžią, bet ir patarimą, mokymą, pavyzdį, laisvo veikimą bei garantiją. Viešpaties Dievo įstatymui, kaip autoritetui, nesvetimas nė vienas iš šitų aspektų (plg. *Ps 119*). ■

Tėvų meilė gimdo ir brandina

Šventasis Raštas šeimoms

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo. Jo gimdytojai kasmet eidavo į Jeruzalę švęsti Velykų. Kai Jėzui sukako dvilika metų, šventės papročiu jie nuvyko į Jeruzalę. Iškilimėms pasibaigus ir jiems grįžtant atgal, vaikas Jėzus pasiliko Jeruzalėje, bet gimdytojai to nepastebėjo. Manydami jį esant keleivių būryje, jie nuėjo dienos kelią, paskui pradėjo ieškoti jo tarp giminių bei pažįstamų. Nesuradę grįžo jo beieškodami į Jeruzalę. Paga-liau po trijų dienų rado jį šventykloje, sėdintį tarp mokytojų, besiklausantį jų ir juos beklausinėjantį. Visi, kurie jį girdėjo, stebėjosi jo išmanymu ir atsakymais. Pamatę jį, gimdytojai labai nustebė, ir jo motina jam tarė: „Vaikeli, kam mums taip padarei?! Štai tavo tėvas ir aš su sielvartu ieškome tavęs.“ O jis atsakė: „Kam gi manęs ieškojote? Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?“ Bet jie nesuprato jo žodžių. Jėzus iškeliavo su jais ir grįžo į Nazaretą. Jis buvo jiems klusnus. Jo motina laikė visus įvykius savo širdyje. O Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse (Lk 2, 40–51).

Daugelyje krikščioniškųjų kraštų visuomenė šiandien tapo tarsi pirmaprade chaoso, sumaišties, nesaistančių normų, nuolat keičiamų teisinių santykių ir kitokio reliatyvizmo dykuma. Kol kas neatrodo, kad pati visuomenė, demokratija būtų pajėgios „kaldinti“ sau „demokratus“. Žymusis pedagogas S. Šalkauskis rašė, kad demokratija viena pati dar negali tinkamai savo piliečių išlavinti ir išauklėti, dargi priešingai – reikalauja iš jų tinkamo, būtent visapusio išsilavinimo ir išsiauklėjimo. Tai apimtų visas – fizinio (prigimties), kultūrinio (proto) ir religinio (sielos, dvasios) – ugdymo sritis. Ne kas kitas, o sutuoktinių meilė apima visus žmogaus lygmenis (instinktyvųjį, jausminį, dvasinį).

Deja, dažniausiai betėvių vaikų visuomenė atima vaikams, būsimosioms kartoms tiesiog būtinas kartų ryšio, autoriteto, paauglių natūralaus socialinio bren-dimo galimybes. Šeimose, kur tėvas, nors ir būdamas fiziškai, kiek galėdamas vengia atsakomybės žmonai ir vaikams, šių branda tebėra tokia pat problemiška. Su itin sunkiais padariniais šeimai tenka susidurti tuomet, kai per skyrybas tėvo visiškai nebetenkama.

Abu sutuoktiniai, tėvai, yra pašaukti mylėti. Kad meilė egzistuotų, būtina apsispręsti – atiduoti save ar pasisavinti. Dabartinė moteris šeimos atžvilgiu turi apsispręsti: pasitraukti aukštesnio gėrio akivaizdoje arba jį pasiglemžti; būti tarpininke arba suvedžiojota. Jei moteris neužauga iki dvasingos meilės – ji kaip gundytoja užgrobia vyro meilę, o vaiko meilę prie savęs riša beprotišku dievinimu. Dėl tokios neišsiskleidusios meilės vaikas dažnai vienaip ar kitaip užsisiklėndžia, priešinasi ir atitenka vartotojiškai visuomenės įtaigai.

Šeimos pirmumas ne tik gyvybę, bet ir asmenybę kildinant reikalauja objektyvių normų, pagrįstų tvarkos, tiesos ir jos pripažinimo principais, bei jas diegiančiojo autoriteto, pagrįsto tiesa, pastovumu, galia, meile, kūrybiškumu. Tiesa turi apimti visa – nuo patirtinės tikrovės iki antgamtinio apreikštojo Žodžio. Klusnumas tėvams randasi iš tėvų klusnumo Dievui Tėvui. Šių brandžios asmenybės pradmenų vaiką šeimoje privaloma mokyti ne „kai užaugs ir pats pasirinks“, o nuo pat jo pradėjimo, gimimo tėviškoje, mo-

tinškoje meilėje. Juk ir vaikščioti vaikas mokomas ne tada, kai supranta Niutono dėsnius – pagreičio ar traukos.

Dauguma suvokimo, žinių, pažiūrų atitenka per autoritetą – mokytoją. Ir tikėjimą juo. Labai nedaug pažįstamų, žinomų dalykų galime išbandyti, patirti savo pojūčiais. Todėl mokytojo autoritetas, ištikimybė tiesai būtini vaikui auklėti,

Jolantos Klertutės nuotrauka

asmenybei brandinti, kaip būtini tam yra ir vaiko „moki-niška“ sąžinė, atsakingumas, klusnumas. Šventosios Šeimos „trijulė“ (tėvų ir vaiko) klusnumu Dievo Tėvo valiai rodo sėkmingą, kūrybišką ir šventą bendradarbiavimą meilėje, kuri ne tik gimdo, bet ir subrandina amžinybei. ■

Gyvosios Bažnyčios autoritetas

Bryanas BRADLEY

Bažnyčioje apstu patikimų autoritetų. Tarp daugybės visų laikų šventųjų kiekvienas nesunkiai rastų savo gyvenimo aplinkybėms tinkamą pavyzdį ir kelrodį. Galų gale pats Jėzus Kristus, tobulas Dievas ir tobulas žmogus, yra visų mūsų idealas ir Mokytojas, aukščiausias autoritetas. Tačiau kaip vertinti žemiškosios Bažnyčios autoritetą ir autoritetus? Tai juk kartu ir žmogiška, ir dieviška institucija. Kaip katalikui elgtis tų matomų, vis dar gyvų Bažnyčios atstovų atžvilgiu?

Vietiniai pastebėjimai

Man visada atrodė keistoki nuolatiniai „populiarumo“ reitingai Lietuvoje, Katalikų Bažnyčią rikiuojantys su politinėmis institucijomis. Kai kas piktdžiugiškai šyp-teli, vos tik pastebi kad ir nežymiai smuktelėjusį pasitikėjimą Bažnyčia. Vis dėlto nuolat atliekami sociologiniai tyrimai įrodo, kad Bažnyčia turi gana didelį ir nekintamą autoritetą visuomenėje, kad ir kaip kai kurie žiniasklaidos atstovai šaipytųsi ir pultų.

Akivaizdu, kad dauguma šalies tikinčiųjų, nors kartais ir pasiskundžiančių dėl vieno kito konkretaus Bažnyčios atstovo (pvz., jiems nepatinkančio klebono), ją tiesiog gerbia ir myli, tiki ją.

Aišku, esama ir kritiškiau nusiteikusių, linkusių garsiai peikti kataliką asmenį, katalikišką instituciją ar grupę, kai tik atrodo, kad kas nors padaryta ne taip. Jie sako ir mano, jog taip elgiasi iš meilės, siekdami pašalinti trūkumus ir patobulinti Bažnyčios veidą. Man tai primena žmogų, mušantį savo vaiką tam, kad šis išaugtų stiprus ir doras. Galbūt čia ir glūdi grūdelis išminties, tačiau būdas iš esmės abejotinas: gan sunku užtikrinti, kad mušimas duotų daugiau naudos, nei darytų žalos.

Platesniame pasaulyje

Apskritai pasaulyje Bažnyčia turi nemenką autoritetą. Įdomus pavyzdys – netolima Estija. Krašte, kur katalikai sudaro mažiau nei 1 proc. gyventojų, Katalikų Bažnyčia labai gerbiama. Kai prieš penkerius metus popiežius paskyrė pirmąjį katalikų vyskupą Estijai nuo 1942 m. (ir tik antrąjį nuo XVI a.), toji žinia tapo kone nacionaline švente. Ir dabar šis vyskupas dažnokai kviečiamas į televiziją, radiją komentuoti visuomenės reiškinių.

Rusijos Stačiatikių Bažnyčia pastaruoju metu dažnai giria Benediktą XVI už jo moralines pozicijas. Neseniai Maskvos patriarchatas iš esmės kopijavo Katalikų Bažnyčios socialinio mokymo kompendiumą, pripažindamas tai kaip savo paties doktriną. 2009 m. popiežiaus enciklika „Caritas in veritate“, apimanti daugybės socialinių ir ekonominių klausimų etinius aspektus, ne tik padarė teigiamą įtaką tuo metu vykusiam pasaulio galingiausių šalių viršūnių susitikimui, skirtam kovai su skurdu. Dokumentas paskatino ir aibę diskusijų tarp ekonomistų, bankininkų, verslininkų, filosofų ir kitų geros valios žmonių visame pasaulyje.

Žodžiu, kai Bažnyčia kalba, žmonės girdi. Daug

žmonių. Daug kur. Ir neretai atidžiai klauso. Tai galėtume pavadinti Bažnyčios autoriteto „subjektyviąją“ pusę: žmonės nusistatę pagarbiai jos klausyti. Neretai sakoma, kad Bažnyčia „turi autoritetą“. Reikėtų kalbėti

ir apie tai, kad Bažnyčia „yra autoritetas“; apie jos tikrąją kompetenciją sakyti tai, ką sako, ir daryti tai, ką daro; tai būtų „objektyvioji“ Bažnyčios autoriteto pusė.

Tvirtai pamatai

„Kieno autoritetu darai, ką tu darai?“ – fariziejai klausė Kristaus. Jis jiems ta proga neatsakė, bet atsakymas, aišku, vienas: Dievo autoritetu! Autoritetu to, kuris sukūrė pasaulį, jį palaiko būvyje ir teis visus pasaulio pabaigoje. Jėzaus žodis – tai Dievo žodis. Jėzus pats yra Dievo Žodis.

Kieno autoritetu Bažnyčia žemėje daro tai, ką daro? Tai esminis klausimas. Ir atsakymas į jį aiškus ir drąsus.

Prisikėlęs Kristus, aiškindamas pirmiesiems vyskupsams, t. y. apaštalams, jų misiją, sako: „Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu“ (Jn 20, 21). Jis jiems sutei-

Kieno autoritetu
Bažnyčia žemėje daro
tai, ką daro?

kė savo autoritetą, įgaliojo juos kalbėti ir veikti jo vardu, vykdyti jo paties misiją. Žodžiu, Kristaus misija perduoti žmonėms Išgelbėjimo žinią ir su ja susijusią malonę yra ir apaštalų bei jų įpėdinių vadovaujamos Bažnyčios misija. Šventosios Dvasios padedama, ji tęsia Kristaus Išganymo darbą, saugodama ir perduodama Apreiškimo pilnatvę „žodyje ir duonoje“, skelbdama autentišką Kristaus mokymą visų laikų žmonėms ir teikdama jiems jo malonę, ypač sakramentuose.

Bažnyčioje veikia pasaulio Išgelbėtojas. Bažnyčios mokymas, kaip pasiekti išgelbėjimą, yra paties Kristaus

tokius vargšus reikia ypač melstis. Tačiau tai niekaip nekeičia Bažnyčios mokymo, to, kuo tikintieji visur ir visada tikėjo, to, ką popiežius ir visuotiniai vyskupų susirinkimai yra iškilmingai paskelbę kaip tikėjimo ir moralės tiesas.

Gerojo Ganytojo balsas

Bažnyčios vadovams (ir mums, visiems tikintiesiems) nuoširdžiai siekti šventumo labai svarbu. Nors niekada nebūsime verti to dieviškojo lobio, kurį nešiojames, turime pasistengti.

Čia grįžtame prie Bažnyčios autoriteto „subjektyviosios“ dalies, prie žmonių nusiteikimo klausyti ir vertinti tai, ką Bažnyčia moko. Bažnyčia yra autoritetas: jos mokyme tikrai skamba Gerojo Ganytojo balsas, nurodydamas paklydusioms ir sutrikusioms avims kelią į laimę ir prasmę. Tačiau ar jos į tą balsą kreips dėmesį? Ar turės vilties ten rasti atsakymus? Žodžiu, ar Bažnyčia turi autoritetą jų akyse?

Šiuo atžvilgiu reikia tokio evangelizavimo, kad juo prisidėtume prie Bažnyčios autoriteto stiprinimo. Visų pirma tai reiškia stengtis rodyti gerą pavyzdį – ištikimo, nuoseklaus krikščioniško gyvenimo pavyzdį. Paskui kiekvienas galime

atlikti savo dalį gindami Bažnyčios autoritetą viešojoje erdvėje, kai ji neteisingai puolama. Galime pasistengti, kad Bažnyčios balsas skambėtų visuomenėje, kad jis nebūtų nutildomas ar ignoruojamas. Ir galime vengti to, kas Bažnyčios autoritetą tik sumenkintų kitų žmonių akyse: pigių apkalbų, viešų pasiskundimų dėl neesminių dalykų, kokio nors artimo meilės trūkumo Bažnyčios viduje.

Pradžioje kėlėme klausimą, kaip katalikas turėtų elgtis Bažnyčios vadovų atžvilgiu. Manau, atsakymas būtų štai toks: su tikėjimu grindžiama meile ir vienybe suprantant, kokios atsakingos, sudėtingos ir dažnai labai nedėkingos yra šios šventos pareigos. Be to, pagarba, parodyta kieno nors atstovui, yra pagarba atstovaujamam asmeniui. Todėl ir meilė, parodyta Kristaus atstovams, tikru, nors ir slėpiningu būdu, yra meilės parodymas Kristui.

Kartą turėjau progą dalyvauti Benedikto XVI audiencijoje. Pabaigoje popiežius nusprendė išeiti iš didžiulės salės per centrinę eilę. Jis ėjo lėtai, tiesdamas rankas, kad žmonės galėtų jas paliesti. Kaip vėliau girdėjau pasakojant Šventąjį Tėvą tuomet lydėjusį prelatą, jiems išėjus iš salės popiežiaus rankos buvo tarsi sudraskytos, kai kur beveik kraujavo. Taip atsitiko dėl keleto tūkstančių žmonių meilių bei entuziastingų palietimų. „Tai ne mane jie norėjo paliesti, o Kristų“, – labai paprastai ir supratingai pakomentavo popiežius.

Gintauto Bendoko nuotrauka

mokymas. Iškilmingai skelbdama tikėjimo ir moralės tiesas, Bažnyčia negali klysti, nes veikia paties Dievo autoritetu, kuris negali mūsų klaidinti.

Moliniai indai

Taigi amžinojo Dievo išganymo slėpiniai skelbiami nusidėjėlių lupomis ir jo malonės galybė teikiama nusidėjėlių rankomis?! Tikrai taip. Sunkumų nekęla, jei moki atskirti indą nuo turinio. Skurdžiausias indas gali laikyti brangiausią pasaulyje vyną.

Tai paaiškino šv. Paulius pirmiesiems krikščionims: „Deja, šitą lobį mes nešiojames moliniuose induose, kad būtų aišku, jog ta galybės gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo“ (2 Kor 4, 7). Ir kalbėjo jis ne tik kunigams, bet visiems tikintiesiems – visi Bažnyčios nariai dalyvauja jos misijoje. Skleisdami Bažnyčios mokymą, jie kalba Kristaus vardu, tampa Dievo įrankiais, jo malonės (visada nevertais) kanalais.

Būna ir atsivertusiųjų į tikėjimą kaip tik dėl to, kad pastebėjo Bažnyčios atstovų menkumą ir nuodėmingumą ir suprato: toji įspūdinga išmintis Bažnyčios mokyme ir tie galingi gerumo vaisiai jos gyvenime žmogiškai yra nepaaiškinami. Jie galėtų kilti vien tik iš Dievo.

Žinoma, buvo, yra ir gal visada bus atvejų, kai atskiras kunigas ar net vyskupas, pamiršęs savo kilnios misijos pamatą, atitolsta nuo Bažnyčios mokymo, ima kalbėti ne Dievo, o savo paties autoritetu, ima klysti ir klaidinti. Už

Ar gerbti reiškia paklusti?

Dalia LUKĖNIENĖ

Retkarčiais tenka rengti sužadėtinius santuokai. Be kitų temų, tenka pakalbėti ir apie esamus bei būsimus santykius su tėvais. Dažnai sužadėtiniai sako: „Sakykite tai ne mums, bet mūsų tėvams.“ Pati esu jau gerą pusamžį pragyvenusi, su vyru vaikus išauginusi, todėl noriu kreiptis į savo bendraamžius ar net vyresnius. Suprantu, kad visi tėvai nori savo vaikams paties geriausio. Džiaugiasi, kai jie susituokia, ir nori jiems pagelbėti. Tačiau geras noras kelias į pragarą grįstas, – taip sako mūsų liaudies patarlė. Iš tų gerų norų kyla ir savo neįgyvendintų troškimų ir perdėtų lūkesčių perkėlimas ant jaunų šeimų pečių. Dažnai įsivaizduojame, kaip turi gyventi vaikai, o mes patys?.. Kartais, priešingai, tėvai nori išlaikyti pasaulį nepakitusį, nenori taikytis su neišvengiamais pokyčiais ir tai išreiškia žodžiais: „Mes gyvenome dar blogiau.“ Tačiau taip ir turi būti. Civilizacijai žengiant į priekį, kiekviena karta turi gyventi geriau. Keisti tėvai, kurie nori, kad jų vaikams būtų blogiau...

„Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventumei krašte, kurį Viešpats, tavo Dievas, tau skiria“, – skaitome Šventajame Rašte (Iš 20, 12). Tikime, kad šis Viešpaties paliepimas ir šiandien mums tebegalioja ir galios per amžius. Tačiau ką gi tai reiškia? Ką reiškia gerbti? Ar tai reiškia paklusti tėvų valiai? Ar tai reiškia būti vergais kitų žmonių įnorių, pageidavimų, įsivaizdavimų vien dėl to, kad jie tavo tėvai?..

Štai kelios istorijos. Jos senos kaip pasaulis.

Jauna pora apsigyveno šalia tėvų – pasistatė priestatą. Kiekvieną kartą, kai vyras grįžta į namus, užsuka pas mamą. Ji visada laukia jo ir pakviečia užteiti. Ne šiaip laukia, būna ir pietus paruošusi – nesąmoningai su marčia konkuruoja. Bevalgant visada papasakoja savo neigiamus pastebėjimus: marti ilgai miegojo, vaiką vieną į kiemą išleido, kažkur buvo dingusi, su draugėmis plepėjo, pietų nevirė. Žodžiu, kiekvieną dieną yra ką pasakyti, sūnaus pagailėti. Šis grįžta pas žmoną susinervinęs. Jis nepasakoja, ką mama sakė, tačiau žmona jaučia, kad kažkas ne taip. Laikui bėgant šeima pradeda byrėti. Gerai, jei jaunos šeimos galva galiausiai suvokia, kad kažkaip reikia rasti jėgų pasakyti mamai, kad daugiau nieko blogo apie savo žmoną girdėti nenori, kad jo gyvenimo tikslas kuo toliau, tuo labiau savo žmoną mylėti, o mamos kalbos tikrai tos meilės nepadaugina. Norėjęs paklausti mamos: „Kodėl tu jam tai sakai? Koks tavo tikslas? Ko tu nori?“ Vyresniajai kartai derėtų gyventi savo gyvenimą, stengtis šventėti savoje santuokoje, bet jokių būdu nesistengti dalyvauti ar net vadovauti kitoje šeimoje. Padėkime jau-

nai šeimai tapti šeima, saugokime jos privatumą, nepriklausomybę, ugdykime jos savivertę.

Kita istorija. Kiekvieną penktadienį jaunos poros vyro mama skambina vaikams į didmiestį iš tolumo Žemaitijos kaimelio ir kaip visada kviečia atvažiuoti: tai kažką sėti reikia, tai remontuoti, tai derlių nuimti. Jauna pora, susikrovusi porą mažų vaikų, girgždėdama kiekvieną savaitgalį skuba tėvams į pagalbą. Ir tik pabandyk atsisakyti! Prasidės priekaištai: ar ne dėl jūsų stengiamės, ar ne jums padedam? Jaunoje poroje prasideda trintis, – kodėl kas savait-

galį pas tavo tėvus? Kodėl ne pas mano? Kodėl neturime laiko sau? Kodėl ne patys sprendžiame, kur mums važiuoti ar nevažiuoti? Tikrai! Kodėl ne patys?

Norėčiau priminti vyresniems tėvams, kad jaunasis vyras yra naujai besikuriančios šeimos galva, o jo žmona – kaklas. Taigi, jie patys turi spręsti, kur jiems važiuoti ir ką veikti. Mūsų, vyresniųjų, pareiga padėti jiems tapti savarankiškiems, o ne priklausomiems nuo mūsų. Taip, pagalbos prašyti galime, bet turime suprasti, kad mūsų

Silijos Knežekytės nuotrauka

planai gali nesutapti, todėl neišvengiamai privalome priimti ir neigiamą atsakymą. Kai duodame išmaldą vargšams, nieko iš jų nesitikime. Negi su savo vaikais turėtume elgtis blogiau? Remiame juos tada, kai ką nors duodami nesitikime nieko atgal. Jei duodami ko nors tikimės, tai stengiamės įtraukti savo vaikus į santykius „kaip tu man, taip aš tau“, o tai jau nėra parama.

Dar viena istorija. Jauna pora apsigyveno dideliame mieste – jauno vyro nuosavame bute, kurį jis uždirbo darbuodamasis užsieniuose. Taip atsitiko, kad vyro tėveliui, gyvenančiam mažame miestelyje, teko gydytis. Jauna pora (abu dirba) davė tėveliui raktą nuo buto, ir šis, kol gydėsi, galėjo juo naudotis. Tačiau tėvui taip patiko sūnaus bute, kad jis neatidavė rakto išvažiuodamas: o gal nesąmoningai nutarė pakontroliuoti marčią, kai sūnus išvyksta į užsienius? Vieną dieną marti grįžta iš darbo su draugėmis (vyras išvykęs) ir randa namuose šeiminkaujantį šešurą. Kodėl jos veidas ištįso? Kodėl ji nelaiminga? Marti nesijaučia gerbiama. Ji pagrįstai jaučiasi kontroliuojama. Vyresniajai kartai reikėtų suprasti, kad vaikų šeima – nauja šeima. Ji turi teisę į privatumą ir nori būti gerbiama. Net pas geriausius draugus neiname ir neapsigyvename jų neįspėję. O čia dar metų skirtumas, – nepatogu tėvams sakyti pastabas ar rodyti jų klaidas.

Kartais vyresni žmonės skundžiasi, kad suaugę vaikai jų neklauso. Tai todėl jie ir yra jau suaugę, kad patys spręstų, o ne kitų klausytų. Patarimai vertingi tik tada, kai kas nors jų prašo. Turime įsiklausyti į kito poreikius. Pagalba yra tik tada, kai mes darome tai, ko mūsų prašo, darome tai, ko kiti nori ar tikisi. Jei darome tai, ko norime patys ar kam turime laiko – pagelbstime sau. Tokiu būdu realizuojame savo neįgyvendintus planus, įsivaizdavimus, lūkesčius, gydomė savo žaizdas. Mūsų vaikų šeimos mus gerbs tiek, kiek mes, vyresnieji, gerbsime juos. Kiekvienai naujai kartai vis didesni savi iššūkiai. Kiekviena nauja karta išgyvena savas problemas. Sendami ir prarasdami jėgas – fizines ir protines – vyresnieji turi pasitikėti savo vaikais ir įsiklausyti į juos. Jei vyresnieji negirdi savo vaikų ir nepasitiki jais, vadinasi, mažai jiems skyrė dėmesio ir blogai juos auklėjo. Taigi, jei vaikai su mumis, vyresniaisiais, elgiasi ne taip, kaip norėtume, pirmiausia paklauskime savęs ir pasvarstykime, ką patys darome ne taip.

Sutuoktinis juk iš kitos šeimos

Dr. Daiva KARKOCKIENĖ

Tikėtis, kad santykiai su sutuoktinio tėvais bus idealūs, būtų naivu. Tačiau pasigilinti, kokie jie yra, kokie galėtų būti, kokių norėčiau, ką galėčiau pakeisti ir ar iš viso to norėčiau – visuomet verta. Būtent nuo susiklosčiusių santykių kokybės, galimybės ir abipusio noro juos keisti, galimų priežasčių įvardijimo gali priklausyti ir vyro/žmonos santykiai su savo tėvais, o vėliau, beje, ir vaikų su savo seneliais...

Šįkart aptarsime tokius santykius, kai sutuoktinio(-ės) tėvai jau nuo pirmojo susitikimo būna nusiteikę gana priešiški. Taip gali būti dėl įvairių priežasčių – pavyzdžiui, kad esu nepanašus/nepanaši į juos (veikiau jų priešingybė); jiems gali nepatikti ir tai, kad sutuoktinis mane myli. Padėtis ypač pablogės, jei jauna šeima turės gyventi kartu su taip nusiteikusiaisiais tėvais.

Ieškant išeities, dažniausiai galima ją surasti. Tereikia išbandyti pačius įvairiausias būdus. Bet, manyčiau, iš pradžių reikėtų sau atsakyti mažiausiai į du klausimus.

- Pirmą – pravartu atskirti, ką galite pakeisti tokioje situacijoje, o ko – ne.
- Antra – su kuo galėtumėte susitaikyti, o su kuo – nepajėgtumėte.

Atsakymai į *pirmąjį klausimą* galėtų būti patys įvairiausi. Vienas iš jų – suvokti, kad kito tėvų, kaip ir apskritai nei vieno žmogaus, jūs negalite pakeisti. Keisti galime tik patys save – savo požiūrį, nuostatas, galbūt – šiek tiek ir kartais – vertybes. Todėl tikėtis, kad sutuoktinio tėvai pakeis savo požiūrį į jus pirmi, pradės reaguoti ar elgtis kitaip nei yra įpratę, kitaip, nei elgiasi dabar – mažai tikėtina.

Todėl daugiausia, ką galėtumėte padaryti (jei, žinoma, neįmanoma atvirai su jais pasišnekėti, tikintis supratimo) – tai bandyti kitaip reaguoti į šitokį jus skaudinantį elgesį. Pavyzdžiui, bandyti pakeisti savo požiūrį į juos ir mėginti neįsileisti nuoskaudų į vidų. Kaip sakoma, panašiais atvejais verta vadovautis posakiu: *jei negali pakeisti situacijos, keisk požiūrį*.

Kaip tai padaryti, turėtumėte pasirinkti patys.

- Vieniems padeda *atsiribojimas* nuo to, kas neigiama, ir pastangos priimti žmones tokius, kokie jie yra, tačiau

Didelės ir mažos kryžkelės

kiek tik įmanoma – stengiantis išlaikyti ištikimybę savo vertybėms ir principams (geriau, kai tai aptariama su išrinktuoju ir laikomasi panašios taktikos).

- Kiti tarsi *atskiria žmones nuo jų veiksmų* ir elgiasi su jais taip, kaip, jų manymu, turėtų elgtis su savo išrinktųjų tėvais – *santykiai būna formalesni, dalykiškesni, bet ganėtinai mandagūs, pagarbūs* (t. y. gyvename savo gyvenimą per daug nekreipdami dėmesio į jų nuomonę, o ypač – į kuždesius mums už nugaros).

Tomo Vysniausko nuotrauka

- Dar kiti mėgina *ginti savo privatumą ir galimybę rinktis* (bent jau tai, ką valgys). Tik reikia rasti tinkamus būdus, kaip tai pasakyti ir padaryti (neužgaunant ir neįžeidžiant). Galėtumėte mandagiai, bet aiškiai ir gan tvirtai pasakyti, kaip norėtumėte elgtis, ką valgysite, kaip leisite savo laisvalaikį ir pan. (Beje, dėl valgymo lengviau, kai maistą gaminatės sau; jei esate išlaikomi tėvų ir nuo jų visai priklausomi, tuomet valgyti, kada norite ir ką norite, gali būti kebliau.) Visa tai reikėtų aptarti ir suderinti su sutuoktiniu ir tada jau abiem drauge bandyti laikytis išvien.
- Kai kurie žmonės nukreipia savo dėmesį į visai kitus dalykus ir *gyvena savo turtingą vidinį gyvenimą* – turint kitų, aukštesnių interesų ar domėjimosi sričių, nebelineka laiko ir jėgų kreipti dėmesio į tokius „žemiškus“ dalykus, nejučia pasikeičia ir pats požiūris į mus supančius aplinkinius. Jie nustoja taip smarkiai erzinti, nes atsiranda daug reikšmingesnių ir prasmingesnių dalykų, kuriuos reikia spėti nuveikti gyvenime.

Antrasis klausimas, į kurį turite atsakyti, – tai nuspręsti, su kuo galite susitaikyti, o su kuo – ne. Ypač gy-

venant su kito tėvais, nori nenori su kai kuo teks taikstyti (dviem šeiminiškėms teks suktis virtuvėje, teks nuveikti tam tikrus bendrus darbus, prisidėti finansiškai arba „atidirbti“ sode ar namų ūkyje; kartu švęsti tėvams svarbias šventes tikriausiai irgi teks). Kiti jums svarbūs dalykai – laisvalaikio leidimas, bendra veikla, atostogos, vertybių raiška, moraliniai įsitikinimai ir pan. – tai jau yra jūsų asmeninio susitarimo su sutuoktiniu reikalas, ir tai turėtumėte aiškiai, bent jau sau patiems pradžioje, įvardyti ir susitarti.

Taip pat svarbu pažvelgti į problemą tėvų akimis, t. y. pabūti jų vietoje, arba, kaip sako psichologai, pabūti *empatiškiems*.

- Bent jau pabandykite suprasti tėvus, kad jiems sūnus/duka yra brangūs ir jie daro dėl jo/jos (ar bent jau taip įsivaizduoja) viską, kas geriausia. Paleisti (ypač psichologiškai) savo vaikus iš tiesų labai sunku, net ir sąmoningai suvokiant, kad tai privalu padaryti, ir kuo anksčiau pradėsime, tuo geriau (šitą galite įsidėmėti ir savo ateičiai, kai auginsite savo vaikus ir bandysite nekartoti kitų klaidų). Sakoma, kad mamoms

ypač sunku paleisti savo sūnus, o tėvams – dukras.

- Svarbu ir tai, koks jūsų statusas – esate žmona ar tik „gyvenimo draugė“, nes tai irgi gali lemti tėvų požiūrį į jus. Be to, reikėtų prisiminti, kaip buvote pristatyti jo/jos tėvams, kaip jie priėmė jus šiuose namuose, kokių lūkesčių turėjo, kol jūs draugavote, ir pan.

Apibendrinant būtų galima pasakyti, kad beveik visos poros išgyvena vienokių ar kitokių bendravimo sunkumų su sutuoktinio tėvais įvairiais santuokos etapais. Ypač gyvenimas su tėvais po vienu stogu retai kada būna taikus ir patenkina abi puses. Todėl pravartu būtų kuo greičiau ieškoti galimybių gyventi atskirai, o su tėvais palaikyti pagarbius diplomatinis santykius. Skubėti keisti

Beveik visos poros išgyvena vienokių ar kitokių bendravimo sunkumų su sutuoktinio tėvais įvairiais santuokos etapais. Todėl skubėti keisti santykius verta nuo pat pradžių, kol jie galutinai nesugenda.

santykius verta nuo pat pradžių, kol jie galutinai nesugenda. Vėliau, kai susikaupia daug nuoskaudų, atitaisyti juos būna kur kas sudėtingiau.

Tėvų autoritetas: keliai ir klystkeliai

Zita VASILIAUSKAITĖ

Jei prabiltume kur nors draugijoje apie tai, kas mums yra autoritetas, ypač jei kalba pakryptų apie jaunosios kartos ugdymą, abejingų neliktų. Atrodo, ši tema aktuali beveik visiems, nors nebūtinai kiekvienas tai sąmoningai suvokia. Tikriausiai visais laikais vyresni žmonės apgailestaudami tvirtina, kad jaunoji karta nepaiso „tikrų“ autoritetų (suprask, vyresniųjų kitados turėtų), kad juos yra pakeitę netikri, vienadieniai „dievukai“ ir tai veda pasaulį į pragaištį. Juolab kad, jų manymu, jaunimas vis labiau ignoruoja tėvų nuomonę, jų vertybes ir yra linkęs ieškoti naujų autoritetų, deja, tokių, kurių gyvenimo samprata ir vertybės labai skiriasi nuo tėvų. Nors ir labai niūrios būtų pranašystės, pasaulis nežūsta, o subrendusi naujoji karta vėliau dėl to paties dūsauja stebėdama paaugusius savo vaikus ar vaikaičius. Tad kas gi yra autoritetas, koks jo vaidmuo ir galios mūsų gyvenime?

Psichologijos žodyne „autoriteto“ sąvoka apibrėžiama kaip visuotinai pripažįstama asmens, socialinės grupės ar visuomeninės organizacijos reikšmė, įtaka. Skiriamos dvi pagrindinės autoriteto rūšys. Pirmoji – formalus autoritetas, grindžiamas pareigomis, įstatymu, teisės normomis (pvz., direktoriaus, prezidento ir pan.). Jį sukuria žmogaus socialinė padėtis, vaidmuo ar tam tikros srities profesija. Tokį autoritetą turi organizacijų vadovai, mokytojai, tėvai, sveikatos srityje – gydytojai, teisėtvarkoje – teisininkai ir pan. Antroji autoriteto rūšis – neformalusis. Šis autoritetas yra savanoriškai kitų asmenų pripažįstamas – juo sekama arba vadovaujama kai kuriose, o kartais ir beveik visose gyvenimo srityse. Autoritetu asmuo kitiems tampa tiek dėl asmeninių savybių (drąsos, išsilavinimo, kultūringumo arba, atvirkščiai – bebaimio akiplėšiško ir pan.), tiek dėl savo žinių, patirties ir gebėjimų konkrečioje srityje, kompetencijos. Pavyzdžiui, žmogus pasitiki geru gydytoju, laiko jį autoritetu sveikatos srityje, vairuotojas pasikliauna geru automobilių meistru, laikydamas jį autoritetingu šioje srityje. Kartais ir, deja, daug rečiau nei norėtųsi, tas pats asmuo būna ir formalus, ir neformalus autoritetas. Pavyzdžiui, geru mokytoju laikomas tas, kuris ne tik turi daug žinių, bet ir sugeba užmegzti pagarbius, pasitikėjimu grįstus santykius su mokiniais, dėsto savo dalyką labai patraukliai ir sugeba juo sudominti, kitaip sakant – būdamas formalus autoritetas mokiniams, drauge juo yra ir neformaliai.

Ar tėvų autoritetas – tik paklusnumui?

Tėvų autoritetas yra viena iš pagrindinių vaiko ugdymo priemonių. Juk autoritetas, kaip matoma ir iš api-

brėžimo, daro stiprų poveikį kitam asmeniui (šiuo atveju vaikui). Tačiau ne visi tėvai suvokia, jog jų autoritetas vaikui – ne prigimtinė savybė. Jie mano, kad remdamiesi savo autoritetu įskiepytų vaikui tas savybes, kurios, jų manymu, yra svarbiausios. Kitaip sakant autoritetas, kurį tėvai bando sukurti specialiai vaikui, yra melagingas ir, deja, labai dirbtinis – jis negali nei ilgai gyvuoti, nei būti veiksminga vaiko ugdymo priemonė.

Daugelis tėvų teisingai mano, kad daug lengviau ir sėkmingiau ugdyti paklusnų vaiką. Nemažai tėvų augo totalitarinėje visuomenėje. Paklusnumas sistemai tam tikru atžvilgiu buvo laikomas vertybe, leidusia aštriai nekonfliktuoti su aplinka, o kartais ir išgyventi. Kadan gi savo piliečių, taip pat ir vaikų paklusnumo reikalauta visuotinai, žmogus iš esmės beveik neturėjo pasirinkimo. Tokie paklusnūs tėvai ir šiandien siekia suabsoliutinti paklusnumo svarbą savo vaikų gyvenime ir siekia jo bet kokiomis priemonėmis. Aišku, iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad tokia pozicija teisinga. Juk iš tikro gerai išauklėtas žmogus gerbia tėvų nuomonę, jų vertybes ir jau vėliau pats savo gyvenime jas puoselėja.

Tačiau reikėtų skirti paklusnumą kaip vaiko drausminimo priemonę nuo paklusnumo kaip ugdymo tikslo. Jei tėvai siekia pastarojo, suprantama, kad jiems kurį laiką lengviau ugdyti vaiką, nes jie, net nerodydami pagarbos, jo gyvenimą kontroliuoja nurodymais. Bėda ta, kad toks ugdymas neilgalais. Pasiekęs ankstyvąją paauglystę, vaikas pradeda priešintis šiai tėvų pozicijai, dėl to šeimoje kyla aštrių konfliktų. Vaiko akyse tėvų autoritetas smunka, prasideda visiška atžalos savivalė. Kai kuriems

Didelės ir mažos kryžkelės

tėvams pasiseka išlaikyti vaikų elgesio kontrolę, bet tuomet iš jų dažniausiai išauga silpni, neturintys pozicijos gyvenime ir nuo kitų asmenų (pirmiausia pačių tėvų) priklausomi suaugusieji. Kartais vaikų paklusnumo siekiama net fizinėmis bausmėmis. Tokių tėvų vaikas bijos, bet visai jų negerbs. Deja, dažnai vėliau ir savo šeimoje jis bus linkęs su vaikais elgtis taip, kaip buvo elgiamasi vaikystėje su juo pačiu. Nemažai tėvų griebiasi gudrybių, kurias vadina auklėjimo priemonėmis (be minėtų bausmių), ir taip siekia, kad vaikas būtų paklusnus. Jie bando susikurti vaikų akyse autoritetą, tiksliau – pseudoautoritetą neteisingai elgdami su jais.

Kuriam ar griaujam savo autoritetą?

Kokias klaidas dažniausiai daro tėvai, kurdami netikrą autoritetą? Kai kurie jų, norėdami gero savo vaikams, pernelyg linkę į pamokymus. Tokie tėvai mano, kad, patys elgdami, bet kaip (ypač namuose, kur jų nemato pašaliniai), iš vaikų gali reikalauti nepriekaištingo ir mandagaus elgesio. Jie dažnai sodinasi vaiką priešais save ir ilgai bei nuobodžiai aiškina, kodėl jis turįs elgtis taip, o ne kitaip. Jų pamokslavimus vaikas suvokia kaip tam tikrą kankinamą ritualą. Kartais, beje, tėvai bando demonstruoti teisingą elgesį. Tačiau būdamas nenatūralus, jis neturi prasmės. Vaikas netrunka suprasti, kad iš jo tėvai reikalauja daug daugiau, nei iš savęs pačių. Tokie tėvai pamiršta, kad vaiko pasaulis yra daug emocionalesnis ir nepastovesnis nei suaugusiųjų, o jo gebėjimas abstrakčiai mąstyti ir suprasti teorinius teiginius vystosi labai pamažu. Tai nereiškia, kad su vaikais nereikia kalbėtis. Su jais tiesiog būtina bendrauti ir kalbėtis, aiškinti, kodėl vienaip elgtis yra gerai, o kitaip – blogai. Tik svarbu kalbėti vaikams suprantamai ir trumpai, remiantis jų pačių gyvenimo ar mėgstamų pasakų herojų pavyzdžiais.

Kai kurie tėvai mano, kad turės autoritetą vaiko akyse, jei šis mylės savo gimdytojus. O kad vaikas juos mylėtų, skuba visur ir visada patys demonstruoti savo meilę. Švelnūs žodžiai, pagyrimai, nuolatinis žavėjimasis tiesiog liete liejasi jam ant galvos. Jei toks vaikas nepakluso ar pasiūlė netinkamai, jo mama tuojau pat susirūpinusi klausia: „Tai tu mūsų nemyli?“ Tuomet vaikui įdėmiai žiūrima į akis ir reikalaujama švelnumo bei meilės pripažinimo. Tokie tėvai patys susipainioja, kokie yra jų ugdymo tikslai. Jie teigia, kad vaikas viską turi daryti iš meilės jiems. Vaikas labai greitai perpranta tokią tėvų „politiką“ ir išmoksta veidmainiauti – nesvarbu, ką jis darytų, svarbu, kad išlaikytų meilės žvilgsnį savo tėvams. Jis taip pat supranta, kad pataikaudamas ne tik tėvams, bet ir kitiems žmonėms lengvai pasieks savo egoistinius

tikslus. Todėl dažniausiai šitokios bendravimo šeimoje pamokos išmoko jį egoizmo ir dviveidiškumo.

Vaikai, ypač nedarniose šeimose, deja, dažnai būna papirkinėjami. Tėvai, užuot sprendę tarpusavio bendravimo sunkumus, kovoja vienas su kitu ir siekia vaikus patraukti savo pusėn. Jie vaikų paklusnumą ir „meilę“ gauna mainais už brangius žaislus, drabužius ir kt. daiktus, pažadus. Tokiam vaikui įteigiama, kad vienintelis būdas parodyti meilę, yra materialus, t. y. tas iš tėvų, kuris sugeba daugiau nupirkti vaikui brangių daiktų, jį labiau ir myli. Taip vaikas ne tik

Romualdo Rakausko nuotrauka

klaidinamas – iš jo atimama galimybė abu tėvus mylėti ir gerbti. Mat paprastai tas, kuris būna materialiai pranašesnis, save aukština, o kitą vaiko akyse niekina ir žemina. Tokio tėvų elgesio padariniai labai skaudūs. Vaikas išmoksta „parsiduoti“ – elgtis taip, kaip iš jo laukiama, tik tuomet, kai už tai gauna solidų atlygį. Kita vertus, nebūtinai vaikas gali būti papirkinėjamas daiktais. Vienas su kitu kovojantys tėvai naudoja labai skirtingus auklėjimo būdus – vienas jų su vaiku elgiasi pernelyg griežtai, kitas – pernelyg atlaidžiai, net pataikaudamas. Tuomet reikalavimų įvairovė vaiką sutrikdo, ir galiausiai jis pradeda pasikliauti tik savimi. O juk niekas taip negriauna tėvų autoriteto, kaip jie patys, nesutardami tarpusavyje ir žemindami vienas kitą vaiko akyse.

Būti pavyzdžiu savo vaikams

Kalbėdami apie tai, kaip tėvams būti autoritetu savo vaikams, negalime tikėtis atrasti kokių nors dirbtinių, išgalvotų būdų ar rekomendacijų. Tikrasis tėvų autoritetas glūdi juose pačiuose, jų elgesyje, apimančiame visas gyvenimo sritis – bendravimą su visais šeimos nariais ir kitais žmonėmis, buitį, įpročius, darbą, mintis, vertybes, jausmus, siekius ir t. t. Tėvų autoritetas turi remtis pirmiausia geru pavyzdžiu savo vaikui ir pagarbiu bei rūpestingu santykiu su juo. Pirmiausia patys tėvai turi būti visaverčiai ir atsakingi savo gyvenimo autoriai, suvokti, kad vaikas yra jiems suteikta Dievo dovana, o ugdymo tikslas – padėti jam užaugti atsakingam, doram ir laimingam.

Tėviško autoriteto akimirkos

Dr. Ramunė JURKUVIENĖ

Tėvo autoritetas. Ar jis nebe toks reikšmingas šiuolaikinėse šeimose? Teorijos ir mokslininkai pateikia daugybę tėvų autoriteto svarbą įrodančių abstrakčių teiginių, tačiau gyvenimas už juos daug spalvingesnis. Iš atminties išnyra situacijos, kai jutau savo Tėvui didžiulę pagarbą. O juk tokios akimirkos padeda tėvams tapti autoritetais...

* * *

Ilgas LAZ'as, išleidęs dūmų gūšį, sustoja tolimosios Žemaitijos tarybiniame ūkyje, taip pabaigdamas keturias valandas trukusią mūsų šeimos kelionę. Išlipusius sutinka ne tik giminaičiai. Į mus susminga nepatiklios kaimo vaikų akys: „Pas juos iš Kauno atvažiavo...“ Išglėbesčiuoti artimųjų, esame sodinami už gėrybėmis nukrauto stalo. Netrumpam...

Mums, vaikams, stalo „ritualai“ tuoj pabosta. Sprunkame į lauką. O kiemas bendras. Gal mūsų mažieji pusbroliai ne vieną dieną puikavosi žinia apie svečius ir būsimas lauktuves, gal aš ir brolis neatitikome kaimo vaikų lūkesčių, o gal... Prisimenu, kad į mus ėmė skristi pagaliai, o keli berniukai buvo išsilaužę už save didesnes dilgėles ir grėsmingai artinosi prie mūsų, išsipusčiusių miestietukų. Mus apėmė panika, klykdami lėkėm pas tėvus. Sumišę, įskaudinti, supykę. Tėvelis tuoj pat atsistojo nuo stalo ir išėjo į lauką, nepaisydamas raginimo nekreipti dėmesio į vaikiškus niekniekius.

Tuomet išsigando mūsų skriaudėjai. Tikėjosi sulaukti griežto atpildo. Kaip nustebome, kai Tėtis visai be pykčio ėmė kalbėtis su kiemo vaikais! Netrukus kiemas tapo komandinių žaidimų aikštele. Į komandas Tėvelis suskirstė visus vaikus taip, kad siekėme pergalės kartu su buvusiais blogiukais. Priešiškumas tarp mūsų ėmė tirpti ir netrukus išnyko. Smagiausia man buvo matyti, kaip pagarbiai, pasitikėdami žvelgia į mano Tėtį berniukai ir mergaitės, neseniai kėlę siaubą...

* * *

– Tėveli, tave kviečia mokyklos direktorė, – išpyškino vidury pamokų namo parėjęs brolis. – Susimušiau su bendraklasiu.

Tokia brolio žinia pribloškė mus visus. Per vasarą ištisęs paauglys daugiau panėšėjo į nemokantį apsiginti moksliuką negu į agresyvų mušeiką. Brolis aiškino, kad jau ilgokai jį erzina vienas bendraklasis. Šaiposi iš jo aukšto ūgio, per mažo svorio, lėtesnės reakcijos. Galų gale ėmė tyčiotis iš brolio pažiūrų. To jau buvo per daug. Kentėjo, kentėjo, o tą dieną atsuko ir dėjo atgalia ranka, kur pakliuvo. Kraujas pasipylė skriaudikui iš nosies. Mokytoja sugriebusi nutempė abu pas direktorę, o ši liepė be tėvų nepasirodyti.

Tėtė, ramiai išklausęs paaiškinimo, išsiruošė į mokyklą.

Parėjo neblogai nusiteikęs.

Paaiškėjo, kad tas bendraklasis neturėjo tėvo, tik patėvį, kurio labai nemėgo. Patėvis, žinoma, neatėjo. Direktorė paliko tą vaikinuką ir mūsų Tėtę išsiaiškinti vienu du.

Tėvelis nuoširdžiai pasiteiravo, dėl ko vaikai taip nesutaria tarpusavyje. Bendraklasis nekalbėjo, tik stovėjo susigūžęs, nuleidęs galvą. Tėtė apsikabino jį ir priglaudė prie savęs. Vaikinukas neatlaikė: jam iš krūtinės išsiveržė ilgai tramdyta rauda. Daugiau žodžių nereikėjo...

Tą vakarą visai sutemus į duris paskambino netikėtas svečias. Atidaryti nuėjo brolis.

Grižo sutrikęs su glėbiu rožių ir padavė jas Tėčiui: „Klasiokas prašė perduoti...“

Nesutarimai baigėsi.

* * *

Tėtė nesistengė įtikti vaikams, nepataikavo, nekėlė savęs ant pjedestalo, nevengė atvirai pasišaipyti iš savęs, dėmesingai klausėsi pašnekovo, kad ir kas – suaugęs ar vaikas jis buvo, nepaprastai susitelkęs melsdavosi.

Šalia jo visada būdavo saugu. Žinodavome, kad jis gerbia save ir aplinkinius. Niekada neleisdavo, kad jo akivaizdoje būtų žeminamas žmogaus orumas. Tuomet puldavo ginti skriaudžiamą, nekreipdamas dėmesio į jėgų santykį. Keisčiausia, kad jam pavykdavo.

Pamenu, vėlyvą vakarą parvažiuojame pustuščiu troleibusu. Staiga išgirstame, kaip du vyrai ant galinių sėdynių ima žeminti susigūžusį jaunuolį ir reikalauti iš jo pinigų. Tėtė ilgai nesvarstė, kad jis vienas ir dar gerokai smulkesnis už sėdinčiuosius troleibusą gale. Su tokia vidine jėga jis artinosi prie skriaudėjų, kad šie nėrė pro atsidariusias troleibuso duris, palikdami savo auką.

* * *

Tai tik keli epizodai.

Keičiasi laikai, keičiasi aplinkybės, papročiai. Manau, kiekvienas iš mūsų prisimintume akimirką, kai didžiavomės savo Tėčiu ar Mama ir laikėme juos tikrais autoritetais. Tai padėjo mums ne tik tuomet. Atsidūrus gyvenimo kryžkelėse, tėvų autoritetas padeda pasirinkti tikriausią kelią, nepaklysti. Ar gali būti vaikams didesnė dovana?

Paauglystė ir raudonos kojinės

Laura ALEKNIENĖ

Vasarą šeimų stovykloje manęs paprašė su paaugliais surengti dienos aptarimą. Kitą rytą iš vieno paauglio išgirdau, kad turbūt esu psichologė, nes puikiai bendrauju su „vaikais“. Pagalvojau, o kurgi ta gero bendravimo paslaptis, kaip būti autoritetu ir turėti ryšį su jais? Mano pačios paauglystė buvo sunki ir audringa.

Dievas išvedė iš jos, ir nuo tada, manau, gerai suprantu jaunus žmones. Man gera su jais. Nujaučiu, ką jie mąsto, ko trokšta, ką slepia. Tad noriu pasidalyti savo mažutėmis įžvalgomis.

Visi žmonės trokšta mylėti ir būti mylimi. Bet jaunuoliai labai nenori būti įkyriai mylimi! Mums reikia surasti būdų, kaip parodyti meilę neįkyrint, taip, kaip jie gali suprasti. Surasti mažą, neištryptą takelį ir tyliai sėlinti, kad niekas nepastebėtų (galbūt mums padėtų Rosso Campbello knyga „Kaip mylėti savo paauglį“, Katalikų pasaulio leidiniai, 2008).

Jaunuoliai nori praleisti dalį laiko su tėvais. Man patikdavo plaukti baidarėmis su savo šeima – tomis dienomis net nesinorėdavo būti ta blogiuke, kuria paprastai būdavau. Pažįstu keletą šeimų, kurių tėvai yra didžiausi autoritetai savo vaikams. Šias šeimas vienija bendra veikla: mėgstamas užsiėmimas, sportas, priklausymas organizacijai. Tiesa, toji veikla paprastai būna labai jaunatviška, veržli, „vežanti“.

Jie ieško savo kelio. Bandymai aiškinti ir rodyti jiems „teisingus“ kelius yra pasmerkti patirti visišką fiasko. Jaunystė ir yra tam, kad pats surastum. Ir tik pats. Gal kartais išgeriančiam vaikui būtų naudinga ar net smagu pasižvalgyti naktinio miesto gatvėse ir patarnauti apsvaigusiems benamiams? Tai turėtų būti romantiška, gal ekstremalu, o gal pavojinga – tai, kas patinka jaunystei.

Jie trokšta būti savarankiški. Būtina parodyti pasitikėjimą. Tėvai turi ieškoti akimirkų, kada galėtų leisti savo vaikams veikti visiškai savarankiškai. Tada geriau nei girti, nei skatinti – geriau visai jų nevertinti. Kai paauglystėje mane pagirdavo, kildavo nenumaldomas noras įrodyti, kad galiu būti ir kitokia – neverta pagyrimo, greičiau baismės.

Jie trokšta būti išgirsti. Kiekvienas jaunas žmogus neša savo žinutę, kuri paprastai yra paslėpta: kartais muzikoje, kartais aprangoje, kartais užsiėmimuose, kartais žodžiuose, kartais tyloje. Aš žinutę nešdavau raudonomis suplėšytomis kojinėmis – „noriu būti priimta“.

Jie nori būti suprasti ar bent priimti tokie, kokie yra. Lyg balzamas

nuskamba pasakymas: „Suprantu tave, nes gerai prisime nu, kaip pati jaučiausi ir ko norėjau.“ Juk skiriasi tik raiška, esmė ta pati („mes tokie nebuvo“ – tai tik raiškos klausimas). Bendraudama su jais priimu esmę, stengiuosi suprasti, koks pagrindinis jų širdies troškimas, – tuomet paprasčiau sugalvoti kitą raišką (nes jeigu sugalvojame raišką nesigilindami į esmę – ji nieko neverta). Kaip ją pasiūlyti? Leisti jiems patiems tai atrasti.

Pamenu, paauglystėje turėjau mokytoją, kuri priimdavo mane tokią, kokia esu – man buvo taip gera. Bet vos tik pajutau jos gailestį, tuoj pat pabėgau. Turbūt reikšmingiausia yra mūsų vidinė nuostata – juos priimti ir mylėti.

Kai paauglys užsiima veikla, kurios negalime toleruoti, svarbu ne moralizuoti (moralai paauglius veikia tarsi tobuli ausų kištukai), o leisti prisiimti atsakomybę už savo elgesį, išsaugoti ryšį (priimti) ir tyliai kreipti vaiką kita linkme – gal išeiti kartu į kalnus, gal surasti „vežantį“ užsiėmimą, gal padėti pasijusti reikalingam (ligoniams, vargšams, vaikams). Tai jau kūryba.

Kartais su paaugliais bendraudama turiu atrasti paskutinį slenkstį, ties kuriuo pagal savo vertybes dar galiu stovėti. Ir žinote, būna gėda, kai šeimų stovykloje kuris nors tėvas, naktį atėjęs raminti paauglių, randa jų būryje ir mane – trykštančią garsiu juoku. Bet tai ir yra viena tų mažų paslapčių, kodėl man sekasi bendrauti su „vaikais“ – leidžiu sau pabūti viena iš jų. Kad pajusčiau, suprasčiau, gebėčiau priimti ir mylėti. Ir ne tik dėl to – man su jais tiesiog gera.

Jaunystė ir yra tam,
kad pats surastum kelią.

Erlendo Bartulio nuotrauka

AŠ Būsiu toks KAIP tėtis

Vaikai apie autoritetus

Mindaugas, 6 metai

– Mindaugai, ar žinai, ką reiškia žodis „autoritetas“?

– Žinau. Autoritetas – tai žmogus, kuris man gali būti pavyzdys. Tai toks žmogus, į kurį norėčiau būti panašus, ir viskas, ką jis pasako, pataria, būna labai teisinga ir gera. Kai klausai autoriteto patarimų, tada tau viskas sekasi ir tavimi visi labai džiaugiasi.

– O kas tau yra autoritetas? Į ką norėtum būti panašus?

– Aš būsiu toks, kaip mano tėtis. Jis man tikras autoritetas. Kai nežinau, kaip pasielgti, visuomet paklausiu tėčio. Jis man pasako, kaip ir ką daryti. Kartais jo net nieko neklausiu. Pasižiūriu, kaip jis daro, kaip elgiasi, ir aš vėliau taip elgiuosi. Pavalgęs suplaunu indus. Kai parpuolu, niekada garsiai neverkiu. Visada padėkoju, kai ką nors gaunu, o eidamas miegoti mamai ir tėčiui palinkiu ramios nakties ir gražių sapnų.

– Kaip tavo tėčiui pavyko tapti pavyzdžiu tau? Iš kur jis visko išmoko?

– Tėtis skaitė labai daug knygų, bet gražiai elgtis jį išmokė gyvenimas. Pats man taip sakė. Aš kartą jo klausiau, kas buvo jam pavyzdys ir iš ko jis mokėsi gyventi. Tėtis man sakė, kad jo mokytojas buvo toks vienas kaimynas, dėdė, kuris gyveno kaime, o dirbo mokykloje istorijos mokytoju. Tas žmogus labai daug visko žinojo, vedė įdomias pamokas. Pasibaigus pamokai, visuomet padėkodavo vaikams, kurie jo klausėsi. Taip mano tėtis išmoko padėkoti už viską: už pasakojimą, už kokį nors daiktą ar šiaip gerą palinkėjimą.

Ernesta, 4 metai

– Aš žinau tokią pasaką apie vieną labai gerą berniuką. Jo vardas Kajus. Jis labai geras, visuomet visiems padeda. Kartą vakare eidamas namo sutiko pasiklydusį voriuką, Kajus padėjo jam surasti kelią į namus, ir voriukui nerei-

kėjo klajoti, galėjo ramiai sau miegoti minkštuose pataluose. Kajus davė pinigėlį vargšei močiutei, kuri prašė žmonių, kad jai padėtų. Ir kai jis davė tą pinigėlį, močiutė jam padovanojo mažą akmenėlį. Tas akmenėlis buvo stebuklingas. Kai Kajų ištikdavo bėda, jis pašildydavo akmenėlį savo rankose, ir visos bėdos nuo jo pasitraukdavo. Ir aš norėčiau tokią būti. Ir tokio akmenėlio labai norėčiau. Tada padaryčiau taip, kad nereikėtų eiti į darželį arba dieną miegoti.

– Tačiau ne visi žmonės turi stebuklingus akmenėlius. Kaip manai, iš ko jie mokosi daryti gerus darbus? Kas tau galėtų būti tikras pavyzdys – autoritetas?

– Aš mokausi iš savo auklėtojos. Ji niekada nesibara ant vaikų. Kartą netyčia išpyliau sriubą. Auklėtoja dėl to visai nerėkė, padėjo man sutvarkyti stalą ir sakė, kad turiu būti atsargesnė. Dabar visada valgau atsargiai ir valgydama nešneku su kitais vaikais. Bet kai auklėtoja geria kavą, visada kalbasi su šeimininkele. Kartą visą kavą ir ji išpylė ant žemės. Tada atnešiau skudurėlį ir padėjau jai išvalyti balą. Auklėtoja man labai padėjo ir sakė, kad aš esu puiki jos mokinė.

– Ernesta, ar užaugusi norėtum būti panaši į savo auklėtoją?

– Norėčiau, nes ji labai gera. Visada padeda vaikams, moko mus dainelių ir eilėraščių. Mes su auklėtoja žaidžiame „namus“, „ligoninę“ ir „sugedusį telefoną“. Bet kai užaugsiu, nebūsiu auklėtoja. Aš būsiu dainininkė, bet vis tiek padėsiu visiems vaikams ir seneliams, kai jiems kokios nors pagalbos reikės.

– O kodėl tu norėtum būti dainininke?

– Juk dainininkės labai gražios. Turi daug gražių suknelių ir papuošalų. Jos moka daug gražių dainų ir jas kartais rodo per televizorių. Mano auklėtojos dar niekada nerodė per televizorių, bet ji labai gera.

Danielius, 7 metai

– Man autoritetas – Dievas. Jis myli visus žmones, net tuos, kurie jo neklauso ir jį skaudina. Aš norėčiau būti panašus į jį, bet tiksliai nežinau, kaip jis atrodo. Pažįstu vieną draugą, kuris dar tik mokosi būti kunigu. Tad gal norėčiau būti kaip jis – labai mandagus, paslaugus. Kai ateina į svečius, visada atneša dovanų. Kartais visai menkutį daiktėlį, bet juk dovanų gauti labai malonu. Jis padeda ir kitiems žmonėms. Kai žmogui nutinka kas nors negero, tas mano draugas visada tariausi su mano tėčiu ir mama, kaip galėtų padėti. Prieš Kalėdas arba Velykas mes keliaujame į vaikų namus ir aplankome ten gyvenančius vaikučius. Jiems atnešame drabužėlių, saldumynų ir vaisių. Vaikai visada labai džiaugiasi ir laukia mūsų.

– Danieliau, o kaip žmogus gali būti panašus į Dievą?

– Žmogus turi mokytis iš Dievo. Dievas jam turi būti pavyzdys. Aš žinau, kad žmonės niekuomet netaps dievais, bet jei iš jo išmoks daug gerų dalykų, žmonės taps geresni ir galės būti pavyzdžiu kitiems.

– Ko galima išmokti iš Dievo?

– Juk jis pasakė, kad negalima vogti, reikia gerbti tėtį, mamą ir senelius. Dievas neleidžia skriausti mažesnių už save vaikų. Aš stengiuosi būti panašus į jį ir klausyti jo pamokymų. Klausau mamos, ir kai ji liepia nebežaisti kompiuteriu, visada jai paklūstu. Gal tik kokį kartelį žaidžiau pasislėpęs, bet mama pamatė ir labai nusiminė. Dar blogiau – išjungė kompiuterį ir kokias dvi dienas neleido man žaisti. Žinau, kad padariau blogai, įskaudinau mamą jos neklausydamas, todėl ir bausmę gavau. Bet nieko, mamos atsiprašiau ir labai stengiuosi daugiau nebeapgauinėti.

Vaikus kalbino
Aldona ATKOČIŪNAITĖ

Lytiškumas skirtas meilei

Katalikiškosios lytiškumo ugdymo gairės

Dr. Birutė OBELENIENĖ

Prieš metus Santuokos ir šeimos studijų centras (Katalikų teologijos fakultete VDU), Nacionalinė katalikiškųjų mokyklų asociacija ir Lietuvos šeimos centras kreipėsi į Lietuvos Vyskupų Konferenciją prašydami apsvarstyti ir patvirtinti jų parengtą dokumentą „Katalikiškosios lytiškumo ugdymo gairės“. Patvirtintos „Gairės“ šių mokslo metų pradžioje pasieks katalikiškąsias mokyklas, kitose mokyklose dirbančius tikybos mokytojus bei neformalaus vaikų ir jaunimo ugdymo srityje dirbančias organizacijas.

Kam reikalingos tokios Gairės

Gairių atsiradimą paskatino šių dienų tikrovė. Švietimo sistemos šiandien siūlomos ir diegiamos paauglių lytinio švietimo programos, pagrįstos pažiūra į žmogų kaip į „biologinį – socialinį konstruktą“, iškreipta lytiškumo esmė, ne tik nedera su ugdymo tikslais, siekiančiais, kad kiekvienas jaunuolis taptų doru, atsakingu žmogumi, bet tampa papildomu skatuliu neat-sakingai lytinei elgsenai. Lytinis švietimas ir jo propaganda yra vienas didžiausių moralinių ir dvasinių iššūkių, su kuriuo šiandien susiduria katalikai visose šalyse, – rašoma dokumento preambulėje.

Vienas didžiausių lytinio švietimo „laimėjimų“ galbūt yra tas, kad ne tik paauglių tėvai ar mokytojai, bet ir įstatymų leidėjai neatpažįsta ir neskiria **lytiškumo ugdymo ir lytinio švietimo**, turinčių visiškai skirtingus tikslus ir siekiančių skirtingų rezultatų. Jie tapatinami ir švietimo sistemoje, ir įvairių lygių dokumentuose (strategijose, įstatymuose, programose ir pan.). Iš tikrųjų tai ne vien skirtingų sąvokų vartosenos klaida. Jų suliejimas gali padaryti rimtą žalą bręstančiam asmenybei, jos pasirinkimams, ypač – gebėjimui mylėti, sukurti darnią šeimą. Klaidinga manyti, jog lytinis švietimas yra didžiausia blogybė ir jį reikia visokeriopai drausti. Blogiausia – kad lytinis švietimas ugdymo procese įgyvendinamas ne laiku, tada, kai vaikai dar nepajėgia pasirinkti, kas gerai ir kas ken-

kia, kai dar tik ieško savojo „aš“. Vietoj lytiškumo ugdymo programų mokyklose įgyvendinamas lytinis švietimas. Vaizdžiai tariant, tai tas pats, kaip, pavyzdžiui, pradinukus mokyti matematikos pagal 8 klasės programą.

Lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas

Šie du procesai iš esmės skiriasi ne tik ugdymo tikslais, turiniu, priemonėmis, ugdytojams keliamais reikalavimais, bet svarbiausia – skirtingu požiūriu į žmogų ir jo gyvenimo tikslą. Vadinasi, ir į visa, kas susiję su žmogumi: į lytiškumą, meilę, santuoką. Lytiškumo ugdyme žmogus traktuojamas kaip nedaloma sielos ir kūno vienovė, kaip protingas ir laisvas, t. y. galintis pats valdyti gamtinį dauginimosi instinktą, asmuo. Tam, kad vaikas toks taptų, jam reikia suvokti ir priimti savo lytiškumą (bendriausia prasme – tai meilės jausmo, jo raiškos bei išgyvenimo būdas), lytinį potraukį suprasti kaip gerį ir sugebėti integruoti juos į meilę. Lytiškumo ugdymu kaip tik to ir siekiama.

Lytinis švietimas, priešingai, dvasinį pradą ir kūną pateikia kaip dvi atskiras sudėtines žmogaus dalis ir teigia, jog žmogus (paauglys ypač) yra neišvengiamai valdomas lytinių instinktų kaip visi gyvi sutvėrimai, todėl turi teisę į seksualinę saviraišką. Taigi, mažinant rizikingo/nesaugaus lytinio elgesio padarinius būtina jį aprūpinti žiniomis ir

kontracepcijos priemonėmis – tuo ir užsiima lytinis švietimas.

Kalbant moderniai, lytiškumo ugdymas ir lytinis švietimas yra dvi skirtingos paauglių rizikingos lytinės elgsenos prevencijos rūšys. Lytiškumo ugdymas grindžiamas tuo, kad rizikos veiksnį siekiama išvengti skiepijant vertybes, lavinant valią, ugdant skaistumo dorybę – tai yra pirminė, arba pedagoginė, prevencija. Lytinis švietimas – antrinė prevencija, nes remiasi trijų nepageidaujamų padarinių – lytiškai plintančių ligų, AIDS/ŽIV ir paauglių nėštumo – mažinimo principu. Lytiškumo ugdymas, kaip pirminė prevencija, nukreiptas į ankstyvų lytinių santykių priežastis, lytinis švietimas – į jų padarinius. Lytiškumo ugdymui, kaip ir ugdymui bendrai, svarbi pedagogo asmenybė, o lytinio švietimo žinias gali perteikti visi jų turintys, net vaikai. Būtent tuo pagrįstas bendraamžių švietimas, kai lytinėje srityje apmokyti paaugliai moko jaunesnius už save. Lytinis švietimas yra labiau sveikatos apsaugos sistemos dėmesio objektas, o ši, vertėtų nepamiršti, niekada nekėlė ir nekelia sau tikslo išugdyti dorą, brandų asmenį. Lytiškumo ugdymas – švietimo sistemos prioritetas. Ugandos fenomenas įrodė, jog jei neplėtojama pirminė, pedagoginė prevencija, antrinė prevencija yra mažai ar visai neveiksminga.¹

Gairių kertiniai akmenys

Neretai tenka išgirsti, jog *Gairės* vadininti „katalikiškosiomis“, tarsi žmogaus lytiškumas būtų skirtingas – katalikiškas ir nekatalikiškas, netinka. Skiriasi ne lytiškumas, bet, kaip minėta, požiūris į žmogų, kuriuo grindžiamas kiekvieno ugdymo tikslas. *Gairės* pagrįstos Katalikų Bažnyčios mokymu apie žmogų ir jo lytiškumą. **Niekur kitur, tik Bažnyčios**

mokyme taip pagarbiai ir giliai kalbama apie lytiškumą, lytinį potraukį, lytinius santykius.

Iš tiesų gaila, kad popiežiaus Jono Pauliaus II palikimas – Bažnyčios mokymas apie lytiškumą „Kūno teologija“² – kol kas yra neprieinamas daugumai katalikų Lietuvoje, mat skirtingai nei kitose šalyse jis neišverstas į gimtąją kalbą. Jonas Paulius II teigia, jog šiandien kaip niekad svarbu atsikovoti kūno ir santuokinės meilės šventumą. Giesmių giesmės knyga Šventajame Rašte verta perskaityti iš naujo, kaip sutuoktinių meilės knygą, paliekant nuošalyje tradicinę alegorinę jos traktuotę. Kaip nėra dviejų atskirų žmogaus sudedamųjų dalių – kūno ir dvasios, bet yra jų vienovė, taip nėra atskirai kūniškos (tradiciškai laikomos nešvaria) ir dvasinės meilės. Jei kalbama apie kurią nors vieną skyrium nuo kitos, tai apie meilę nekalbama iš viso. Kūnas apreiškia asmenį, tik per jį meilė tampa apskritai regima ir įmanoma. Kūno kalba, kuria iš esmės nebyliai išsakome dvasinius dalykus, yra lygiai tokia pati, kaip ir žodinė, tik ja meluoti yra sunkiau. Lytinis aktas yra meilės išbaigimas kūno kalba, t. y. nežodine meilės išraiška, kuria asmenys, dovanodamiesi vienas kitam, lyg antspaudu patvirtina savo pasižadėjimą rūpintis ir prisiimti atsakomybę. Jame susitinka dvi neatsiejamos žmogaus gyvenimo pusės: gyvybė ir mirtis. Todėl grynasis seksas, kai asmenys, nevienijami meilės dvasios, kūnu rodo meilės ženklą, yra pats didžiausias žmogaus melas. Šiandien šito melo ir mokymo, kaip „meluoti kūnu“, daugiau nei apstu.

Tad *Gairėse* žmogus įvardijamas kaip *kūniškas asmuo*. Iš šio požiūrio nuosekliai seka, kad lytiškumas apima visą žmogų, jis nėra vien tik kūno funkcija ar socialinės-kultūrinės aplinkos diktuojama sąvoka. Gyvūnų lyčių skir-

tingumas prasmingas biologiškai – savo rūšiai gausinti. Žmogaus lytiškumas pirmiausia skirtas bendrystei ir tobuliausiam jos išraiškai – meilei. O ji nėra nei aistra, nei jausmas. Meilė – tai kuriamas ir kuriantis asmenų santykis, kylantis iš poreikio būti pilnatviškai. Tai valinga žmogaus veikla, atsirandanti ne staiga iš kažkur, bet sąmoningai apsisprendus, grindžiama pagarba, pažinimu, rūpesčiu ir atsakomybe, trunkanti tiek, kiek asmenys yra pasiryžę mylėti. Todėl meilė niekada nesibaigia (plg. 1 Kor 12, 31–13, 13). Kai sakoma, kad meilė baigėsi, vadinasi, jos nė nebuvo – vien aistra, įsigėdimas ar įsimylėjimas. Galbūt tai galėjo išaugti į meilę, bet tam nebuvo dedama pastangų. *Gairės* turėtų skatinti išsiugdyti šių pastangų poreikį ir, svarbiausia, atskirti meilę nuo aistros ir įgeidžių.

Pagal krikščioniškąją žmogaus, kaip nedalomos kūno ir sielos vienovės, sampratą meilės ir naujos gyvybės pradėjimas yra neatsiejami. Asmuo kūnu išreiškia meilę, kūniškasis meilės ženklas yra kūdikis. Tad logiška, kad lytiniai santykiai – iš jų gali gimti kūdikis, kuriam geriausia augti šeimoje, – yra teisėti tik santuokoje. Skaistumas nėra kažkas svetima žmogaus prigimčiai, kaip šiandien bandoma jį pristatyti. Tai žmogaus dvasinė galia, išvaduojanti meilę iš savanaudiškumo ir agresyvumo, leidžianti lytinį potraukį pakelti į meilės lygmenį. Viena svarbiausių tiesioginių priemonių skaistumui ugdyti – vaizduotės

higiena. Neleistini jokie ją dirginantys vaizdai, metodai, nes būtina išsaugoti prigimtinių vaiko drovumą. Jis ne tik leis brandinti skaistumą, bet ir užkirs kelią paaugliui tapti priemone kitam (asmeniui ar komercinių interesų turinčioms struktūroms). Neįmanoma kalbėti apie meilę ir *nepageidaujamo* ar *neplanuoto*

Nuotrauka iš Vėlniaus arkikatedros parapijos archyvo

nėštumo kontekste. Gyvybės nutraukimas labiau nei kas kita patvirtina, jog asmenys savo santykius grindžia vartojimu, jie vienas kitam tėra priemonės, o tai yra visiška meilės priešybė. Pasak krikščioniškosios antropologijos, tarpusavio santykiuose žmogus niekada negali būti priemone – jis visada yra tikslas.

Gairės turėtų padėti nepaklysti meilo migloje. Jose išgryninama, kaip turėtų būti traktuojami žmogaus kūnas, lytis, lytinis potraukis, lytiniai santykiai, meilė, vaisingumas, gyvybė, nėštumas. Atskleidžiama, kokiais principais būtina vadovautis mokytojams, tėvams ar besidarbuojantiems katalikiškose jaunimo organizacijose ugdant vaikų skaistumo dorybę, gebėjimą išgyventi ir išreikšti meilę, įsipareigoti ir užmegzti ilgalaikius, darnius santykius su kitos lyties asmeniu.

¹ Pasaulyje priskaičiuojama apie 20 mln. nuo AIDS mirusių žmonių, daugiau nei 14 mln. jų mirė Afrikos žemyne. Ugandoje, kur mirė milijonas sirgusių AIDS, padėtis pasikeitė, kai pirmoji šalies šeima – prezidentas Yoweri ir jo žmona Janet Museveni pradėjo įgyvendinti ABC (pirmosios raidės angl. Abstinence; Being tested; Correct and consistent use of condoms – jaunimo abstinencija iki santuokos; ištikimybė šeimoje, monogaminiai ryšiai ir ŽIV testavimas; rizikos grupės asmenims – prezervatyvų naudojimas) – ŽIV/AIDS prevencijos programą. Ji rėmėsi pirmine prevencija – skatino jaunuolius/es susilaikyti nuo nesantuokinių lytinių santykių. Tam pasitelktos visos šalies organizacijos, kurių veikla grįsta tikėjimu. ŽIV infekuotųjų skaičius Ugandoje nukrito nuo 30 proc. 1990 m. iki 10 proc. 1998 m. Mokslininkai teigia, jog jei Ugandos ABC modelis būtų buvęs įdiegtas kitose Afrikos žemyno šalyse, nuo 1996 m. iki šiandien mažiau nei 6 mln. žmonių būtų infekuoti ŽIV ir apie 4 mln. vaikų mažiau būtų likę našlaičiais.

² John Paul II. *Man and Woman He Created The Theology of the Body*. Boston: Pauline books and media, 2006.

Autoritetas broliškoje meilėje

Aurimo Dinausko nuotraukos

Gintarė MINKEVIČIENĖ

Vakarienė su dėstytojais jų namuose, pašnekesiai apie jų gyvenimą, vaikus, sunkumus santuokoje. Kitą dieną paskaitoje – testas, dalykiška diskusija, įvertinimai. Ar įmanoma išlikti autoritetu pagarbiai elgiantis su studentais? Ar įmanoma tikėti ir gėrėtis dėstytoju, kurio gyvenimą pamatai iš arti, kuris atsiskleidžia ir yra toks pat pažeidžiamas kaip ir tu pats?

Prieš metus kaip jauna ieškanti pora atvykome į Trumau, mažą miestelį Austrijoje, šalia Vienos. Atvykome ieškodami žinių ir bendruomeninio gyvenimo, tiksliau – mano vyras Marius įstojo į teologines šeimos ir santuokos magistro studijas Tarptautiniame teologijos institute. Nors pačiomis studijomis nesusidomėjau, kaip šeimos narė šiame universitete galėjau lankyti sau įdomias paskaitas, dalyvauti universiteto bendruomenės gyvenime, naudotis biblioteka ir pan. Pirmas neįprastas dalykas čia atvykus ir buvo tas, kad studijuojančio asmens šeimos nariai yra vienodai gerbiami, vertinami, priimami ir gali naudotis visais čia esančiais turtais. Dalyvaujant universiteto gyvenime išryškėjo ir kitas neįprastas, Lietuvoje nepatirtas reiškinys. Ir tai susiję su šio „Artumos“ numerio tema – autoritetu.

Lietuvoje baigiau bakalauro ir magistro studijas. Dėstytojai, su kuriais tekdavo bendrauti ir kurie vedavo paskaitas (mes, studentai, laikydavome juos tam tikrais autoritetais), elgdavosi su mumis gana formaliai. Bendraudavome per atstumą, nieko nežinodami apie jų asmeninį gyvenimą, vertybes, laisvalaikį. Matėme juos tik universiteto koridoriuose ar auditorijose, o sutikę gatvėje nedrąsiai pasisveikindavome.

Atvykus į Austriją į akis krito visai kitoks studentų ir dėstytojų bendravimas. Iš dalies jį lėmė ir kiek neįprastos gyvenimo sąlygos. Pamenu, kaip dar prieš prasidedant studijoms su keliais dėstytojais susipažinome ne universiteto koridoriuje, bet namo, kuriame apsigyvenome,

kieme ar laiptinėje. Kadangi visi šio universiteto dėstytojai ir studentai su šeimos nariais gyvena vienas šalia kito esančiuose keliuose namuose, visi tapome kaimynais ir bendruomenės nariais. Ne tokiais kaimynais, apie kuriuos nieko nežinau net pragy-

venęs tame pačiame name dešimt metų – tokiais, kuriuos pradėdi pažinti per kelis mėnesius. Su jais sveikini, juos kvieti vakarienes, su jais dalijiesi svarbiausiais gyvenimo įvykiais, šventi šventes. Ir vis dėlto, net pamačius jų gyvenimą iš arti, jie išlieka tau autoritetais.

Pamenu, kaip mokslo metų pradžioje vienas dėstytojas pasikvietė visą kursą pas save į namus vakarienes. Žvakių šviesoje, skambant muzikai ir ragaujant dėstytojo žmonos paruoštų valgių, visi atvirai dalijosi savo gyvenimo istorijomis, kaip iš visų pasaulio kampelių atvyko į šį universitetą. Dėstytojas amerikietis taip pat atvirai pasakojo apie savo gyvenimą ir ieškojimus. Po šio vakaro kitą rytą studentų laukė tarpinis egzaminas, tačiau jį jiems buvo leista rašyti namuose. Visiems išdalytus ir namuose atliktus testus paskui rei-

kėjo grąžinti dėstytojui. Neįtikėtinas pasitikėjimas! Kaip sako mano vyras, dėstytojas tai galėjo padaryti tik sukurdamas su studentais pasitikėjimu ir bendryste paremtus tarpusavio santykius ir matydamas, kad galima pasitikėti vieni kitais. Šis gestas dar labiau sustiprino tarpusavio pagarbą.

Su tuo pačiu dėstytoju vėliau teko dalytis ir savo asmeninio gyvenimo šeimoje iššūkiais ir džiaugsmiais, nes patekome į tą pačią šeimų bendruomenės grupelę. Universitete šeimos mažomis grupelėmis kartą per mėnesį susitikdavo kurių nors namuose kartu kalbėtis apie savo šeimos ir tikėjimo patirtį, poros kelionę Dievo link. Šiame vakare atvirai išsakydavome savo džiaugsmus ir patiriamus sunkumus, nuopolių ir pakilimų. Po tokio atviro vakaro dažnai kitą

**Tikras autoritetas –
ne iš išorės išbaltinta
statula, bet gyvas,
ieškantis, klystantis ir vėl
besikeliantis žmogus.**

dieną eidavome į paskaitas pas tuos pačius dėstytojus, nes pasidalijimo grupelėse jų ir studentų šeimos dalyvaudavo kartu. Atrodytų kiek keistoka, ir vis dėlto tai kūrė pagarbius santykius. Dėstytojai išliko autoritetais, vertais pagarbos ne tik dėl savo nuopelnų vienoje ar kitoje mokslo srityje, bet ir dėl nuoširdumo bei atvirumo, nebijojimo pripažinti savo silpnybių ir sunkumų. Silpnumo pripažinimas kartu matant pastangas siekti šventumo šeimoje ir gyventi Evangelija atskleidė, kad tikras autoritetas – ne iš išorės išbaltinta statula, bet gyvas, ieškantis, klystantis ir vėl besikeliantis žmogus, kad pasitikėjimas Dievu ir pastangos gyventi pagal Jo valią tampa pavyzdžiu bei autoritetu. Pats tokių žmonių gyvenimas, o ne tik jų kalbėjimas padėjo suvokti, kad ne tu vienas išgyveni sunkumus ir iššūkius, ne tu vienas kartais parkrenti ir ne tu vienas stojiesi ir vėl mėgini eiti.

Ypač sukrėtė viena gyvenimo istorija. Taip jau susiklostė, kad vieni dėstytojai būna studentų mėgstami, kiti – ne. Vieni tampa autoritetais, kiti nekelia ypatingo susidomėjimo. Ne išimtis ir šis universitetas Austrijoje. Čia taip pat yra išskirtinio autoriteto neturinčių dėstytojų. Vienas dėstytojas yra studentų labiausiai mylimas, gerbiamas ir vertinamas. Jis visa širdimi atsidavęs tikėjimui ir Katalikų Bažnyčios mokymui skleisti. Tai žmogus, kuris visada paklausia, kaip tau sekasi, pasidžiaugia tavo džiaugsmiais ir paguodžia, kai sunku.

Šis dėstytojas kartu su žmona augino penkis vaikus ir laukė pavasarį turėjusio gimti šeštojo. Deja, gimstant

šeštam jų vaikeliiui, įvyko nelaimė. Dėl gimdymo komplikacijų ką tik gimusi mergytė ilgai negalėjo kvėpuoti. Tai pažeidė jos smegenis ir dėl jos gyvybės teko smarkiai pakovoti. Dėstytojas su žmona stengėsi daryti viską dėl šios gležnos gyvybės, visų pirma – kad ji išgyventų, pasikui – kad net ir neišgyventų būtų gerbiama kaip ir kiekvienas sveikas vaikas. Nors gydytojai pareiškė nenorintys dėti daug pastangų, nes vaikelis vis tiek liksiąs neįgalus, o gal ir ilgai neišgyvensiąs, šeima pareikalavo, kad dėl tos mažos mergaitės būtų daroma viskas, kaip ir dėl galinčio pasveikti kūdikio. Labai palietė ir tai, kad visa universiteto bendruomenė nepertraukiamai meldėsi už vaikelį ir šią šeimą. Dabar mergaitei du mėnesiai, ji nemato, negirdi ir negali ryti. Tačiau nepaprasta kova už mažą gležną būtybę suteikiant jai tiek pat meilės ir pagarbos kaip ir sveikam vaikui parodė, kad dėstytojas, mokydamas, jog kiekviena gyvybė yra gėris, ne tik kalbėjo, bet ir gyveno tuo. Toks kraštutinėse situacijose atsidūrusio žmogaus elgesys sukrečia, kelia didžiulę pagarbą ir stiprina tavo tikėjimą bei norą sekti Dievo Žodžiu net ir pačiu sunkiausiu metu. Drauge atskleidžia, kad tikrasis autoritetas yra pats Jėzus Kristus – juo remdamasis gali rinktis kelią, kuris įkvėptų ir palaikytų kitus.

Pasak popiežiaus Benedikto XVI, „žmogaus autoritetas niekuomet nėra tikslas, o visuomet yra tik priemonė“. Ši priemonė leidžia pamatyti, kas yra tikrasis Autoritetas ir kaip artėti prie To, kuris myli ir laukia tavęs.

Kitoks ikimokyklinukas

Regina GIEDRIENĖ

Neretai tenka išgirsti, kad sutrikusio intelekto ar kitų raidos sutrikimų turinčius mažyliams derėtų ugdyti tik specialiai jiems skirtose įstaigose ar grupėse. Tačiau tokią vaiką leidžiant į bendrą grupę kartu su normalaus intelekto vaikais gali laimėti abi pusės – su vystymosi problemomis susiduriantis vaikas bus visavertiškai ugdomas, o jo bendraamžiai nuo mažų dienų mokysis pagarbos ir kitų supratimo.

Svarbu – nepavėluoti

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad ikimokykliniame amžiuje apie intelekto sutrikimus iš viso derėtų kalbėti itin atsargiai. Šiuo laikotarpiu vaikas vystosi labai intensyviai, todėl dažnai niekas negali pasakyti, koks jis bus po metų ar dvejų. Be to, dėl menkai išlavintos gimtosios kalbos ikimokyklinio amžiaus vaikų intelekto tyrimai yra problemiški.

Taigi svarbiausia užduotis tiek tėveliams, tiek lopšelio ar darželio specialistams dirbant su sutrikusio intelekto vaiku – lavinti jo jusles, judėjimo ir kalbos įgūdžius bei kuo greičiau įveikti jo atsilikimą nuo bendraamžių. Stengtis, kad vaikui kuo daugiau laiko liktų įsisavinti sudėtingesnę mąstymo būdą. Žinoma, būtų klaidinga manyti, kad tinkamai dirbdami, tikrai išugdysime

aukštą intelektą, tačiau tikrai galime išlavinti bent dalį vaiko socialinių įgūdžių.

Kaip pažinti daiktų pasaulį?

Pasaulį, tai yra daiktus, erdvę ir laiką, vaikas pradeda pažinti remdamasis pagrindinėmis jauslėmis: rega, klausa, lytėjimu, skoniu ir uosle. Toks mažylio lavinimas ar lavinimasis vyksta

apžiūrint įvairius daiktus, juos tyrinėjant, lyginant, žaidžiant su tais daiktais ir jų modeliais, taip pat keičiant savo kūno ir jo dalių padėtį ir mokantis pavadinti tai, kas buvo patirta.

Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje normalaus intelekto vaiko mąstymas jau būna susiformavęs taip, kad įvairūs pojūčiai jam sukelia tam tikrus vaizdinius. Pavyzdžiui, šešiametis iš kvapo supranta, kad mama parnešė braškių, ir bėga jos pasitikti. Jis jau pradeda numanyti priežasties ir padarinio ryšį ir yra pasirengęs pamažu mokytis logiškai mąstyti.

Tačiau intelekto sutrikimų turinčių vaiką būtinai reikia supažindinti su įvairiais aplinkos daiktais ir jų savybėmis. Be to, šiame procese būtina laikytis tam tikro nuoseklumo. Visų pirma – niekada nepradėti pažindinti vaiko su tam tikru objektu nuo jo paveikslėlio ar muliažo. Pavyzdžiui, tokiam vaikui pravartu parodyti tikrą ant palangės augančią gėlę, o ne jos paveikslėlį.

Ugdant sutrikusį intelektą turintį mažylį labai svarbu išmokyti jį apažinti tą patį daiktą ir jį pavadinti kuo įvairesnėse situacijose, pavyzdžiui: atpažinti stalą, kai ant jo sudėti valgiai, kai prie jo rašoma ar dirbama kompiuteriu ir t. t.

Taip pat reikia mokyti mažylį tyrinėti objektą visomis galimomis joslėmis, nustatant įvairiausius požymius. Pavyzdžiui, apžiūrinėdami apelsiną įvertiname jo spalvą, dydį, formą, žievelės nelygumą, skonį, kvapą. Patyrinę jus vienai klasei priklausančius objektus ir išmokus juos pavadinti, naudinga palyginti išryškinant skirtumus: apelsinas – oranžinis, citrina – geltona, apelsinas – saldus, citrina – rūgšti.

Žaidimas padeda augti

Žaidimas – puiki ir būtina priemonė tiek normalaus, tiek ir sutrikusio intelekto vaikams ugdyti. Pirmieji vaiko žaidimai, žinoma, susiję su jau minėtu daiktų pažinimu, ypač kai veiksmai su jais tampa tikslingi ir jais siekiama dar kartą patirti tai, kas vaiką jau būna sudominę. Pavyzdžiui, įvairių daiktų mėtymas iš lovytės – gal patraukė garsas, palydintis daikto kritimą, gal įdomu, kaip daiktas vėl atsirado toje pačioje

vietoje – ką tik dingo iš mamos ar tėtės rankų, o štai ir vėl yra ir t. t.

Sutrikusio intelekto vaikų jusles galima ugdyti pačiomis įvairiausiomis priemonėmis. Viena iš įdomesnių – medinių kaladėlių paviršių apklijuoti švitriniu popieriumi – jo lietimas netik gerina lytėjimo juslę, bet ir padeda suvokti geometrines formas.

Supažindinti su formomis vaikus paranku minkant specialiai paruoštą neteplią – pasūdytą – tešlą, iš kurios galima formuoti rutuliukus, dešreles, skrituliukus ir pan. Nepaprastai naudingi šiems vaikams bus įvairūs žaidimai su smulkiais daiktais, pavyzdžiui, medžių vaisiais – kaštonais ir gilėmis, taip pat pupomis, pupelėmis, karoliukais, įvairių dydžių sagomis.

Tokius daiktus galima dėti į atskirus indelius pagal rūšį, dydį, spalvas. Spalvinti ir piešti intelekto sutrikimą turintys vaikai paprastai pradeda vėliau nei bendraamžiai, užtat daryti pirštų ar delnų atspaudus ant popieriaus, prieš tai pamirkius juos į dažus, jiems labai smagu ir naudinga.

Kada smėlis tampa cukrumi

Vaikui augant aktualūs tampa ir kiti žaidimai – pirmiausia simboliniai, kiek vėliau – ir nesudėtingo siužeto, ir pagaliau – vaidmenų žaidimai. Simboliniai žaidimai itin lavina vaiko gebėjimą mąstyti, o vaidmenų – padeda jam lengviau bendrauti ateityje. Paprastai vaikas pradeda žaisti simbolinius žaidimus antrųjų gyvenimo metų pabaigoje, trečiųjų pradžioje.

Simbolinių žaidimų pradžia žymi naują vaiko intelektinės raidos etapą. Vaikas jau gana gerai pažįsta aplinkos daiktus, jų savybes ir pradeda operuoti jų vaizdiniais. Nuo šios akimirkos kiekvienas aplinkos daiktas, jo savybė, veiksmas, kurį galima su juo atlikti, egzistuoja ne tik tada, kai daiktas matomas, suvokiamas, bet ir tada, kai jo nėra. Vaiko sąmonėje atsiranda tų daiktų vaizdai – tarsi nuotraukos.

Vaizdiniai gali būti susiję ne tik su daikto išvaizda. Sąmonėje susidaro ir kvapų, prisilietimo, malonių ar nemalonių garsų vaizdiniai. Kai vaiko žaidimui

reikia daikto, kurio nėra jo aplinkoje, jis, remdamasis sąmonėje turimais vaizdiniais, gali suteikti to nesamo daikto savybes kitam objektui.

Taip varnalėšos lapas gali tapti lėkšte, smėlis – cukrumi, pagaliukas – šaukšteliu ir t. t. Panašius žaidimus reikia labai skatinti, žinoma, atsižvelgiant į vaiko galimybes suvokti tokių daiktų pakeitimus. Pavyzdžiui, pasiūlykime vaikui pažaisti parduotuvę prieš tai susitarę, kad smėlis bus cukrus, akmenėliai – saldainiai, medžio šakelės – makaronai, o trauklapio lapai – pinigai ir pan.

Vaidmenų žaidimus vaikai paprastai pradeda žaisti 4–5 gyvenimo metais ar kiek anksčiau. Kai vaiko raida atsilieka, jam sunkiau įsitraukti į šiuos žaidimus. Tokius vaikus reikia skatinti stebėti kitų vaikų žaidimą, aiškinant, kodėl jo dalyviai atlieka vienus ar kitus jo vaidmeniui tinkamus veiksmus, ir po truputį mėginti įtraukti į bendrą veiklą.

Moko suprasti ir gerbti

Menkesnio intelekto vaikai dažnai susiduria ir su kitais papildomais sunkumais: sutrikusia smulkiaja ir stambiaja motorika, silpna klausos arba regėjimo. Jie gali turėti ir rimtų kalbos sutrikimų. Šie vaikai visada turi dėmesio sutelkimo, išlaikymo, perkėlimo sunkumų, kai kurie nelengvai įsimeina informaciją.

Turint darželio ar lopšelio grupėje tokį vaiką, ypač jei jo atsilikimas susijęs su koku nors medicininio sindromu (Dauno, Edvardso, Patau ir kt.), gali atsirasti bendravimo su sveikais vaikais problemų. Dažniausiai jas sukelia ne patys vaikai, o jų tėveliai. Auklėtojos ir ugdymo įstaigos vadovai su jais būtinai turi šiuos klausimus aptarti.

Juk nėra tėvų, kurie nesuprastų, kad sveikas jų vaikas, iš mažens išmokęs bendrauti ir padėti bendraamžiui, pasižyminčiam sutrikusia raida, išaugs visapusiškesnis, jautresnis, pakantesnis. Ateityje tai padės jam geriau suprasti kitus ir kitokius žmones, bendradarbiauti su jais, sėkmingai integruotis į visuomenę patiems ir padėti tai daryti kitiems.

Šeimai, tautai ir valstybei

Trys broliai Vileišiai

Jonas, Petras ir Antanas Vileišiai, 1904 m.
*Bronislovo Medžio nuotraukos fragmentas
iš Lietuvos nacionalinio muziejaus*

Kalbėdami apie tautos žadintojus, dažniausiai turime galvoje Basanavičių, Kudirką, Jablonskį. Rečiau prisimename garbingą Vileišių giminę, nors, pasak Tumo-Vaižganto, jos indėlis į šią „bylą“ bene pats didžiausias. Trys broliai Petras, Antanas ir Jonas Vileišiai kalnus nuvertė, kad būtų atgauta lietuviška spauda, išsaugota lietuvybė, atkurta nepriklausoma Lietuva. Mažai rasi žmonių, kurie būtų ne tik dirbę priespaudos sąlygomis be baimės, nepaprastai energingai, atiduodami tam daugybę savo jėgų ir asmeninių lėšų. Trys valstiečių sūnūs nuo Pasvalio, sugebėję išsimokslinti, pasiekti profesinių aukštumų, kalbėję keliomis Europos kalbomis, visiškai atidavė save tautai ir Tėvynei. Užuoť kiurksoję it apatinis girnų akmuo, keikę valdžią ir laukę nežinia kieno malonių, jie veikė, dirbo, kūrė ir paskyrė savo gyvenimą ne vien sau ir šeimai, o bendram labui.

Petras

Pasvalio krašte, Skrebotišio valsčiuje, Medinių kaimas nebuvo varganas. Dauguma ūkininkų turėjo po valaką (apie 22 ha) žemės, kiti ir daugiau, trobelninkų buvo vos vienas kitas. Pabrėžtinai ypatingas to kaimo sociumo bendruomeniškumas. Tal-

kon – visi, jei kas vėluoja su darbais, kaimynai skuba padėti. Tradicijų, dorovės ir tikėjimo paisoma besąlygiškai. Šio kaimo valstiečiai Agota Marčėnaitė-Vileišienė ir Vincentas Vileišis užaugino 8 vaikus. Ūkininkauti liko vienas sūnus, kitas nuėjo į kunigus, keturi kitaip išsimokslino, dvi dukros ištekėjo.

Vyriausiasis, vardas Petras, gimė 1851 m. ir pragyvenęs 75 metus mirė laisvoje nepriklausomoje Lietuvoje.

Gabus vaikas, baigęs Šiaulių gimnaziją, nutarė mokytis toliau. Jis įstojo į Peterburgo universiteto Matematikos fakultetą, o jį baigęs – į Kelių inžinierių institutą ir tapo dviejų aukštojo mokslo diplomų savininku. Vedė bajoraitę Aliną Moščinską. Pradžioje dirbo Ufoje, vėliau statė tiltus, tunelius, geležinkelius ir tiesė kelius visoje Rusijos imperijoje. Inžinerijos pasaulyje buvo garsus. Į Lietuvą sugrįžo 1898 m. pabaigoje, tačiau neretai išvykdavo profesiniais reikalais svetur. Padirbėjęs grįždavo. Uždirbdavo labai daug, nes buvo bene garsiausias Rusijos imperijos tiltų, geležinkelio ir kelių specialistas. Didžiumą savo lėšų skyrė lietuviybės darbams, tautiškumui gaivinti ir puoselėti. Turėjo 6 vaikus.

Antanas

Šis ūkininkų Vileišių sūnus gimė 1856 m. ir iki 16 metų dirbo ūkyje. Nuo mažens svajojęs tapti gydytoju, įstojo į Peterburgo karo medicinos akademiją, tačiau baigė Maskvos universiteto Medicinos fakultetą. Diplomą gavo 1892 m., taigi, jau būdamas 36-erių. Studijuoti buvo sunku dėl lėšų stygiaus, teko uždarbiauti.

Pirmoji jo darbovietė – Rozalimas, paskui Pasvalys, kiti provincijos miesteliai. 1898 m., tuo pat metu kaip ir broliai, persikėlė į Vilnių. Vedė išsimokslinusią ir labai pažangią dvarininkaitę Emiliją Jasmontaitę. Dirbo savo profesinį darbą, daug rašė, išleido nemažai lietuviškų savišvietos knygelių ir arė platų lietuvinimo dirvoną. Vaikų neturėjo. Solidžius gero gydytojo honorarus skirdavo vargingai gyvenančių pacientų šalpai, visuomeninei veiklai lietuviybės labui bei švietimui. Šeimoje gyveno paralyžiuotas žmonos brolis Jonas Jasmontas, buvęs ne tik jo pacientu, bet ir artimu bičiuliu, bendraminčiu.

Ne mažiau aktyvi buvo ir jo žmona Emilija. Ji plačiai ir energingai dalyvavo visuomeniniame gyvenime ne tik padėdama vyrui, bet ir pati inicijuodama įvairius darbus.

1919 m. Vilniuje įsisiautėjo šiltinė. Gydydamas ligonius, Antanas užsikrėtė ir mirė būdamas vos 63 metų.

Jonas

Šis Vileišis įžymus tuo, kad Vasario 16-osios Akto teksto autorius yra būtent jis.

Jonas gimė 1871 m. ir buvo Vileišių šeimos pagrandukas. Kaip ir broliai, baigė Šiaulių gimnaziją. 1898 m. gavo teisininko diplomą Peterburgo universitete ir atvyko dirbti į Vilnių. Nuo 1906 m. jis jau prisieklusis advokatas. Eidamas brolių keliais, lietuvinimo darbą pradėjo dar gimnazijoje, vėliau tęsė universitete.

Buvo pragmatikas, daug dėmesio skyrė Lietuvos ekonomikos plėtrai. Tačiau suprato ir spaudos reikšmę, tad leido laikraščius, juos redagavo.

1916 m. jį suėmė, kalino. Lietuvos Taryboje atkakliai kovojo už nepriklausomybę, atmetė visus pasiūlymus vienytis su Vokietija. Ėjo vicepremjero, vidaus reikalų, finansų ministro pareigas. Dvejus metus buvo pirmasis Lietuvos atstovas JAV. 12 metų dirbo Kauno miesto burmistru. Per tą laikotarpį Kaunas ypač suklestėjo ir iš gubernijos miesto virto „mažuoju Paryžiumi“.

Su žmona Ona (Olga?) turėjo 5 vaikus. Mirė 1942 m., eidamas 71 metus.

Visi trys broliai Vileišiai palaidoti Vilniaus Rasų kapinėse, šeimos koplyčioje.

Brolių visuomeninė ir politinė veikla

Petras rėmė ir palaikė „Aušrą“, „Varpą“, studijuodamas pats leido laikraštėlį, parašė knygelių lotyniškomis raidėmis ir... išgavo leidimą joms! Būdamas jau garsus inžinierius, dėjo milžiniškas pastangas atgauti lietuvišką spaudą, nuolat judino šiuo reikalu aukštus caro valdžios dignitorius. Spaudos atgavimo „byloje“ jo indėlis yra tikrai didžiulis.

Kadangi labai rūpinosi švietimu, savo lėšomis išleido per 100 švietėjiškų knygelių. Dalį jų parašė pats, kitas išvertė, nes mokėjo 7 užsienio kalbas. Per sieną jas nešdavo knygnešiai. Jis leido knygas apie astronomiją, gamtą, geografiją, net mediciną. Daug rašė apie paprastus, žinotinus ūkyje dalykus, amatus. Ypač svarbūs ir reikalingi buvo jo darbai žemdirbystės ir gyvulininkystės srityse. Nepamiršo ir Lietuvos istorijos.

Vilniuje įkūrė fabriką, kuriame dirbo vien lietuviai, taip pat spaustuvę. 1904 m. atidarė lietuvišką knygyną.

Tuo metu veikė „Dvylikos Vilniaus apaštalų“ draugija, kuri 1904 m. buvo legalizuota ir pavadinta Vilniaus lietuvių savišalpos draugija. Joje darbavosi ir Petras. Draugija atgavo Šv. Mikalojaus bažnyčią, pamaldos joje vyk-

davo lietuviškai. Didelę dalį lėšų bažnyčiai restauruoti skyrė Petras.

1904 m. Petras Vileišis savo lėšomis išleido „Vilniaus žinias“. Galima sakyti, kad dienraštis paskatino Didžiojo Vilniaus Seimo susikūrimą 1905 m., Lietuvių mokslo draugiją (1907 m.), Vilniaus lietuvių dviklasę mokyklą ir kt.

Petras Vileišis du kartus (1923 ir 1926 m.) gavo Lietuvos universiteto garbės daktaro vardą.

Tai vienas iškiliausių ir garbingiausių tautos žadintojų.

Antanas, atvykęs studijuoti į Maskvą, rado čia veikiančią slaptą Lietuvių studentų draugiją ir tuoj pat įsitraukė į jos veiklą. Tai buvo pradžia. Persikėlęs į Vilnių, kaip ir jo broliai, tapo aktyviu „Dvylikos Vilniaus apaštalų“ draugijos nariu. Antanas energingai ir atkakliai kovojo už lietuvišką bažnyčią, mišias ne tik Šv. Mikalojaus, bet ir kitose Vilniaus bažnyčiose. Jis, kaip ir Petras, lėšomis prisidėjo prie Šv. Mikalojaus bažnyčios restauravimo. Jos palėpėje įkūrė slaptą lietuviškos spaudos saugyklą. Antano rūpesčiu 1904 m.

Lietuvių mokslo draugijos suvažiavimo dalyviai Vilniuje 1912 m. Iš kairės sėdi: Jonas Jablonskis, Žemaitė, Petras Kriaučiūnas, Jonas Basanavičius, Liudvika Didžiulienė-Žmona, Jonas Dielininkaitis; antroje eilėje: Vincas Palukaitis, Antanas Vileišis, Baltramiejus Čepulis, Adomas Sketeris, Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis, Jonas Ambrozaitis; trečioje eilėje: Juozas Kairiūkštis, Jonas Spudulis, Mečislovas Davainis-Silvestraitis, Mykolas Kuprevičius.

A. Jurašaičio nuotrauka iš Lietuvos nacionalinio muziejaus

įkurta legali Vilniaus lietuvių savišalpos draugija, greit virtusi kultūrinio gyvenimo centru. Jis išrūpino draugijai nemenkas patalpas, skatino lietuvių teatro, choro įkūrimą. Antanas su broliu Petru inicijavo pirmosios lietuviškos mokyklos įkūrimą Vilniuje. Vėliau ji tapo gimnazija.

1905 m. Antanas už politinę veiklą buvo kalinamas Lukiškėse.

Kartu su kunigais Mironu ir Viskanta suorganizavo tarnaičių Šv. Zitos draugiją, vienijusią 800 narių.

Buvo vienas iš Lietuvių mokslo draugijos steigėjų, veikė nukentėjusiųjų nuo karo šalpoje, rėmė etnokultūrą, meną. Jo, kaip autoriaus ir vertėjo, plunksnai priklauso

17 knygų. Tai medicinos, higienos, sveiko gyvenimo būdo darbai. Daug rašė į periodinę lietuvių spaudą.

Jonas, netiesiogiai paveiktas Kudirkos, bendradarbiavo „Varpo“ žurnale dar būdamas studentu. Čia jis paskelbė 118 straipsnių. Būdamas pragmatikas, Jonas manė, kad visuomenės raida priklauso nuo materialinių sąlygų. Tautiškumą jis siejo su socialiniais ir ekonominiais dalykais, laikė juos neatskiriama. Labai mylėjo Tėvynę, gimtąją kalbą, gamtą, gerbė papročius. Tačiau ieškojo ir būdų, kaip pakelti žmonių gerovę.

Kartu su broliais tapęs „Dvylikos Vilniaus apaštalų“ draugijos nariu, uoliai rūpinosi Šv. Mikalojaus bažnyčia. Buvo vienas iš Lietuvos demokratų partijos steigėjų, dalyvavo įkuriant „Lietuvos ūkininką“, vėliau jį redagavo. Nustojus eiti „Vilniaus žinioms“ (pasibaigus pinigams, Petras išvyko tiesti geležinkelių Rusijoje, kad jų užsidirbtų), įsteigė ir leido dienraštį „Lietuvos žinios“.

Kai karas pasiekė Lietuvą, Vilniaus inteligentai įsteigė Lietuvių politikos centrą ir pradėjo aktyvią veiklą, stengdamiesi pasiekti, kad mūsų šalis nepatektų, o tiksliau – išsiveržtų iš vokiečių okupacijos. Centre dirbo Basanavičius, Smetona, Klimas, Jonas Vileišis ir kt. 1916 m. Joną okupantai suėmė, įkalino Lukiškėse, grasino mirtimi. Jis pabėgo, slapstėsi.

Lietuvos Taryboje Jonas neabejodamas ir nuolat pasisakydavo už nepriklausomybę. Nepriklausomybės Akto formuluotės, vienbalsiai priimtos 1918 m. vasario 16 d., autorius yra Jonas Vileišis.

Dera pabrėžti jo, kaip savivaldybininko, veiklą. Jis puikiai išstudijavo užsienio savivaldybių darbą, patirtį, todėl šioje srityje tikrai daug nusipelnė.

Žmonos

Petro žmona **Alina Moščinska** buvo katalikė lenkė. Kalbėjo lietuviškai, bet vyro bendraminčiai dėl lenkiškos kilmės jos nemėgo. Alina buvo išsilavinusi, mokėjo daug užsienio kalbų, bet lietuviybės reikaluose aktyviai nedalyvavo. Ir vis dėlto vyrą palaikė, aukojo pinigų, dalyvavo ir karitatyvinėje veikloje, labai rūpestingai tvarkė vyro įmonių bei laikraščių buhalteriją. Buvo kilusi iš Mogiliovo gubernijos. Lenkomanė, kaip ją kai kas kaltina, nebuvo. Tiesiog buvo lietuvių žmona.

Antano žmona **Emilija** tapo stipri vyro atspara visuose gyvenimo baruose. Ji dirbo mokytoja. Taip pat buvo išsilavinusi, plataus akiračio, baigusi Peterburgo kilmingų mergaičių institutą. Ten ji veikė slaptose lietuvių organizacijose. Emilija Jasmontaitė ir Antanas Vileišis susituokė Vilniaus Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje 1900 m. Emilija buvo labai mylima vyro artimųjų, o Yčas rašė, kad „Emilijos ir Antano namai buvo tikras lietuviybės lizdas“. Dirbdama visuomeninę darbą, ji išliko poste ir po vyro mirties. Būdama jau garbingo amžiaus, net vyko į JAV. Mirė 74 metų, ilsisi Rasose.

Ona (Olga?) Kazakauskaitė-Vileišienė, matyt, nebuvo tokia stipri tautos žadintoja, kaip jos svainė Emilija. Apie ją nedaug težinoma. Kai Jonas Vileišis du kartus buvo iškeltas kandidatu į prezidento postą, laimėti sukliudė kažkokios bjaurios paskalos, sklidusios apie jo žmoną. Nepadėjo nei Jono išmintis, nuopelnai, organizuotumas ir ištikimybė Lietuvai. Greičiausiai tai buvo tipiška tarpukario ponija, turtinga ir gal lengvabūdė.

Ar prisimename?

Kauno karo muziejaus sodelyje stovi Petro Vileišio biustas, didelė aikštė Žaliakalnyje taip pat pavadinta Vileišio vardu. Vilniaus Rasų kapinėse stovi grakšti ir išmoninga neobarokinė kapavietė, tačiau ją patys sau už savo pinigus pasistatė Vileišiai...

Vilniuje Lietuvos didžiaviriams paminklo nėra. Už tai yra krepšininkams, Frankui Zappai...

Ačiū Dievui, literatūros apie Vileišių šeimą (bent jau Kaune) daug. Būtų gerai, jei daug kas ją ir skaitytų.

Gaila, kad vėlokai, bet gerai, kad tai jau vyksta: kilo iniciatyva pastatyti broliams Vileišiams paminklą Lietuvos sostinėje Vilniuje. Konkursui pristatyti 45 projektai. Paminklo vieta numatyta Kosciuškos gatvėje. Norintieji paremti paminklą broliams Vileišiams tai gali padaryti paaukodami *VšĮ Vileišių kolegijai*:

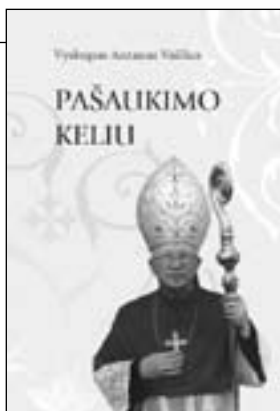
A. s. LT247044060004012653,

AB SEB Vilniaus bankas,

įmonės kodas 300017682,

telefonas pasiteirauti 8 687 52289.

Vanda IBIANSKA

Vyskupas Antanas Vaičius. PAŠAUKIMO KELIU

Sudarytoja Regina Pupalaitytė

Pagal iškilaus dvasininko, ilgamečio Telšių vyskupijos ganytojo, Gedimino III laipsnio ordininko, Telšių ir Skuodo garbės piliečio, Klaipėdos universiteto garbės daktaro vysk. Antano Vaičiaus (1926–2008) prisiminimus parengtoje knygoje atsiskleidžia plati tuomečių laikų panorama ir paties autoriaus ganytojiškoji tarnystė. Leidinį papildė gausios archyvinės nuotraukos ir mons. Alfonso Svarinsko straipsnis.

Ši knyga, kurią 2000 egz. tiražu ką tik išleido leidykla „Naujasis lankas“, turėtų sudominti tuos, kuriems rūpi Katalikų Bažnyčios Lietuvoje ir mūsų šalies istorija.

Don Kamilio mažasis pasaulis (II dalis)

„Be kunigo – su dūdomis“

Giovannino GUARESCHI

Jį visi vadino Romiečiu, nes buvo kilęs iš Romos apylinkės. Nuo nebeatmenamų laikų apsigyveno šiame bažnytkaimyje, bet jo romietiško būdo niekas nepakeitė. Norint paaiškinti, kas yra Romos apylinkė, man regis, užtenka priminti, kad ten viename kaime gyveno žmogus, vadintas „be kunigo – su dūdomis“. Mat kartą, politinio mitingo metu bestovint tribūnoje, ši pradėjo griūti, ir mūsų tipelis kaip pelų maišas krito žemyn. Krisdamas riktelėjo: „Be kunigo – su dūdomis.“ Tuo jis norėjo pasakyti, kad jo laidotuvėse nebūtų kunigo, o dūdų orkestras grotų gedulingą Garibaldžio maršą.

Romos apylinkės gyventojai, kurdami naują kaimą, pirma pastato paminklą Garibaldžiui, o tik paskui bažnyčią, nes civilinės laidotuvės neturėtų prasmės, jei jomis nebūtų galima padaryti nemalonumo kunigui.

Romietis daug kalbėdavo, vartodamas sunkius žodžius, paimtus iš respublikonų laikraščių. Gaila, kad karalius apleido savo šalį: tai Romiečiui labai pakenkė, nes neteko svarbiausio savo polemikos argumento. Dabar jis visą ištūžį nukreipė į kunigą ir visas savo kalbas pabaigdavo šiais žodžiais:

– Kai padvėsiu, palaidokit mane be bažnyčios, bet su dūdų orkestru!

Nors Don Kamilis visą šią istoriją gerai žinojo, tačiau jokios reikšmės jai neteikė.

Vieną dieną Romietis, susitikęs Don Kamilį, prabilo:

– Kunige, žinok ir gerai sau į galvą įsidėk, kad manęs gyvo niekas už nosies nevedžiojo. Nenorėčiau, kad kas nors mane ir numirusį vedžiotų. Mano laidotuvėms kunigo nereikia.

– Gerai, – ramiai atsakė Don Kamilis. – Bet tamsta apsirinki kreipdamasis į mane. Turi kreiptis į veterinarą: aš rū-

pinuosi tik krikščionimis žmonėmis, o ne gyvuliais.

Tada Romiečiui jau visai atsirišo liežuvis.

– Kai ponas popiežius...

Don Kamilis jį pertraukė įsiterpdamas:

– Palik ramybėje čia nesančius. Tai gi, aš prašysiu, kad Amžinasis Tėvas tave kuo ilgiausiai paliktų šiame pasaulyje, tada turėtum pakankamai laiko gerai apgalvoti.

Kai Romiečiui sukako devyniasdešimt metų, visas kaimas tai iškilmingai paminėjo. Ir Don Kamilis jį sutikęs giedriai nusišypsojo ir tarė:

– Sveikinu, sveikinu!

Bet Romietis, iš padilbų žvilgterėjęs, riktelėjo:

– Gali už mane melstis savo Dievui!

Kada nors turėsi nustoti meldęsis ir leisti man numirti. Tada aš pasijuoksiu!

Nuotykis su arkliais atsitiko kitais metais.

* * *

Tai įvyko kitoje upės pusėje esančiame kaime, ir visi laikraščiai plačiai tą įvykį paminėjo.

Numirė paraudonavęs septyniasdešimt ketverių metų žmogus. Jo laidotuvėse nebuvo kunigo, bet plevėsavo raudonos vėliavos, švytavo raudonos gėlės, raudoni kaklaraiščiai ir kitos raudonos kiauylės.

Uždėjus karstą ant vežimo ir dūdų orkestrui užgrojus proletarų himną gedulo maršo tempu, arkliai pajudėjo ir galvas panarinę, slinko taip, kaip ir visose kitose laidotuvių eisenose.

Žmonės sekė iš paskos su plevėsuojančiais raudonais skarmalais.

Staiga atsitiko nuostabus dalykas. Atvykus prie bažnyčios, arkliai su-

stojo ir niekas neįstengė jų iš vietos pajudinti.

Kai vieni, nutvėrę už pavadžių, tempė juos pirmyn, kiti, pakišę pečius, stūmė vežimą, tačiau arkliai tarsi užburti spyriojosi atgal.

Kažkas nusitvėrė vėzdą ir ėmė dukinti arkliams nugaras: šie prunkštė, piestu stojo ir pagaliau suklupo.

Šiaip taip pasisekė juos pakelti ir šiek tiek pirmyn pavaryti, tačiau netoli kapių jie vėl užsikirto ir spyriojosi atgal.

„Senis, – aiškino laikraščiai, – nebuvo atsisakęs bažnytinių laidotuvių, tik vaikai to norėjo.“

Kaime apie įvykį su arkliais daug pripasakota. Nebuvo tai vaizduotės padaras, bet tikras įvykis, kurį kiekvienas galėjo patikrinti: užteko tik persikelti laiveliu į kitą upės pusę. Daug buvo ginčytasi visur stovinėjančių žmonių, o kur pasisukdavo Romietis, jis ginčą pabaigdavo šaukdamas:

– Viduramžiai! Viduramžiai!

Vėliau jis tvirtino, kad tai buvęs tik paprastas įvykis: kasdienis arklių įprotis. Nuo senų laikų arkliai buvo įpratę sustoti prie bažnyčios. Taip jie ir šį kartą sustoję.

Tačiau susirūpinę žmonės nuėjo pas Don Kamilį.

– Klebone, ką tamsta apie tai galvoji?

Don Kamilis ištiesė rankas.

– Dievo Apvaizda yra neribota ir gali pasirinkti mažiausią daiktą – gėlę, medį arba akmenuką, kad perspėtų žmones. Liūdna, kad žmonės, nekreipdami

dėmesio į dieviškojo žodžio aiškintojo protingus įrodinėjimus, visuomet yra linkę daugiau reikšmės skirti šuns arba arklio pateiktam argumentui.

Toks Don Kamilio aiškinimas daug kam nepatiko, ir kai kurie parapijos šulai nuėjo į kleboniją pasiskųsti.

– Klebone, nepaprastas įvykis sukrėtė visą bažnytkaimį. Tamsta negali mažinti jo reikšmės, bet priešingai – turėtum panaudoti kokios dorovės pamokyti.

– Aš tegaliu pakartoti tai, ką jau pasakiau, – atšovė Don Kamilis. – Dievas, norėdamas duoti žmonėms akmenines įstatymų lentas, pasirinko žmogų, o ne arklių! Gal jūs manote, kad Dievui reikia arklio pagalbos? Įvykis yra toks, koks yra: kiekvienas pagal savo sąžinę gali iš jo pasimokyti. Jei toks aiškinimas jums nepatinka, bėkite pas vyskupą ir paprašykite, kad vietoj manęs paskirtų tuos du arklius.

Tuo tarpu Romietis plyšo iš pykčio, nes girdėdami jo aiškinimus žmonės pečiais gūžtelėdavo ir atsakydavo:

– Taip, gerai, nieko ypatingo ar stebuklingo. Tačiau...

Romietis, sutikęs Don Kamilį, dar kartą į jį kreipėsi:

– Kunige, kaip tik norėjau jus pamatyti! Ar būtų galima iš tamstos išgirsti oficialų tų dviejų arklių įvykio paaiškinimą?

– Tamsta vis apsirinki, – nusišypsojęs atsakė Don Kamilis. – Aš neužsiimu nei arkliais, nei kitais gyvuliais: kreipkis į veterinarą.

Romiečiui ilgai betauskiant apie tų dviejų arklių laikyseną, Don Kamilis išskėtė rankas.

– Dabar suprantu, kodėl tas įvykis taip giliai paveikė tamstą. Jei jis apšvietė tamstos protą, reikia dėkoti dieviškajai Apvaizdai, kad dviem nekaltiems gyvulėliams leido įkvėpti tamstai sveikų minčių.

Romietis grasindamas pakėlė savo kaulėtą pirštą.

– Kai mane mirusį veš, arkliai nesustos!

Don Kamilis dar kartą ištiesė rankas ir nuėjo tarti kelis žodžius altoriaus Kristui.

– Viešpatie! – kuždėjo Don Kamilis. – Jis nuduoda kvailą ne kad Tave

įžeistų, bet kad man įkyrėtų. Kai jis stos Tavo akivaizdon atsiskaityti, atsimink, kad jis yra iš Romos apylinkių. Viešpatie, blogiausia, kad jis jau yra devyniasdešimties metų ir, vos pirštu paliestas, griūtų. Jei turėtų trisdešimt ar keturiasdešimt metų ir būtų kaip reikiant stiprus, būtų kitas reikalas.

– Don Kamili, man nepatinka mokytis artimą krikščioniškos meilės kumščiais daužant galvą, – rūsčiai atsakė Kristus.

– Nė man nepatinka, – nusižeminęs atsikirta Don Kamilis, – deja, reikia atsiminti, kad kai kurių smegeninių mintys nėra blogos, tik nesutvarkytos, ir dažnai užtektų vieno smūgio joms sutvarkyti.

* * *

Romietis, atėjęs į Peponio raštinę, be jokio įvado išdėstė reikalą tardamas:

– Imk šitą popieriaus lakštą su žyminiu mokesčiu, pašauk liudininkais du savo gaujos vyrus ir rašyk, ką sakysiu.

Numetęs popierių ant stalo, Romietis atsisėdo.

– Pradėk! Pažymėk datą ir rašyk aiškiai: „Aš, žemiau pasirašęs Laisvasis Martelis, Juozo sūnus, devyniasdešimt vienerių metų amžiaus, iš profesijos laisvas mintytojas, turėdamas sveiką protą ir laisvą valią, pareiškiu ir reikalauju, kad man mirus visas mano kilnojamasis ir nekilnojamasis turtas atitektų šiam valsčiui, kuris iki šiol laidotuvėms naudotus arklius tuoj pakeistų automašina...“

Peponis padėjo plunksną.

– O gal manei, kad aš savo turtą paliksiu kunigui? – paklausė Romietis.

Peponis murmtelėjo:

– Viskas gerai, bet kur gausime tą mašiną? Juk ji kainuos apie pusantro milijono lirų, o mes...

– Banke turiu du milijonus: tu ją nupirk, o aš užmokėsiu, – paaiškino Peponiui Romietis.

Jis išėjo iš valsčiaus būstinės patenkintas ir pasipūtęs. Pirmą kartą savo gyvenime atėjo iki šventoriaus.

– Kunige! – šuktelėjo Romietis. – Reikalas sutvarkytas: kai mane mirusį veš pro bažnyčią, arkliai nesustos! Aš jus visus apstačiau: ir kunigus, ir arklius!

* * *

Romietis tomis dienomis per daug

džiūgavo. Per daug ir išgėrė. Vynas jam nepakenkė – vynas visuomet jam ėjo į sveikatą. Jam pakenkė vanduo, nes vieną vakarą, grįždamas įkaušęs namo, pajuto stiprų snaudulį, kuriam pasidavęs įkrito į griovį. Būti daugiau kaip devyniasdešimties metų amžiaus ir per naktį mirkti griovio vandenyje yra pavojinga. Galutinė sąskaitoj jis gavo plaučių uždegimą ir po dviejų dienų mirė. Prieš amžinai užmerkdamas akis, pasišaukė Peponį.

– Ar turi ką pasakyti? – paklausė Romietis.

– Nieko, viskas tvarkoj, – atsakė Peponis. – Viskas bus atlikta pagal tamsos valią.

Automašiną įtaisė jis, Romietis, ir buvo susirinkęs visas kaimas, nes, be kita ko, jau pats mašinos įsigijimas buvo nepaprastas įvykis.

Dūdų orkestrui grojant, gedulingoji mašina pajudėjo lėtai, iškilmingai ir patikimai.

Tačiau privažiavusi prie bažnyčios sustojo.

Vairuotojas paknibinėjo pavarų perjungimo rankeną, bet nieko neišėjo. Išlipo ir atkėlė variklio dangtį. Viskas buvo tvarkinga: žvakės, srovė, karbiuratorius, radiatorius.

Bažnyčios durys buvo uždarytos, bet Don Kamilis viską matė pro plyšį. Jis matė žmones, kurie darbavosi, matė mašiną, kuri nejudėjo.

Dūdų orkestras nutilo. Visi palydovai tarsi suvaikėję žvalgėsi ir nieko nesakė.

Kai nieko naujo nebuvo sugalvota, Don Kamilis apsisprendė ir nėrė į varpinę.

– Teatleidžia tau Viešpats... – dusliai šnibždėjo Don Kamilis, imdamas varpų virves. – Teatleidžia tau Dievas...

Gūdžioje tyloje gedulingai sugaudė varpai.

Žmonės atsipeikėjo, vairuotojas vėl pamėgino užvesti mašiną, variklis suburzgė ir mašina pajudėjo.

Dabar jau niekas toliau jos nelydėjo, ir vairuotojas, perjungęs pavaras, sukeltame dulkių debesyje nuvažiavo į kapines.

Vertė kun. Antanas SABALIAUSKAS

Autoriaus iliustracija

Kad mažyliui būtų patogiu ir gera

Gydytojo Petro patarimai

Apie tai reikia galvoti ne vien artėjant rugsėjui; mokslo metai juk trunka ilgai, iki pat pavasario, o ir mokyti jam teks 12 metų. Taigi, tris kiekvienų metų ketvirčius nepamirškime vaiko „buities“ dalykų, juolab kad jie kinta vaikeliui augant. Tad rugsėjo mėnesio rūpesčių nepakanka.

Pirmiausia – drabužiai. Vaikai yra judrūs, laksto, nenustygsta vietoje. Todėl visiškai neleistini sintetiniai drabužiai, ypač apatiniai, kurie nesugeria prakaito. O jau fizinio lavinimo pamokoms būtinas (!) tam skirtos aprangos komplektas. Turiu galvoje marškinėlius, dvejas kelnaites, kojines ir avalynę. Apranga, ne tik sportinė, privalo būti laisva, lengva ir patogė. Ji siūdinama ar mezgama iš natūralių medžiagų: vilnos, medvilnės, lino, drobės. Taip apsiųrenę žmogučiai dūksta iki valios mokyklos koridoriuose ir kieme. Beje, po fizinio lavinimo (kūno kultūros) pamokų privaloma apsipausti. Reikia pasakyti, kad dauguma vaikų tai daro noriai, nesispyrioja. Avalynė taip pat turi neveržti, būti laisva ir laidi orui. Žinoma, geriau odinė, bet ji brangesnė. Pakulnės leidžiamos iki 3,5 cm. Mergaitėms nereikėtų avėti batelių aukštesniais kulniukais, nes tai deformuoja dar jauną pėdą, stuburą, gali sukelti mažojo dubens organų bėdų ir plokščiapėdystę. Be to, šiuo metu tai ir nemadinga.

Visą dieną praleisti su sportbačiais irgi ne kažin kas. Tai nehygieniška ir nesveika. O ir kvapelis atsiranda...

Labai svarbus daiktas yra kuprinė. Ji turi būti kuo lengvesnė ir ryškesnė – įvairaus amžiaus vaikai mėgsta ryškias spalvas. Kuprinės diržo plotis ne mažesnis kaip 35 cm. Jos medžiagą rinkimės tokią, kuri neperšlampa ir žiemą nesukietėja. Kuprines dabar nešioja ir daug suaugusiųjų. Portfeliai bei krepšeliai iškreipia stuburą ir laikyseną, o kuprinė svorį ant nugaros paskirsto tolygiai. Pirmokėlių nešulio svoris neturi viršyti 700 g, o vyresnių – 1 kg. Brangūs tėveliai, užmeskite retsykiais akį į atžalos kuprinę. Plytos ten gal ir nerasite, bet nereikalingų daiktų, sveriančių tiek, kiek ir ji, tai jau tikrai. Labai gerai prie kuprinės pritvirtinti atšvaitai!

Darbo vietos mokinukui reikalingos dvi: mokykloje ir namie. Idealu, kai vaikas namuose turi atskirą kambarį. Jei tokių sąlygų nėra, kiekvienam vaikui kambarį reikia įrengti po atskirą kampą. Jame statome stalą, kėdę, vieną arba dvi lentynėles. Šviesa turi kristi ant stalo iš priekio arba iš kairės. Jei kėdė per žema, dedamas padėklas, o jei per aukšta, po kojomis statomas suolelis. Opus reikalas – kompiuteris. Kai vaikai keli, sudaromas grafikas,

kas paeiliui juo naudosis. Taip tada, kai dviejų kompiuterių dėl lėšų stygiaus nupirkti negalima. O ir nereikia, nes „prisiklijavimas“ prie jo nieko gero neduoda.

Po pamokų mokinukai turi 1,5 val. pamiegoti. Paskui išvėdinti kambarį ir prie darbo! Žiūrėkite, kad vaikas nesikūprintų, o remtųsi į kėdės atlošą. Jei natūralios šviesos nepakanka, iš kairės pusės statoma stalinė lempa. Higienistai tvirtina, kad geriausia pamokas ruošti 16–18 val., o antrapamainininkams 9,30–11 val.

O dabar apie vaikų ūgį, stalviršį ir kėdę.

Ūgis (cm)	Stalviršis (cm)	Sėdynės aukštis (cm)
180	76	46
165	70	42
150	64	38
135	58	34
120	52	30
105	46	26

Tos pačios normos galioja ir mokykloje. Tačiau apšvietimas rekomenduojamas liuminescencinis (>300 lx). Blogiau matantys mokiniai sodinami pirmuosiuose suoluose, atstumas nuo jų iki lentos turi būti 3 m.

Kėdės atlošas turi remtis į nugarą ties juosmeniu ir žemiau menčių. Tarpas tarp liemens ir stalo – 3 arba 4 cm. Kojos sulenkiamos stačiu kampu ir visa pėda remiasi į grindis. Atstumas nuo akių iki knygos 35 cm.

Dar kelios higienistų rekomendacijos.

7–8 metų vaikai miega 11 val.

9–10 metų vaikai – 10,5 val.

11–12 metų – 10 val.

13–14 metų – 9,5 val.

15–17 metų paaugliai – 9 val.

18 metų jaunuoliai – 8 val.

Kita rekomendacija – dėl televizoriaus. Pradinukams juo leistina mėgautis 1 val., vyresniems ne ilgiau kaip 2–2,5 val.

Padirbėjus kompiuteriu ir pažiūrėjus televizorių gerai išvėdiname patalpą.

Gulti ir keltis mokiniai turi griežtai tuo pačiu laiku. Tai miego higienos klausimas, kuris gali tapti lemtingas visam gyvenimui.

Ir nelaukite rugsėjo, o užsiimkite savo mokinuko reikalais jau šiandieną.

Nealkoholiniai kokteiliukai

Vanda IBIANSKA

Visas mūsų gyvenimas susideda tarsi iš smulkmenų nesmulkmenų, o iš tikrųjų nesvarbių dalykų jame nėra. Kiekvienas niekas turi savo padarinius ir esti jų įvairių, bet jie visada nors mažumėlę pakeičia mūsų gyvenimą. Gal todėl su tokiu malonumu rašau tuos „bumbuliukus“ – miniatiūreles iš kasdienybės. Manau, jose atsispindi visų mūsų esatis, buitis ir net būtis. Nieko nereikšmingo nenutinka: kinai sako, kad drugelio sparnų suplazdėjimas gali sukelti žemės drebėjimą. Taip, gali, jei negalvosime apie tai tiesiogine prasme kaip penkiametis vaikelis. Lygiai kaip tigro riaumojimas visai negąsdina peteliškės. Taigi, galia, didybė, jėga (kad ir kokia būtų) dar ne viskas, ir aklas paklusnumas joms prie gero neveda. Bet visa tai tik pamąstymai, skirti gal kitam straipsniui. Grįžkime prie mažųjų kokteiliukų, iš kurių susideda mūsų gyvenimas.

* * *

Vasarą nuvažiauvau į Ispaniją. Esu toje šalyje jau buvusi, bet pirmą kartą patekau į vietas, kur išsaugota autentiška senovė. Mažutėlaičiai miesteliukai, nepaliesti karų, griovimų, gamtos stichijų siautėjimo. Visa ten tikra. Jei XII amžius, tai toks ir yra, o jei XIV, tai irgi toks ir išlikęs. Miestelis, kuriame gyvenau, yra nedidelis, ir poilsiauja jame beveik vieni katalonai ir dar vienas kitas vokiečiai ar rusai. Senamiesčio viduryje stovi didinga romaniška bažnyčia, deja, net per šv. Mišias būnanti beveik tuščia. Dar dviejose mažose bažnytelėse meldžiamasi tik kartą

Silvijos Knezebytės nuotrauka

per mėnesį. Visas bažnyčias aptarnauja kaip Plačidas Domingas giedantis pusamžis kunigas, afriketis klierikas ir uolus senukas zakristijonas. Vienoje iš mažųjų bažnyčių turėjo būti aukojamos šv. Mišios šventojo Kristoforo, keliauninkų globėjo, garbei. Nuėjau. Viskas atrodė taip: prieš duris stovėjo tolimo pokario laikų „viliukas“, iš kurio galingai griaudėjo, kaip man pasirodė, linksmas fokstrotas. Vėliau išsiaiškinau, jog tai būta katalonų liaudies šokio sarabandos. Mišioms pasibaigus, kunigas apšlakstė

impozantišką šventojo statulą, ją ant pečių užsikėlė keturi orūs vidutinio amžiaus hidalgai. Procesija pajudėjo. Pirmas važiavo policijos automobilis, tada „viliukas“ su linksma muzika, hidalgams ant pečių siūbavo šventasis, kurį lydėjo balsingasis kunigas, klierikas, zakristijonas ir tikintieji. Pastarųjų buvo trys: labai sena senjora, šortus mūvintis aštuoniasdešimtmetis keistuolis ir aš. Procesija sustojo autobusų stotyje, pastatė ant stalo šventąjį, kunigas pasiėmė šlakstyklę, klierikas – indą su švęstu vandeniu, o zakristijonas – aukų krepšelį. Aplinkinės gatvės buvo užtvindytos transporto priemonių: automobilių, motociklų, mopedų, autobusų, net traktorių. Skambant linksmai muzikai kunigas pašventino policijos automobilį. Policininkai dievobaimingai persižegnojo ir įmetė į aukų krepšelį 10 eurų. Visi esantieji eilėje elgėsi taip pat. Tada aš sau ir pamaniau: „Cha! Pėsčiasis taip pat yra eismo dalyvis, jis irgi keliauja!“ ir įsiterpiau į eilę tarp prabangaus „Volvo“ ir ne mažiau tviskančio „BMV“. Linksminosi visi: plyšo juokais kunigas, klierikas ir net senutėlis zakristijonas. Apie vairuotojus nėra ko nė kalbėti. Na ir kas? Nesvarbu, kad mano automobilis stovėjo Vilniaus oro uosto aikštelėje. Aš juk irgi vairuotoja, nesvarbu, kad pėsčia. Beje, dėl pėsčios statuso įmečiau į krepšelį tik 5 eurus.

* * *

Ai, linksma gali būti visur. Tvirtai žinau, kad Dievui surūgėliai nepatinka. O kam jie gali patikti? Taigi, nuvažiauvau į Monserato vienuolyną. Nerašysiu apie išpūdžius, nes apie ten tvyrančią aurą ir ypatingą gamtą ir taip daug parašyta. Tik nusistebėjau kai kuo. Pusantros valandos eilėje prie Juodosios Madonos visi klegėjo, kalbėjo, juokėsi. Niekas net nekreipė dėmesio į pakelėje eksponuojamus tikrai neeilinius daiktus, tarp jų – ir į šv. Ignaco Lojolos špagą. Pabučiavau Madonai ranką ir nudūlinau į šv. Mišias.

Gyvenimas kaip senas vynas

Katedra pilnutėlaitė, prie altoriaus visi 84 benediktinai. Meldžiausi nuoširdžiai, kaip visada pūpsodama pirmoje eilėje, nes ten būna tuščia. Ateina Eucharistijos metas. Komunijos dalyti išeina kokie 10 kunigų. O prieš mane kaip sykis vienuolyno abatas. Žiūriu, jo konfratrai kam komunikantą į burną deda, kam į riešučias. Tai kaip čia suprasti? Priėjau prie abato, plačiai, iki ausų nusišypsojau, o tada vienu metu atkišau ir riešučias, ir prasižiojau. Abatas taip skaniai nusijuokė, padavė Švenčiausiąjį į riešučias ir draugiškai paplekšnojo per petį. Kai pasimeldusi atsisėdau, prie altoriaus sėdįs abatas vis dar man šypsojosi. Matai, manau sau, pataisiau nuotaiką rūsčiam benediktinui! Negali gi jie tik melstis ir dirbti. O kada nusišypsoti?

* * *

Nūnai atsirado kelios stabilios mados. Viena iš jų – vis įvedinėti naujus mokesčius. Mokame už pajamas, sveikatos apsaugą. Tai natūralu. Nenatūralu, kiek mokame. O už ką nesiūloma įvesti mokesčių? Vargeli! Už automobilius, girdi, reikia, net jei šeimoje tik vienas. Turto mokesčio reikia. Už tualetus sekant Vespasjanu jau senai mokame (vanduo plius nuotekos). Ką gi, nieko nepadarysi. Valstybei pinigų reikia. Bet kodėl tie mokesčiai ne progresiniai?! Kodėl pensininkas turi mokėti tokį patį procentą kaip ir milijonierius? Dyvų dyvai. Valstybė sumoka pensiją, o paskui ją atima. Užtarnautą. Nei šis, nei tas.

* * *

Antroji mada – keikti valdžią, kurią patys išsirinkome. Už ką keikiame (iki šiolei!) Landsbergį, reikėtų atskirų psichologinių studijų. Visas pasaulis jį gerbia, o mes keikiame. Gal dėl to, kad nemėgstame išmintingų? Nepilnavertiškumo kompleksukas? Na, Kubilių tai, žinia, už ką. Už pasaulinę ekonomikos krizę, kuri palietė ir mus, o jis sukasi kaip gali, kad Lietuva išsikeberiotų. Kaip nekeiksi? Bet jei jau mylime, tai karštai ir aistringai, be to, nerodydami proto žymių. Taip mylėjome a. a. Brazauską, net po mirties pasiruošę jam mauzoliejų statyti. Visuotinė meilė gaubia ir Prezidentę Grybauskaitę. Nesakau, kol kas man

ji irgi patinka, bet tokia visa aprėpianti meilė jau ima panašėti į lengvą kultą. Duok, Dieve, kad neapviltų.

Keista, kad nėra viduriuko. Ministro, seimūno, ant kurio nepiltume pamazgų, o tiesiog gerbtume už pasi-aukojamą, sąžiningą darbą, dorovę. Nejaugi per 20 metų tokių neatsirado, kad apie juos tylime? Bet tas viduriukas yra, tik labai jau plonas.

* * *

Trečioji mada – sudarinėti giminės genealoginių medžių. Tam reikia daug laiko, pastangų, kruopštumo. Dažnai ir archyvų paslaugomis tenka naudotis, nes parapinių knygų nepakanka. Įdomu ir naudinga žinoti savo giminės šaknis, ypač jei toji giminė nusipelnusi gimtajam kraštui ar šiaip garbingų žmonių joje būta. Na, bet ne visos gimi-

Dainiaus Tinkūno nuotrauka

nės juk tokios. Man kartais dingojas: o ką, jei atrasi joje kokį žmogžudį, plėšiką arba arkliavagį? Vaje tu mano! Aš savo giminės medžio nesudarinėju, nors ji sena ir žuliky joje tikrai nebūta. Mačiau archyve tik tai, kad Ibianskai aktyviai dalyvavo XIX a. abiejuose sukilimuose, už tai buvo caro ištremti su turto konfiskavimu. Man pakenka. O šiaip buvo žmonės kaip žmonės, dirbo žemę, leido vaikus į mokslo, tikėjo į Dievą. Ir kam man tas herbas ir medis? Nendre irgi neblogai būti, nors ji ir silpna. ■

Šypsenos be raukšlių

Aš kovoju. Iki pietų – su alkio, po pietų – su miegu.

* * *

Kiekviename iš mūsų miega genijus, tik ne kiekviename jis pabunda.

* * *

– Ką tau pasakytų žmona, jei pirktum automobilį?
– Žiūrėk į šviesoforą, žiopoly! Greičiau! Lėčiau! Neatsitrenk į traktorių! Suk čia. Suk ten. Dieve mano, kada tu išmoksi vairuoti?..

* * *

– Tu, Joneli, turi dvidešimt riešutų, o Antanėlis – dešimt. Tu paimi iš Jonelio penkis riešutus. Kas tada bus?

– Peštynės, tamsta mokytoja.

* * *

Vienas žvejys mėgėjas, iš profesijos mokytojas, pagavo nedidelį upėtakį. Pavartė rankose ir paleido atgal į vandenį sakydamas:

– Bėk, vaikeli, ir tuoj pat atsivesk tėvus.